

Operat uzdrowiskowy Gminy Jedlina-Zdrój

Jedlina-Zdrój 2018 r.

Wykonawca:

Skyzoom.pl

Zdrojowa 26/12

57-540 Łądek-Zdrój

Autor:

Kazimierz Szkudlarek

Spis treści

I.	Część opisowa.....	6
I.1.	Podstawa prawna opracowania operatu	6
I.2.	OBSZAR OPRACOWANIA	7
	Powierzchnia, położenie administracyjne i geograficzne gminy Jedlina-Zdrój.....	7
	Rzeźba i ukształtowanie terenu.....	10
	Geologia i surowce mineralne.....	10
	Wody powierzchniowe i podziemne	12
	Charakterystyka wód powierzchniowych	12
	Charakterystyka wód podziemnych	13
	Grunty, gleby, szata roślinna i świat zwierzęcy.....	14
	Formy ochrony przyrody.....	16
	Ludność.....	20
	Sfera gospodarcza	22
I.3.	OPIS ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO OBSZARU.....	24
	Obecne zagospodarowanie przestrzenne gminy.....	24
	Tereny przeznaczone pod działalność gospodarczą, działalność rekreacyjno-wypoczynkową i lecznictwo uzdrawiskowe	25
	Kierunki i uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego gminy Jedlina-Zdrój.....	31
I.4.	Określenie projektowanych stref ochrony uzdrawiskowej wraz z określeniem koniecznych do zachowania terenów zieleni i terenów biologicznie czynnych.....	37
	Strefy ochrony uzdrawiskowej.....	37
	Powierzchnie terenów zieleni w poszczególnych strefach ochrony uzdrawiskowej	38
I.5.	OPIS WŁAŚCIWOŚCI LECZNICZYCH NATURALNYCH SUROWCÓW LECZNICZYCH....	39
	Podstawowe dane geologiczne i hydrologiczne złoża.	39
	Podstawowe dane techniczne o ujęciach wód leczniczych.	41
	Rodzaj i zasoby eksploatacyjne wód leczniczych Jedliny-Zdroju.	42
	Charakterystyka wody z odwiertu „J-300”	42
I.6.	OPIS WŁAŚCIWOŚCI LECZNICZYCH KLIMATU.	43
I.7.	ŚWIADECTWA POTWIERDZAJĄCE WŁAŚCIWOŚCI LECZNICZE NATURALNYCH SUROWCÓW LECZNICZYCH I KLIMATU	45
I.8.	INFORMACJE NA TEMAT DZIAŁAJĄCYCH ZAKŁADÓW LECZNICTWA UZDRAWISKOWEGO ORAZ URZĄDZEŃ LECZNICTWA UZDRAWISKOWEGO I DANE O PLANACH W TYM ZAKRESIE	46
	Informacje na temat działających zakładów lecznictwa uzdrawiskowego	46
	Informacje na temat działających urządzeń lecznictwa uzdrawiskowego	56

Dane o planach w zakresie zakładów lecznictwa uzdrawiskowego oraz urzędzeń lecznictwa uzdrawiskowego	60
I.9. WSKAZANIE KIERUNKÓW LECZNICZYCH I PRZECIWWSKAZAŃ DLA UZDROWISKA	61
I.10. OPIS ISTNIEJĄCYCH OBSZARÓW I TERENÓW GÓRNICZYCH ZE WSKAZANIEM, ZGODNIE Z PRZEPISAMI PRAWA GEOLOGICZNEGO I GÓRNICZEGO, ICH WYZNACZONYCH GRANIC LUB PROJEKTOWANEGO POŁOŻENIA, NAZWY KOPALINY	65
I.11. INFORMACJE O STANIE INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ, UJĘCIACH WODY, SIECI WODNOKANALIZACYJNEJ, OCZYSZCZALNIACH ŚCIEKÓW, GOSPODARCE ODPADAMI ORAZ O MOGĄCYCH WYSTĄPIĆ ZAGROŻENIACH EKOLOGICZNYCH	67
Informacje o stanie infrastruktury technicznej	67
<u>Infrastruktura drogowa:</u>	67
<u>Infrastruktura kolejowa:</u>	68
<u>Sieć gazowa:</u>	68
<u>Sieć elektryczna:</u>	69
<u>Energetyka grzewcza</u>	69
Informacje o ujęciach wody i sieci wodno – kanalizacyjnej, oczyszczalniach ścieków	70
Informacje o gospodarce odpadami	73
Gospodarka odpadami pochodzącymi z zabiegów z wykorzystaniem surowców naturalnych	73
Informacje o mogących wystąpić zagrożeniach ekologicznych	74
I.12. INFORMACJE O STANIE CZYSTOŚCI POWIETRZA ORAZ NATĘŻENIU HAŁASU	77
Jakość powietrza	78
Hałas	82
Podsumowanie	84
II. Spis załączników:	85

Spis tabel

Tabela 1. Struktura użytkowania gruntów w gminie Jedlina-Zdrój (2017 rok)	8
Tabela 2. Struktura gruntów ornych i użytków zielonych wg klas bonitacji	15
Tabela 3. Ludność i jej struktura	20
Tabela 4. Struktura demograficzna gminy	21
Tabela 5. Obciążenie demograficzne w gminie Jedlina-Zdrój	22
Tabela 6. Gmina Jedlina-Zdrój – podmioty gospodarcze wg form własności	23
Tabela 7. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w REGON w 2016 roku	23
Tabela 8 Wykaz obowiązujących dokumentów dotyczących planowania przestrzennego w gminie Jedlina-Zdrój	24
Tabela 9 Przeznaczenie planistyczne terenów wchodzących w skład Centrum Produkcyjnego	28
Tabela 10. Zestawienie zakładów lecznictwa uzdrawiskowego działających na terenie Jedliny-Zdroju	46
Tabela 11 Zestawienie urzędzeń lecznictwa uzdrawiskowego działających na terenie Jedliny-Zdroju	56

Tabela 12. Zestawienie planowanych inwestycji w zakresie zakładów oraz urządzeń lecznictwa uzdrawiskowego znajdujących się w Jedlinie-Zdroju.....	60
Tabela 13. Współrzędne punktów granicznych obszaru górniczego „Jedlina-Zdrój”	66
Tabela 14. Inwestycje planowane w gminie Jedlina-Zdrój w 2018 r. (wg uchwały budżetowej WZWiK)	72
Tabela 15 Inwestycje zaplanowane w gminie Jedlina-Zdrój na lata 2018 - 2023 (wg wieloletniego planu modernizacji i rozwoju urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacji sanitarnej WZWiK)	72
Tabela 16. Lista stref na terenie województwa dolnośląskiego	77
Tabela 17 Klasy strefy dolnośląskiej z uwzględnieniem parametrów kryterialnych ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzi 2015 - 2017 r.....	81

Spis rysunków

Rysunek 1. Położenie Jedliny-Zdroju w Polsce.....	7
Rysunek 2. Położenie Jedliny-Zdroju w powiecie wałbrzyskim	8
Rysunek 3. Gmina Jedlina-Zdrój	9
Rysunek 4. Surowce mineralne w gminie Jedlina-Zdrój	11
Rysunek 5. Liczba i struktura mieszkańców gminy Jedlina-Zdrój w latach 2011-2016	21
Rysunek 6. Ujęcia wód leczniczych	41
Rysunek 7. Dom Zdrojowy w Jedlinie-Zdroju (źródło: materiały Uzdrawiska Szczawno-Jedlina S.A.)	47
Rysunek 8. Obiekt „Teresa” w Jedlinie-Zdroju	47
Rysunek 9. Pawilon pijalni	56
Rysunek 10. Park Uzdrawiskowy (Północny) w Jedlinie-Zdroju	58
Rysunek 11. Uzdrawiskowy Szlak Turystyczno-Rekreacyjny	59
Rysunek 12. Obszar i teren górniczy "Jedlina Zdrój"	65
Rysunek 13. Stacje pomiarowe na terenie stref woj. dolnośląskiego, wykorzystane w ocenie za 2017 r.	80

I. Część opisowa

I.1. Podstawa prawna opracowania operatu

- Ustawa z dnia 4 marca 2011 r. o zmianie ustawy o lecznictwie uzdrawiskowym, uzdrawiskach i obszarach ochrony uzdrawiskowej oraz o gminach uzdrawiskowych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2011 nr 73 poz. 390 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrawiskowym, uzdrawiskach i obszarach ochrony uzdrawiskowej oraz gminach uzdrawiskowych. (Dz. U. 2005 nr 167 poz. 1399 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. - Prawo geologiczne i górnicze (Dz.U. 2011 nr 163 poz. 981 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. - Prawo wodne (Dz.U. Dz.U. 2017 poz. 1566 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2001 nr 62 poz. 627 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. prawo budowlane. (Dz. U. 1994 nr 89 poz. 414 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu. przestrzennym (Dz. U. 2003 r. nr 80, poz. 717 z późn. zm).
- Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych. (Dz. U. 1997 nr 133 poz. 884 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach. (Dz. U. 1991 nr 101 poz. 444 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 7 lipca 2006 r. o podatkach i opłatach lokalnych. (Dz. U. 1991 nr 9 poz. 31 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. 2013 poz. 21 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. 2004 nr 210 poz. 2135 z późn. zm.).
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. 2007 nr 120 poz. 826 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. 2003 Nr 162 poz. 1568 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków. (Dz.U. 2001 Nr 72 poz. 747)
- Ustawa z dnia 28 listopada 2005 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. (Dz.U. 1996 Nr 132 poz. 622 z późn. zm.).

I.2. OBSZAR OPRACOWANIA

Powierzchnia, położenie administracyjne i geograficzne gminy Jedlina-Zdrój

Gmina miejska Jedlina-Zdrój położona jest w południowo-zachodniej części Polski na terenie województwa dolnośląskiego, w pobliżu granicy z Republiką Czeską.

Rysunek 1. Położenie Jedliny-Zdroju w Polsce

Miasto wchodzi w skład powiatu wałbrzyskiego. Od północy graniczy z gminą miejską Wałbrzych, od zachodu z gminą miejsko-wiejską Mieroszów, od wschodu z gminą wiejską Walim, od południa z gminą miejsko-wiejską Głuszycą.

Jedlina-Zdrój powstała z jednostek: Jedlina - Zdrój, Jedlinka, Glinica i Kamieńsk. Granice gminy Jedlina-Zdrój są jednocześnie administracyjnymi granicami miasta Jedlina-Zdrój. Powierzchnia gminy wynosi 1746 ha. Obszar gminy w prawie 50% zajmują lasy i grunty leśne. Powierzchnia użytków rolnych stanowi ponad 35 % ogólnej powierzchni gminy.

Rysunek 2. Położenie Jedliny-Zdroju w powiecie wałbrzyskim

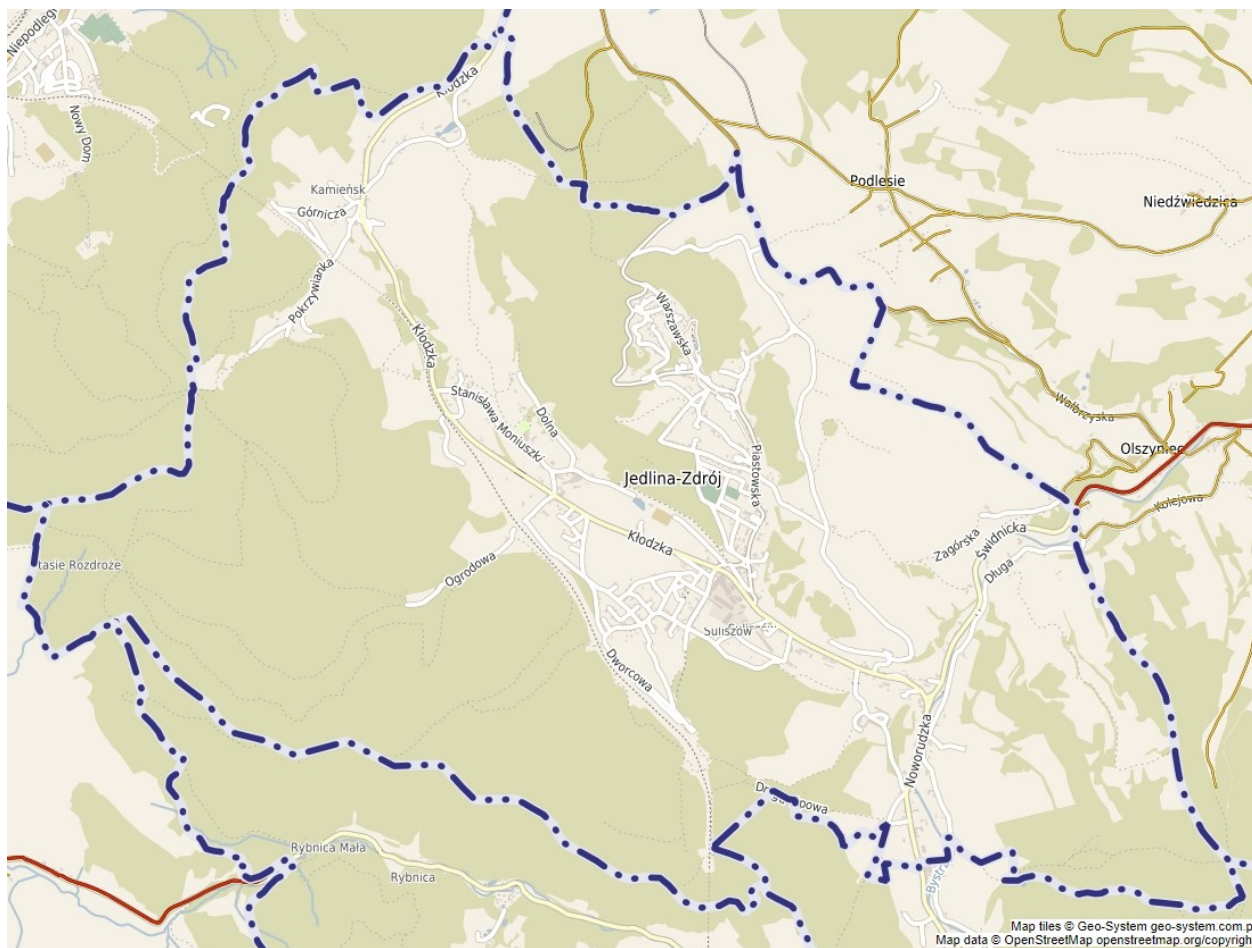
Szczegółową strukturę użytkowania gruntów (wg ewidencji gruntów Starostwa Powiatowego w Wałbrzychu) w roku 2017 prezentuje tabela.

Tabela 1. Struktura użytkowania gruntów w gminie Jedlina-Zdrój (2017 rok)

Wyszczególnienie	Powierzchnia w ha	Struktura w %
Grunty orne	153,13	8,78
Sady	2,63	0,15
Łąki trwałe	67,40	3,86
Pastwiska trwałe	318,89	18,28
Użytki rolne zabudowane	8,15	0,47
Grunty pod stawami	0,40	0,02
Grunty pod rowami	2,62	0,15
Zadrzewienia i zakrzewienia	7,05	0,40
Nie użytki	4,57	0,26
Lasy	897,75	51,48
Tereny mieszkaniowe	61,60	3,53
Tereny przemysłowe	12,33	0,71
Inne tereny zabudowane	26,09	1,50
Zurbanizowane tereny niezabudowane	58,52	3,36
Tereny rekreacyjno – wypoczynkowe	7,77	0,45
Drogi	68,84	3,95
Tereny kolejowe	39,26	2,25

Grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi	5,62	0,32
Grunty pod wodami powierzchniowymi stojącymi	0,97	0,06
Tereny różne	0,44	0,03
Suma	1744,04	100,00

Źródło: PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA GMINY JEDLINA-ZDRÓJ NA LATA 2018 – 2021

Rysunek 3. Gmina Jedlina-Zdrój

Ze względu na zdrowotne właściwości klimatu oraz występowanie wód leczniczych Jedlina-Zdrój została uznana za uzdrowisko zarządzeniem Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 25 lipca 1967 r. w sprawie wykazu miejscowości uznanych za uzdrowiska (Monitor Polski z dnia 11 sierpnia 1967 r.). Tradycja uzdrowiskowa Jedliny-Zdroju jest jednak znacznie dłuższa i sięga 1697 roku, kiedy to naturalnie wypływające z porfirowego podłoża źródło uznano za lecznicze. W XVIII wieku eksploatowano tu siedem źródeł leczniczych. Przed 1939 rokiem Jedlina-Zdrój była znanym na Śląsku uzdrowiskiem z szeroką działalnością kulturalną i rozrywkową. Po wojnie miasto straciło status uzdrowiska, który na powrót uzyskało w 1962 roku przez włączenie Jedliny-Zdrój do zespołu uzdrowisk w Szczawnie-Zdroju, a następnie przez wymienione wcześniej zarządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z 1967 r.

Rzeźba i ukształtowanie terenu

Gmina Jedlina-Zdrój leży w obrębie Sudetów Środkowych na stokach Gór Wałbrzyskich oraz w podłużnej, śródgórskiej dolinie otwartej w kierunku południowym i południowo-wschodnim. Dolina przecięta jest głębokim przełomem rzeki Bystrzycy oraz szerokim obniżeniem rzeki Jedliny. Wschodnia część gminy obejmuje niewielką część zboczy Gór Sowich.

Rzeźba Sudetów Środkowych jest wynikiem trwających wiele milionów lat procesów górotwórczych i denudacyjnych. Elementy Sudetów Środkowych tworzyły się na przestrzeni wszystkich epok geologicznych. Najstarsze góry w Sudetach - Góry Sowie formowały się już w prekambrze, około 4,5 miliarda lat temu. Podczas tego długiego okresu czasu doszło do przeobrażania skał krystalicznych i organicznych, przemieszczania skał osadowych oraz wielokrotnej erozji wodnej i wietrznej. Rzeźbę kształtowały przede wszystkim kilkakrotne fałdowania, podczas których warstwy skalne zostały poprzerywane. Wskutek tych ruchów górotwórczych powstał system wydłużonych uskoków tektonicznych i zapadlisk, przebiegający (zgodnie z ogólnym kierunkiem zrębu całego pasma sudeckiego) z północnego-zachodu na południowo-wschód. Sudety Środkowe dlatego pod względem geologicznym charakteryzowane są jako góry zrębowe.

Według zróżnicowania rzeźby terenu na obszarze gminy występują:

- zrównania – spłaszczenia szczytowe położone na wysokości – 500-800 m npm,
- stoki – zajmujące około 80% terenu, charakteryzujące się spadkami w większości od 5 do 30%,
- spłaszczenia podstokowe – występujące na północnych stokach Grzbietu Rybnickiego o spadkach znacznie mniejszych tj. 5 - 8%,
- doliny rzeczne oraz dolinki boczne – o zróżnicowanej długości i kształcie niecek położonych wzdłuż rzek i cieków wodnych.

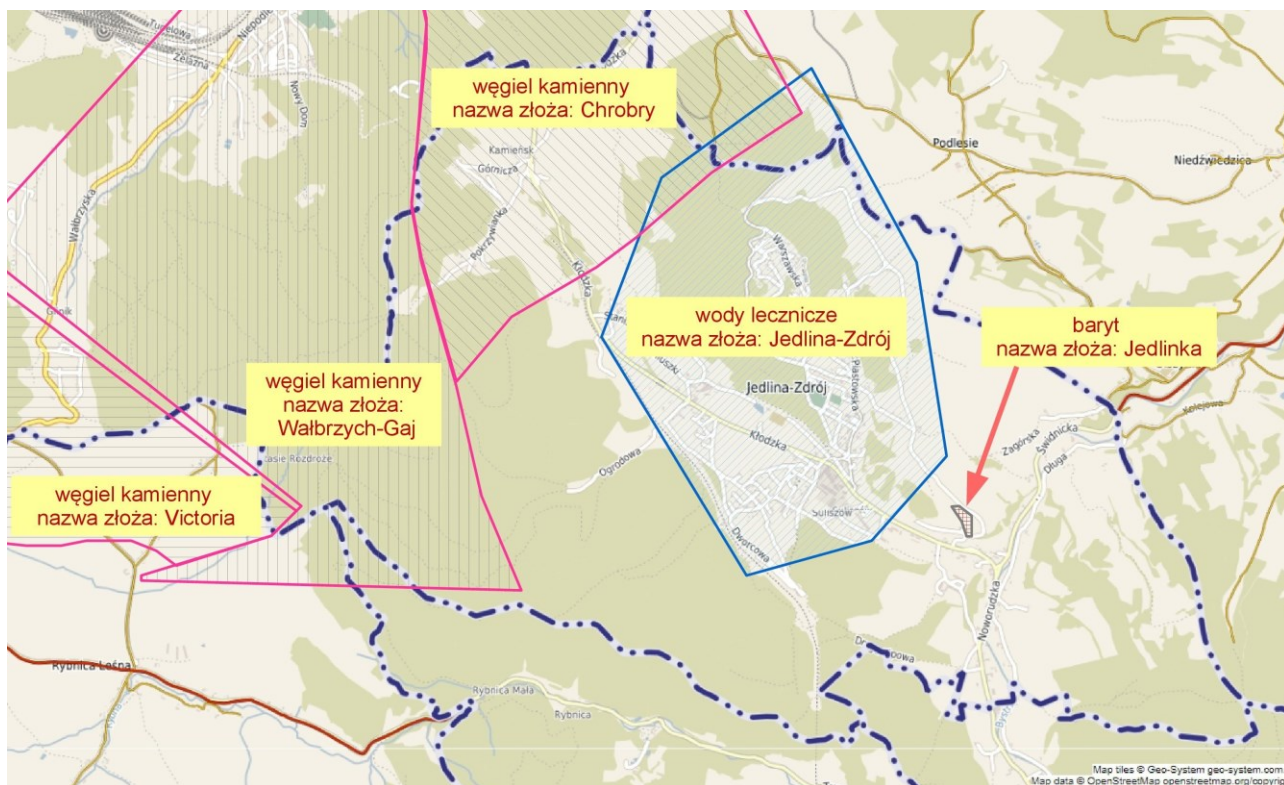
Geologia i surowce mineralne

Rzeźba terenu na obszarze miasta Jedlina-Zdrój jest wynikiem długotrwałych procesów denudacyjnych połączonych z tektonicznym dźwiganie blokowym Sudetów w okresie trzeciorzędu oraz procesów erozji rzecznej, w mniejszym stopniu była ona przekształcana w czwartorzędzie i w wyniku działalności człowieka. Osadzanie skał osadowych w permie i aktywność wulkaniczna czy subwulkaniczna były synchroniczne.

Góry Wałbrzyskie charakteryzują się złożoną budową geologiczną. W niższych partiach gór oraz na większości Pogórza Wałbrzyskiego przeważają skały osadowe, które powstały w okresie dewonu i karbonu. Osadzający się materiał skalny tworzył serie zlepieńców, szarogłazów, piaskowców, mułowców i ilowców z wkładkami wapieni. Pomiędzy osadami zalegały szczątki bujnej roślinności, z których powstały pokłady węgla kamiennego, zalegające łukiem od okolic czeskich Małych Svatoňovic, przez Žacléř, Okrzeszyn, Wałbrzych po Nową Rudę. Z okresu permu pochodzą osady, swoją czerwoną barwę zawdzięczające gorącemu i suchemu klimatowi. Przykryły one starsze utwory i dziś tworzą gleby zachodniej części Gór Wałbrzyskich i Pogórza Wałbrzyskiego.

W okresie trzeciorzędu intensywna aktywność tektoniczna spowodowała wypiętrzenie osadów oraz powstanie licznych uskoków tektonicznych, które porzycinały masywy górskie i doprowadziły do powstania głębokich dolin rzecznych. Najwyższe partie Gór Wałbrzyskich tworzą permskie skały wylewne odporne na denudację – porfiry i melafiry. Budują one charakterystyczne stożki między innymi Chełmca, Trójgarbu, Borowej. Południowo-wschodni fragment pasma należy do bloku sowiogórskiego i zbudowany jest z proterozoicznych gnejsów.

Góry Sowie zbudowane są z gnejsu - najstarszego budulca skalnego ze wszystkich gór w Polsce i w Europie. Gnejsy te powstawały w dolnym piętrze ery prekambryjskiej w archaiku. Na początku ery paleozoicznej Góry Sowie były dnem morskim. Wtedy doszło do sedimentacji skał osadowych – piasków, ilów, wapieni. Podczas orogenezy kaledońskiej wyniesione zostały na tym terenie olbrzymie góry. Następnie przez około 100 milionów lat ład masywu kaledońskiego ulegał niszczeniu. Między obecnym twardym gnejsowym blokiem Gór Sowich a resztą masywu powstało wówczas zapadlisko, w którym zbierały się skały osadowe. Podczas hercyńskich ruchów górotwórczych w erze paleozoicznej doszło do podzielenia i wyniesienia masywu kaledońskiego. W dalszej części ery paleozoicznej trwało dalsze formowanie się skał osadowych. Z osadów organicznych wytworzyły się pokłady węgla kamiennego. Podczas kenozoiku w starszym paleogenie i neogenie (w trzeciorzędzie) ciepły i wilgotny klimat sprzyjał intensywnej erozji wodnej. Ruchy tektoniczne, które nasilały się począwszy od środkowego oligocenu a swe apogeum osiągnęły w miocenie i pliocenie, spowodowały blokowe wypiętrzenie części Gór Sowich wzdłuż linii sudeckiego uskoku brzeźnego.

Rysunek 4. Surowce mineralne w gminie Jedlina-Zdrój

Na terenie gminy występują następujące złoża surowców mineralnych:

- naturalne złoża wód leczniczych, objętych koncesją nr 33/93 z dnia 15 kwietnia 1993 roku, które podlegają szczególnej ochronie;
- złoża węgla kamiennego.

Na obszarze północno–zachodnim gminy Jedliny-Zdrój występują zasoby węgla kamiennego (ciągnące się pokłady do Wałbrzycha i Boguszowa-Gorc). Na południowym zachodzie występują skały magmowe porfiry i melafiry należące do ciągu melafirów Boguszów-Gorce – Mioszów – Tłumaczów.

Wody powierzchniowe i podziemne

Charakterystyka wód powierzchniowych

Gmina Jedlina-Zdrój leży w obszarze zlewni rzeki Bystrzycy, która stanowi lewobrzeżny dopływ Odry (całkowita powierzchnia dorzecza 1767,8 km²). Źródła rzeki Bystrzycy, odwadniającej znaczny obszar Sudetów Środkowych, znajdują się pod szczytem Leszczyniec w Górach Suchych na wysokości 618 m n.p.m. powyżej wsi Bartnica (gmina wiejska Nowa Ruda), zaś jej ujście do Odry zlokalizowane jest na wysokości 107 m n.p.m. w północno – zachodniej części Wrocławia.

W granicach gminy Jedlina-Zdrój Bystrzyca przyjmuje wody swojego lewobrzeżnego dopływu – Jedlinki. Północna część gminy położona jest w zlewni Złotnicy - kolejnego lewobrzeżnego dopływu Bystrzycy (do której uchodzi poniżej granic gminy). Zachodnie krańce gminy leżą częściowo w obrębie zlewni rzeki Pełcznicy, będącej prawym dopływem Strzegomki (która z kolei stanowi lewy dopływ Bystrzycy), zaś południowo – zachodnie krańce gminy leżą w obrębie zlewni rzeki Ścinawki - lewego dopływu Nysy Kłodzkiej.

Sieć rzeczna na obszarze gminy Jedlina-Zdrój nie jest dobrze rozwinięta, charakteryzuje się przy tym znaczną asymetrią. Wynika to z obecności w zachodniej części obszarów górskich i znacznej przepuszczalności skał wulkanicznych. Wulkanity są podścielane przez skały osadowe typu mułowców i iłowców, które są nieprzepuszczalne, dlatego też na powierzchni występuje więcej cieków wodnych. Są to jednak niewielkie strumienie o wąskich stromych dolinach, które uchodzą do Jedlinki. W partiach górskich koryta cieków są wcięte i strome, a bieg wody wartki, po przekroczeniu krawędzi Obniżenia Górnej Bystrzycy bieg potoków staje się wolniejszy.

Sieć cieków jest w niewielkim stopniu przekształcona przez człowieka. Część koryt jest zabudowana technicznie, na części wykonano przeciwerozyjne korekty progowe. Największym zagrożeniem dla jakości wód powierzchniowych są: zrzuty nieoczyszczonych ścieków bytowych, zanieczyszczenia pochodzenia rolniczego, wysypiska odpadów oraz ścieki przemysłowe. Obszar położony wzdłuż Bystrzycy i jej większych dopływów objęty jest siecią kanalizacji sanitarnej.

W górnym biegu rzeka Bystrzyca przepływa między innymi przez: Głuszycę, Jedlinę – Zdrój i Jugowice.

Poza wymienionymi miejscowościami rzeka w górnym biegu zbiera wody z obszarów przyrodniczo chronionych takich jak: Park Krajobrazowy „Sudetów Wałbrzyskich” i Park Krajobrazowy „Gór Sowich”. W konsekwencji górna część zlewni Bystrzycy charakteryzuje się dobrą, względnie umiarkowaną jakością wód. W punkcie powyżej Głuszycy poziom zanieczyszczeń ma charakter stabilny i większość wskaźników nie przekracza II klasy jakości. Jedynie zwiększona liczba bakterii coli typu fekalnego wskazuje na niewielkie oddziaływania antropogeniczne w tej części zlewni. Pogorszenie jakości wód następuje dopiero w środkowej części zlewni.

Potok Jedlinka wprowadza do Bystrzycy wody niezadowolającej jakości. Decydujący wpływ na niską klasyfikację tego potoku ma zawartość związków organicznych, fosforanów oraz indeks saprobowości i zanieczyszczenia bakteriologiczne. Biorąc pod uwagę parametry eutrofizacji, w cieku tym nie stwierdzono przekroczeń wartości granicznych.

Charakterystyczną cechą gminy Jedlina-Zdrój jest brak większych zbiorników wód stojących. Łączna powierzchnia gruntów pod wodami powierzchniowymi płynącymi wynosi zaledwie 5,62 ha, a pod wodami stojącymi (w tym stawami) 1,38 ha, co stanowi odpowiednio 0,32 % i 0,08 % ogólnej powierzchni gminy.

Górski charakter dorzecza Bystrzycy i jej większych dopływów powyżej i w granicach gminy Jedlina – Zdrój oraz wysokie natężenie opadów niejednokrotnie powodują duży spływ powierzchniowy i gwałtowny przybór wody. Bystrzyca zaliczana jest do rzek polskich o dużym potencjale powodziowym. Około 75% maksymalnych wezbrań rocznych występuje w okresie czerwiec-sierpień. W porównaniu z powodziami letnimi wezbrania zimowe w zlewni Bystrzycy są rzadsze i charakteryzują się wielokrotnie mniejszymi stratami materialnymi.

Lewostronny dopływ Bystrzycy – Jedlinka, charakteryzuje się znacznie mniejszym zagrożeniem powodziowym od Bystrzycy. Powierzchnia dorzecza jest niewielka, a długość biegu samej rzeki i jej dopływów, wzdłuż dość stromych i wąskich dolin, jest stosunkowo krótka.

Charakterystyka wód podziemnych

Na terenie Jedliny – Zdroju znajdują się udokumentowane złoża wód leczniczych, które podlegają szczególnej ochronie.

W budowie geologicznej rejonu Jedliny – Zdroju biorą udział skały krystaliczne bloku gnejsowego Gór Sowich oraz kompleks skał osadowych i wylewnych formacji karbońskiej. Zasadniczym zbiornikiem wód mineralnych typu szczaw w rejonie Jedliny – Zdroju są skały formacji karbońskiej, w tym głównie karbonu górnego. Osady karbonu dolnego zalegają w tym rejonie dość głęboko. Krążenie wód koncentruje się głównie w obrębie stref uskokowych. Stanowią one również drogi krążenia dwutlenku węgla, który pochodzi z reliktowych ekshalacji późnotrzeciorzędowego wulkanizmu. Wody są pochodzenia atmosferycznego, a główne obszary infiltracji to tereny otaczające Jedlinę – Zdrój od zachodu i południowego – zachodu. Mineralizacja wód odbywa się w środowisku kompleksu skał karbońskich, gdzie migrujący z głębokiego podłoża siecią szczelin i uskoków dwutlenek węgla napotyka na swej drodze infiltrujące wody opadowe. Wykonane w 1996 roku badania izotopowe nie pozwoliły na jednoznaczne określenie obszarów zasilania

szczaw Jedliny – Zdroju, ale nie wykluczają poglądu o zasilaniu tych wód z kierunku zachodniego lub południowo – zachodniego.

Można więc przyjąć, że obszar zasilania wód leczniczych Jedliny – Zdroju to zespół wzniesień Rybnickiego Grzbietu w Górach Wałbrzyskich położony około 2 – 3 km na zachód i południowy – zachód od otworu J–300.

Wody lecznicze w rejonie Jedliny-Zdroju można scharakteryzować jako szczawy wodorowęglanowe wapniowo – sodowe lub wapniowo – magnezowe, a także słabozmineralizowane szczawy radoczyste. Źłoże wód leczniczych położone jest w obrębie niecki śródsudeckiej na jej północno – wschodnim skrzydle, które graniczy z blokiem gnejsowym Gór Sowich.

Ujęcia wód leczniczych położone są na Placu Zdrojowym (odwiert J–300) oraz na zboczu wzgórza Rzepisko (560,3 m n.p.m.) w pobliżu ul. Chojnowskiej (odwiert J–600). Odwiert J–300 zlokalizowany jest w centrum Jedliny – Zdroju. Rzędna terenu nad odwiertem to 479,85 m n.p.m. Odwiert wykonany jest na głębokości 449 m. Odwiert J–600 zlokalizowany w pobliżu centrum miasta w okolicy ul. Chojnowskiej. Rzędna terenu w miejscu wiercenia to 550,10 m n.p.m. Odwiert wykonany jest na głębokości 365 m.

Woda z odwiertu J–300 charakteryzuje się:

- odczynem pH 5,96;
- przewodnością elektrolityczną właściwą 1220 $\mu\text{S}/\text{cm}$;
- zawartością wodorowęglanów 683,42 mg/dm^3 ;
- zawartością żelaza ogólnego 17,67 mg/dm^3 ;
- dwutlenku węgla wolnego 1076,68 mg/dm^3 ;
- fluoru 1,51 mg/dm^3 ;
- temperaturą na wypływie 15 °C.

Suma stałych składników mineralnych wynosi 1144,97 mg/dm^3 . Wodę można sklasyfikować jako szczawę radoczystą wodorowęglanowo – siarczanowo – wapniowo – magnezowo – sodową.

Dla złóż wód leczniczych w miejscowości Jedlina – Zdrój wyznaczono obszar i teren górniczy „Jedlina – Zdrój” o powierzchni 5 066 020 m^2 , utworzony na podstawie Koncesji nr 33/93 Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 15 kwietnia 1993 roku, zmienionej Decyzjami Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 9 maja 1997 roku (BKk/MZ/668/97) oraz z dnia 18 lutego 1999 roku (GK/hg/JW/487–609A/99) oraz Decyzją nr 5/2013 Marszałka Województwa Dolnośląskiego z dnia 27 marca 2013 roku (DOW–G.I.7422.27.2013.WK). Granice obszaru i terenu górniczego pokrywają się i obejmują swym zasięgiem niemal cały obręb Jedlina – Zdrój oraz część obrębów: Glinica, Jedlinka i Kamieńsk.

Grunty, gleby, szata roślinna i świat zwierzęcy

Na terenie Jedliny-Zdroju, według ewidencji gruntów Starostwa Powiatowego w Wałbrzychu powierzchnia użytków rolnych w 2017 roku wynosiła 542,05 ha. Struktura użytków rolnych kształtuje się w sposób następujący:

- grunty orne 153,13 ha – 8,78% powierzchni Gminy,
- sady – 2,63 ha – 0,15% powierzchni Gminy
- łąki – 67,40 ha – 3,86% powierzchni Gminy
- pastwiska – 318,89 ha – 18,28% powierzchni Gminy

Pod względem jakości gleb Jedlina – Zdrój posiada bardzo słabe warunki do produkcji rolniczej. Na terenie gminy nie występują gleby najlepszych klas bonitacyjnych (I i II), zaś grunty III klasy stanowią zaledwie 0,15 % z ogółu gleb. Strukturę gruntów ornych i użytków zielonych wg klas bonitacji prezentuje poniższa tabela.

Tabela 2. Struktura gruntów ornych i użytków zielonych wg klas bonitacji

Klasa bonitacji	Grunty orne	Użytki zielone
I	0,00%	0,00%
II	0,00%	0,00%
III	0,33%	0,08%
IV	18,31%	31,45%
V i VI	81,36%	68,47%

Źródło: PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA GMINY JEDLINA-ZDRÓJ NA LATA 2018 – 2021

Lasy i grunty leśne na terenie gminy Jedlina-Zdrój zajmują powierzchnię 897,75 ha z czego 882,22 ha zajmują lasy. Powierzchnie te stanowią odpowiednio 51,45% i 50,56% powierzchni gminy.

Największą powierzchnię w gminie zajmują lasy świerkowe – korzystne z punktu widzenia prowadzenia gospodarki leśnej, jednak o niewielkiej wartości przyrodniczej. Gatunek ten zajmuje 64,99 % powierzchni wszystkich drzewostanów. Świerk tworzy rozległe monokultury, przede wszystkim w południowej i zachodniej części gminy, które zostały wprowadzone na ten teren przez człowieka w XIX stuleciu. Zastąpił rosnące tam wcześniej pierwotne lasy mieszane.

W strukturze drzewostanów wyróżniają się jeszcze: buk (17,64 %), sosna (7,59 %) i brzoza (6,29%). Ogółem iglaste gatunki drzew stanowią 72,59 %, a liściaste 27,41 % powierzchni wszystkich drzewostanów.

Poza zbiorowiskami leśnymi na terenie gminy Jedlina-Zdrój występują także:

- zbiorowiska polne
- zbiorowiska łąkowe,
- zbiorowiska wodne,
- zbiorowiska ruderalne i nitrofilne.
- zbiorowiska dywanowe
- zieleń urządzona

Ze względu na znaczne przekształcenie ekosystemów na obszarze gminy Jedlina-Zdrój różnorodność fauny

jest ograniczona. Inwentaryzacja Przyrodnicza Miasta Jedlina–Zdrój¹ wykazała występowanie na terenie gminy:

- 7 gatunków ryb i minogów; spośród nich 1 gatunek (śliz *Barbatula barbatula*) objęty jest ochroną,
- 5 gatunków płazów i 4 gatunki gadów; gatunkami rzadkimi i cennymi są w Jedlinie– Zdroju salamandra plamista *Salamandra salamandra* oraz jaszczurka zwinka *Lacerta agilis*,
- 83 lęgowych gatunków ptaków, z czego 81 gatunków jest objętych ochroną gatunkową, a 2 gatunki objęte są ochroną częściową jako ptaki łowne,
- 23 gatunki ssaków (bez nietoperzy), a wśród nich 4 przedstawiciele rzędu owadożerne, 1 – rzędu zajączokształtne, 8 – rzędu gryzonie, 6 – rzędu drapieżne i 4 – rzędu parzystokopytne,
- 7 gatunków nietoperzy; najcenniejszym stanowiskiem jest kolonia rozrodcza kilkudziesięciu osobników gacka brunatnego *Plecotus auritus* na strychu budynku Domu Dziecka na ul. Chojnowskiej 12,

Formy ochrony przyrody

Na terenie gminy Jedlina – Zdrój znajduje się kilka wielkoobszarowych form ochrony przyrody. Są to:

- Park Krajobrazowy „Gór Sowich”,
- Park Krajobrazowy „Sudetów Wałbrzyskich”,
- obszar Natura 2000 „Sudety Wałbrzysko – Kamiennogórskie”
- obszar Natura 2000 „Góry Kamienne”
- obszar Natura 2000 „Ostoja Nietoperzy Gór Sowich”

Park Krajobrazowy „Gór Sowich” został utworzony w 1991 roku. Ogółem Park obejmuje obszar o powierzchni 8140,67 ha i położony jest na terenie gmin: Bielawa, Dzierżoniów, Głuszyca, Jedlina – Zdrój, Nowa Ruda, Pieszyce, Stoszowice i Walim. Niewielka część Parku Krajobrazowego „Gór Sowich” obejmuje południowo – wschodnie krańce gminy Jedlina – Zdrój, w obrębie Jedlinka, pomiędzy doliną rzeki Bystrzycy a zachodnimi stokami Jedlińskiej Kopy (744 m n.p.m.). Park nie posiada otuliny.

Celem ochrony Parku Krajobrazowego „Gór Sowich” jest zachowanie przyrodniczych, kulturowych i estetycznych walorów masywu Gór Sowich oraz stworzenie warunków do wypoczynku i rekreacji.

Park Krajobrazowy „Sudetów Wałbrzyskich” został utworzony w 1998 roku. Całkowita powierzchnia Parku wynosi 6493 ha. Jest on położony na terenie gmin: Boguszów Gorce, Czarny Bór, Głuszyca, Jedlina – Zdrój, Mieroszów i Wałbrzych. Wokół Parku wyznaczono otulinę o powierzchni 2894,60 ha obejmującą gminy: Boguszów Gorce, Głuszyca, Jedlina – Zdrój, Mieroszów i Wałbrzych. Park Krajobrazowy „Sudetów Wałbrzyskich” wraz z otuliną obejmuje całą południową i zachodnią część gminy Jedlina – Zdrój w rejonie Rybnickiego Grzbietu.

Park Krajobrazowy „Sudetów Wałbrzyskich” położony jest w Sudetach Środkowych, na południe od

---

1 Inwentaryzacja Przyrodnicza Miasta Jedlina – Zdrój (Fulica – Jankowski Wojciech, 2005).

Wałbrzycha. Obejmuje środkową, najwyższą część Gór Kamiennych i zachodnią część Gór Suchych oraz wschodni fragment Gór Wałbrzyskich. Charakterystycznym elementem rzeźby są pojedyncze skałki oraz różnego rodzaju osuwiska i osypiska gruzu skalnego. Wśród osobliwości przyrody nieożywionej wyróżniają się między innymi kamieniołom riolitu przy stacji kolejowej Jedlina Górna oraz reliktowy komin wulkaniczny w Jedlinie – Zdroju, w którym występują formy skalne o pokroju kulistym.

Obszar Sudety Wałbrzysko – Kamiennogórskie o powierzchni 31 577,91 ha znajduje się w obrębie tzw. depresji śródsudeckiej i obejmuje: Góry Kamienne, Góry Wałbrzyskie, Zawory i część Wzgórz Bramy Lubawskiej oraz wcinające się pomiędzy nimi Kotlinę Kamiennogórską i Obniżenie Ścinawki. Obejmujące rejon gminy Jedlina – Zdrój Góry Wałbrzyskie tworzą izolowane, zalesione kopuły wzniesione do 400 m ponad poziom Pogórza Wałbrzyskiego. Pod względem rzeźby i budowy geologicznej nie różnią się one istotnie od Gór Kamiennych. Ze względu na znaczne walory krajobrazowe, przyrodnicze i kulturowe region ten powinien rozwijać się w kierunku agroturystyki i nieszkodliwych dla przyrody form turystyki.

Obszar Sudetów Wałbrzysko – Kamiennogórskich jest ostoją lęgową dla wielu rzadkich i ginących gatunków ptaków, szczególnie tych związanych z lasami i ekstensywnie użytkowanymi łąkami. Na szczególną uwagę zasługują znaczne populacje lęgowe puchacza, sóweczki, dzięcioła zielonosiwego, a także: bociana czarnego, włochatki, derkacza i gąsiora. Występują tutaj również między innymi: sokół wędrowny, cietrzew i czeczotka. Sudety Wałbrzysko – Kamiennogórskie są ponadto bardzo ważną częścią korytarza ekologicznego Sudetów, łącząc Góry Stołowe i Sowie z Karkonoszami, Rudawami Jamowickimi i Górami Kaczawskimi. W granicach gminy Jedlina – Zdrój zasięg obszaru PLB 020010 pokrywa się mniej więcej z obszarem Parku Krajobrazowego „Sudetów Wałbrzyskich”.

Obszar Góry Kamienne o powierzchni całkowitej 24 098,85 ha obejmuje stare, wulkaniczne Góry Kamienne oraz niewielką część piaskowców Gór Stołowych (Zawory). Jest to głównie teren górzysty, w większości pokryty przez półnaturalne łąki oraz zbiorowiska leśne. Wśród nich dominują bory, choć na stokach i piargach utrzymują się buczyny i zboczowe lasy Tilio–Acerion. Siedliska przyrodnicze z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG (17 typów) pokrywają około 50 % obszaru.

Główne siedliska naturalne to lasy Tilio–Acerion (zaliczane do typu 9180), mezo– i eutroficzne buczyny oraz bory bagienne. Wśród półnaturalnych siedlisk nieleśnych należy zwrócić uwagę na ekstensywnie użytkowane, podgórskie łąki należące do związku Arrhenatherion (typ siedliska 6510) oraz łąki trzęślicowe (6410), a także bardzo istotne są bogate gatunkowo murawy bliśniczkowe z kostrzewą czerwoną *Festuca rubra*, które pokrywają większość pastwisk. Obszar jest również bardzo ważny dla ochrony rzadkich w Polsce podgórskich łąk Polygono–Trisetion (6520) oraz naskalnych muraw nawapiennych ze związku Alysso–Sedion (6110) w rezerwacie „Kruczy Kamień”. Na niewielkich powierzchniach występują suche murawy (*Brometalia erecti*) i ich stadia sukcesyjne (obejmujące między innymi bogate stanowiska storczyków), siedliska naskalne oraz jaskinie. Jest to również obszar ważny dla gatunków zwierząt z II Załącznika Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Wśród nich najważniejsze to nietoperze. W granicach gminy Jedlina – Zdrój zasięg obszaru PLH 020038 pokrywa się mniej więcej z obszarem PLB 020010 oraz Parkiem Krajobrazowym „Sudetów

Wałbrzyskich”.

Obszar Ostoja Nietoperzy Gór Sowich zajmuje powierzchnię 21 324,86 ha. Obejmuje swoim zasięgiem północną część grzbietu głównego Gór Sowich od Przełęczu Walimskiej (750 m n.p.m.) do Przełęczu Woliborskiej (711 m n.p.m.) oraz w osobnej eksklawie – Masyw Włodarza.

W obszarze zlokalizowane są cenne obiekty (miejsca) zimowania gatunków nietoperzy stanowiących przedmioty ochrony obszaru Natura 2000 – mopka Barbastella barbastellus, nocka dużego Myotis myotis, nocka Bechsteina Myotis bechsteinii. Najistotniejsze z punktu widzenia ochrony oraz pod względem liczebności nietoperzy obiekty (miejsca) znajdują się poza granicami gminy Jedlina – Zdrój. Z gatunków zwierząt, oprócz nietoperzy, na terenie ostoi zlokalizowano cenne stanowiska motyli – modraszka telejusa Phengaris teleius oraz modraszka nausitosa Phengaris nausitous. Obszar obejmuje łącznie 13 typów siedlisk przyrodniczych stanowiących przedmioty ochrony. Bardzo istotna jest obecność zajmujących w obszarze największą powierzchnię kwaśnych buczyn. Na liście przedmiotów ochrony występuje także zanokcica serpentynowa Asplenium adulterinum, mająca w obszarze Ostoja Nietoperzy Gór Sowich jedno z 11 stanowisk w Polsce. W Ostoi Nietoperzy Gór Sowich występują ponadto siedliska, które na opisywanym obszarze występują w formie nieistotnej dla ich ochrony: murawy kserotermiczne, zmiennowilgotne łąki trzęślicowe, górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk. W granicach gminy Jedlina – Zdrój zasięg obszaru PLH 020071 pokrywa się mniej więcej z obszarem Parku Krajobrazowego „Gór Sowich”.

Na terenie miasta Jedlina Zdrój znajdują się założenia parkowe, które nie są objęte szczególną formą ochrony przyrody, jednak mają duże walory przyrodnicze i pełnią ważną rolę środowiskotwórczą i biocenotyczną. Są istotnym elementem infrastruktury okołouzdrawiskowej. Część założeń parkowych podlega ochronie konserwatorskiej jako zabytki kultury. Na terenie gminy Jedlina – Zdrój zlokalizowanych jest wiele założeń parkowych z interesującym drzewostanem. Należą do nich przede wszystkim:

- park zdrojowy w Jedlinie–Zdrój – ujęty w rejestrze zabytków;
- park północny w Jedlinie–Zdrój – ujęty w ewidencji zabytków;
- park południowy w Jedlinie–Zdrój – ujęty w ewidencji zabytków;
- park w zespole pałacowym Jedlinka – ujęty w rejestrze zabytków;
- parki ogrodowe – ujęte w ewidencji zabytków.

Założenia parkowe nie są szczególną formą ochrony przyrody w myśl ustawy o ochronie przyrody. Część z nich podlega ochronie konserwatorskiej jako zabytki kultury. Jednak duże walory przyrodnicze ich terenów, a także bezpośrednie sąsiedztwo terenów zurbanizowanych, dla których pełnią ogromną rolę środowiskotwórczą i biocenotyczną, predysponują do przedstawienia tych obszarów w rozdziale dotyczącym ochrony przyrody.

Historia

Pierwsze wzmianki o Jedlinie (Tannhausen), której nazwa wzięła się od rosnących wokół lasów jodłowych, pochodzą z XIII wieku.

W XVI wieku odkryto pierwsze źródła wody mineralnej, a w XVIII w. uznano je za lecznicze i zaczęto korzystać z nich na większą skalę.

W 1723 roku osada stała się uzdrowiskiem. Od imienia Charlotta, żony Hansa Christophera barona von Seher-Thoss właściciela Jedlinki, miejscowość nazwano Charlottenbrunn. Zasięg miejscowości w tamtym okresie ograniczał się do nieregularnie rozłożonej, niewielkiej grupy budynków, zlokalizowanej przy Placu Zdrojowym. Zabudowę stanowiły budynki o charakterze reprezentacyjnym: Grosse Haus zwany również Fürsten Haus, dwór tzw. Schlössel, który zbudowano dla założycieli uzdrowiska Hansa Christophera barona von Seher-Thoss i jego żony, **Charlotty**, Dom Zdrojowy, kasyno zwane Grosse Saal, pawilon gry w bilard, traktiernia. Na zapleczu głównych budynków centrum zdroju, znajdowały się oficyny pomocnicze, jak kuchnia, dom łaźniennego, stajnie.

W 1768 roku Jedlina otrzymała prawa miejskie.

W połowie XIX w. zaczęto wznosić budynki na południe od Placu Zdrojowego, co dało początek dzisiejszej ul. Piastowskiej.

Poza terenem zabudowanym, w naturalnych kompleksach leśnych urządzono tereny spacerowe. Jednym z tych założeń był park zdrojowy (obecnie przy ul. Warszawskiej), utworzony około połowy XIX w. Wytyczonymi ścieżkami łączył się on z zalesionym stokiem góry Rzepisko.

W południowo-zachodniej części Jedliny (ul. Poznańska) znajdował się drugi park leśny - **Karlshain**, założony w 1849 r. Z centrum miejscowości prowadziła do niego aleja lip, tzw. **Beinert Allee** (obecnie ulica H. Sienkiewicza). W istniejący wcześniej, naturalny drzewostan wzgórza wkomponowano drzewa i krzewy o charakterze rodzimym i aklimatyzowanym oraz wytyczono ścieżki spacerowe. Założone zostały także platformy widokowe, altany, rzeźby, ławki. Pośrodku tego kompleksu wzniesiono tzw. Szwajcarkę, zajazd z pijalnią mleka i żętycy.

Na przełomie XIX i XX w. powstała luźna, willowa zabudowa ulic Akacyjowej, Poznańskiej oraz Cmentarnej. Zbudowano malowniczo położone pensjonaty przy ulicach Pięknej i Kościelnej. Przy ul. Chojnowskiej 12 wzniesiono w 1914 r. dom dziecka tzw. **Pestalozzihaus** oraz w jego pobliżu kompleks basenu kąpielowego. Na początku XX w., przy ul. Cmentarnej 1, powstał zespół tkalni z willą fabrykanta.

W 1900 roku Jedlina-Zdrój miała pocztę z telegrafem, która do dnia dzisiejszego, mieści się w tym samym budynku przy ulicy Warszawskiej 6. Domy posiadały instalację wodociągową, niektóre z naturalnie gazowaną wodą mineralną. W latach 1902, 1903 położono nawierzchnie kamienne, zamontowano oświetlenie gazowe, a w „uzdrowisku”, elektryczne.

Na początku XX wieku miejscowość przeżywała swój okres świetności. Znana była na Śląsku jako

uzdrowisko z szeroką działalnością kulturalną i rozrywkową. Funkcjonowały liczne hotele, domy gościnne i pensjonaty.

W latach 30-tych XX w. centrum zdroju uległo częściowemu przekształceniu. Przebudowano pawilon głównego ujęcia wody mineralnej, który uzyskał formę uproszczonej gloriety. Otwartą XIX-wieczną halę spacerową z snycerskimi motywami zdobniczymi, zastąpiono prostym w bryle pawilonem, utrzymanym w stylu architektury użytkowej lat 30-tych XX w. Gruntownemu remontowi poddano wnętrza Domu Zdrojowego.

Po 1945 r. stan historycznego układu dróg i ukształtowania przestrzennego uzdrowiska nie uległ większym zmianom. Funkcję centralnej części układu komunikacyjnego zachował Plac Zdrojowy. Główną arterią układu pozostała prowadząca do placu ulica Piastowska (pełniąca w XVIII w. funkcję drogi łączącej posiadłość w Jedlinie ze zdrojem). Zachowały się bryły części budynków, zamykających przestrzeń placu. Dom Zdrojowy pozostał w formie, jaką nadano mu w trakcie dziewiętnastowiecznych przekształceń.

Po zakończeniu działań wojennych uzdrowisko nie było zniszczone, ale po 1945 roku nie podjęto tu działalności leczniczej. Na skutek rozwoju kopalni węgla brunatnego prawie całkowicie zanikły źródła wody mineralnej.

Dopiero w 1962 roku wznowiono działalność uzdrawiskową jako filia Uzdrowiska Szczawno-Jedlina. W 1967 r. Jedlina-Zdrój odzyskała prawa miejskie, utracone po pierwszej wojnie światowej. W 1970 r. zmienił się zasięg administracyjny Jedliny-Zdroju. Granice miasteczka powiększono w wyniku przyłączenia wsi Jedlinka, Suliszów, Glinica i Kamieńsk.

W połowie lat 90-tych podjęto próbę rekonstrukcji odwiertu wód mineralnych lecz dopiero w 2007 roku zaczęto ponownie eksploatować wodę do celów leczniczych, ze źródła w centrum uzdrowiska. Podjęto także działania rewitalizacyjne w miejscowości.

Ludność

Gmina Jedlina-Zdrój należy do obszarów średnio zaludnionych. Ogólne dane dotyczące demografii zawiera tabela poniżej:

Tabela 3. Ludność i jej struktura

LATA	Ludność ogółem wg stanu na 31 XII	Wyszczególnienie	
		kobiety	mężczyźni
2011	5071	2682	2389
2012	5033	2674	2359
2013	5000	2654	2346
2014	4975	2647	2328
2015	4970	2636	2334
2016	4930	2612	2318

Źródło: GUS

W ostatnich latach widoczny jest spadek liczby mieszkańców gminy Jedlina-Zdrój. Głównym czynnikiem prowadzącym do spadku liczby ludności w Polsce są migracje oraz problem ze spadkiem liczby urodzeń, co w konsekwencji prowadzi do powolnego, ale już zauważalnego, starzenia się społeczeństwa.

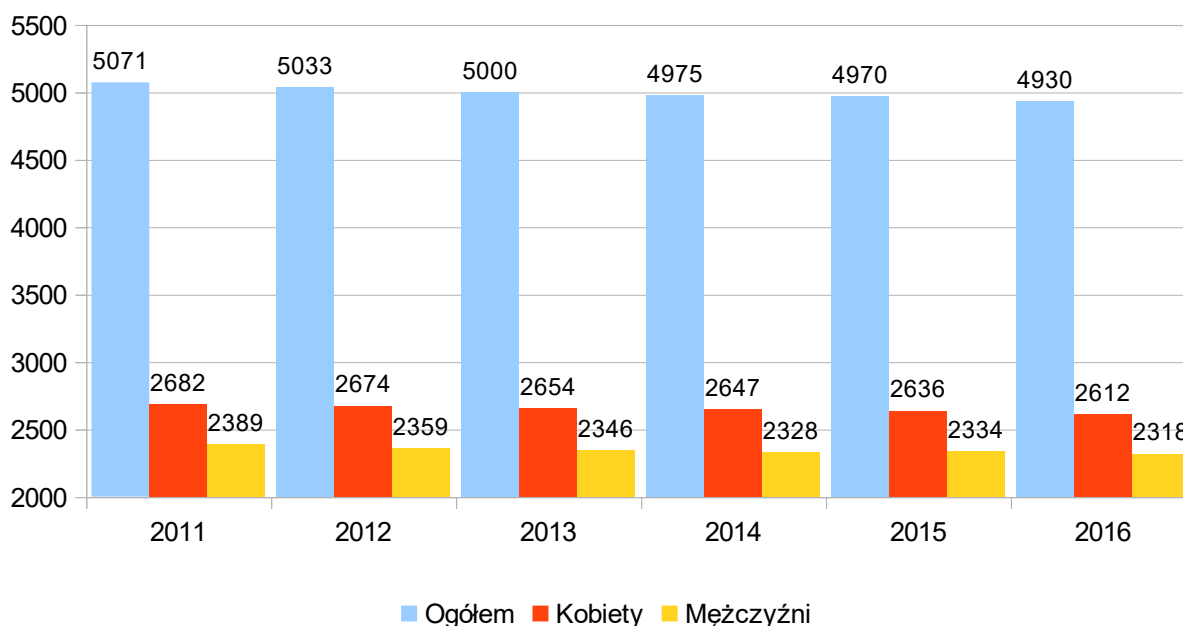
Według specjalistów, zachwianie stabilnej demografii związane jest również z tym, że przez emigrację rozbijane są rodziny wielopokoleniowe, kreujące do tej pory model tradycyjnej wspólnoty rodzinnej. Co więcej istnieje prawdopodobieństwo, że w przyszłości zabraknie rąk do pomocy przy osobach starszych. Przyrost naturalny uległ zmniejszeniu. Zmiany w strukturze ludności gminy Jedlina-Zdrój nie odbiegają od danych zarysowujących się w całej Polsce.

Tabela 4. Struktura demograficzna gminy

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Wiek przedprodukcyjny	864	861	834	829	831	803
Wiek produkcyjny	3207	3162	3115	3085	3035	3017
Wiek poprodukcyjny	1000	1010	1051	1061	1104	1110

Źródło: GUS

Mieszkańcy Gminy Jedlina-Zdrój

Rysunek 5. Liczba i struktura mieszkańców gminy Jedlina-Zdrój w latach 2011-2016

Trwający proces starzenia się ludności przejawia się zwłaszcza we wskaźnikach obrazujących współczynnik obciążenia osobami w wieku poprodukcyjnym, który opisuje ile osób w wieku poprodukcyjnym przypada na 100 osób w wieku produkcyjnym. W 2016 r. wyniósł on 32,7 co daje wynik o 8,3 wyższy niż przed dziesięcioma laty. W roku 2016 w województwie dolnośląskim na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadały 34,2 osoby w wieku poprodukcyjnym. Wskaźnik wyliczony dla gminy Jedlina-Zdrój za 2016 rok wynosi 36,8.

Proces starzenia się społeczeństwa w Jedlinie-Zdroju postępuje zdecydowanie szybciej, niż średnia dla kraju i województwa.

Tabela 5. Obciążenie demograficzne w gminie Jedlina-Zdrój

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Wskaźnik obciążenia demograficznego	31,2	31,9	33,7	34,4	36,4	36,8

Źródło: obliczenia własne

W najbliższej przyszłości w gminie Jedlina-Zdrój będzie następował wzrost ilości osób w wieku poprodukcyjnym i zmniejszy się ilość osób w wieku przedprodukcyjnym, przy ogólnej tendencji stopniowego zmniejszania się ilości mieszkańców. Liczba ludności ulega zmniejszeniu, ponieważ nie występuje zjawisko zastępowalności pokoleń: rodzi się coraz mniej dzieci, wzrasta średnia długość życia – populacja się starzeje. Pewnymi procesami można sterować stosując odpowiednie narzędzia. Na przykład wzrost poziomu życia, wzrost jakości i dostępności do opieki zdrowotnej przyczyniły się do zmniejszenia śmiertelności noworodków, wydłużenia się długości życia ludzi. W ten sposób udaje się wpływać na proces demograficzny.

W ostatnich latach w Jedlinie-Zdroju obserwuje się dodatnie saldo migracji. Jest to efekt podejmowania przez gminę działań w infrastrukturę społeczną. Zapewnienie dzieciom dostępu do przedszkoli, dobry poziom edukacji i bazy sportowej oraz wygodne połączenia komunikacyjne z Aglomeracją Wałbrzyską sprzyjają osiedlaniu się nowych mieszkańców miasta.

Sfera gospodarcza

W "Strategii Rozwoju Gminy Jedlina-Zdrój na lata 2011-2020" przyjętej Uchwałą nr XII/62/11 Rady Miasta Jedlina-Zdrój z dnia 25 listopada 2011 roku sformułowano wizję Jedliny – Zdroju do roku 2020 w następujących obszarach:

- 1. Przedsiębiorczość i infrastruktura** – gmina atrakcyjna dla biznesu zainteresowanego uzdrawiskowym, ekologicznym, przestrzennym i historycznym rozwojem miasta.
- 2. Działalność kulturalna i infrastruktura społeczna** – partycypacja mieszkańców w rozwój bezpiecznego i samorządnego miasta.
- 3. Turystyka, sport i rekreacja** – środowisko naturalne atutem dla rozwoju uzdrawiskowości, turystyki, sportu, rekreacji i poprawy jakości życia mieszkańców.
- 4. Promocja miasta** – wspieranie rozwoju miasta i regionu poprzez angażowanie różnych środowisk w tym nauki i biznesu w poszukiwanie rozwiązań pozwalających osiągać przewagę konkurencyjną na rynku uzdrawiskowym i turystycznym.

W Strategii każdemu z obszarów objętych wizją rozwoju przypisano cele strategicznych i operacyjne. Poprzez realizację celów strategicznych i operacyjnych ma zostać urzeczywistniona wizja rozwoju gminy Jedlina-Zdrój.

Na koniec 2016 roku zarejestrowano 489 podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON. Własnością publiczną (samorządową i państwową) jest 15, natomiast prywatną 475 przedsiębiorstw, to jest 96,69 %

wszystkich pomiotów. Spośród 475 firm prywatnych 374 to zakłady należące do osób fizycznych, co stanowi 78,9 % podmiotów sektora prywatnego i 76,48% wszystkich pomiotów gospodarczych.

Tabela 6. Gmina Jedlina-Zdrój – podmioty gospodarcze wg form własności

Forma własności	Liczba podmiotów	Udział w ogólnej liczbie podmiotów (%)
Podmioty sektora publicznego	15	3,07%
Spółki prawa handlowego	23	4,70%
Spółki cywilne	34	6,95%
Spółdzielnie	1	0,20%
Fundacje	3	0,61%
Stowarzyszenia i organizacje społeczne	15	3,07%
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	374	76,48%
Inne formy własności podmiotów prywatnych	24	4,91%

Źródło: GUS

Tabela 7. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w REGON w 2016 roku.

Sekcje według	PKD Ilość podmiotów	Struktura (%)
A – rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	6	1,23
B – górnictwo i wydobywanie	0	0,00
C – przetwórstwo przemysłowe	33	6,75
D – wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, itd.	1	0,20
E – dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami, itd.	1	0,20
F – budownictwo	69	14,11
G – handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów	139	28,43
H – transport i gospodarka magazynowa	31	6,34
I – zakwaterowanie i gastronomia	26	5,32
J – informacja i komunikacja	12	2,45
K – działalność finansowa i ubezpieczeniowa	14	2,86
L – działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	30	6,13
M – działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	33	6,75
N – działalność w zakresie usług administrowania	23	4,70
O – administracja publiczna i obrona narodowa	2	0,41
P – edukacja	10	2,04
Q – opieka zdrowotna i pomoc społeczna	28	5,73
R – działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	9	1,84
S i T – pozostała działalność usługowa, itd.	22	4,50
U – organizacje i zespoły eksterytorialne	0	0,00

Źródło: GUS

1.3. OPIS ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO OBSZARU

Obecne zagospodarowanie przestrzenne gminy.

Kształtowanie i prowadzenie polityki przestrzennej należy do zadań własnych gminy. Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym przewiduje istnienie dwóch dokumentów, na podstawie których gmina prowadzi politykę i gospodarkę przestrzenną. Są to:

- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy
- Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego

Wykaz obowiązujących dokumentów dotyczących polityki przestrzennej w gminie Jedlina-Zdrój prezentuje poniższa tabela.

Tabela 8 Wykaz obowiązujących dokumentów dotyczących planowania przestrzennego w gminie Jedlina-Zdrój

Lp.	Nazwa dokumentu	Numer uchwały i data	Ogłoszenie w Dz. Urz. (nr i data)
1	Uchwała w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenów położonych w rejonie ul. Kłodzkiej w Jedlinie-Zdroju.	XV/85/16, 25 lutego 2016 r	nr 1194 2016-03-07
2	Uchwała w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Jedlina-Zdrój dla fragmentu uchylonego wyrokiem Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego we Wrocławiu z dnia 16 maja 2013r. sygn. Akt.II SA/Wr 665/12	VII/37/15 28 maja 2015r.	nr 2497 2015-06-08
3	Uchwała w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenów położonych pomiędzy ul. Kłodzką, ul. Dworcową i granicą obrębów Jedlina-Zdrój – Jedlinka w Jedlinie-Zdroju	XXXII/197/14 30 stycznia 2014 r	nr 1487 2014-03-21
4	Uchwała w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenów położonych w rejonie ul. Kłodzkiej w Jedlinie-Zdroju	XVI/92/12 24 kwietnia 2012r.	nr 3207 2012-09-21
5	Uchwała z dnia w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Jedlina-Zdrój	XV/84/12 28 marca 2012 r.	nr 1689 2012-05-08
6	Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Jedlina-Zdrój	XXXIX/208/2010, 10 listopada 2010r.	-----

Źródło: <http://bip.jedlinazdroj.eu/>

Średnia gęstość zaludnienia w gminie Jedlina – Zdrój (wg danych za rok 2016) wynosi 2,83 mieszkańca/ha, tj. 282 mieszkańców/km². Na jednego mieszkańca przypada 3 576 m² terenu gminy.

Gęsto zaludniona jest centralna, północno – zachodnia oraz wschodnia część gminy, natomiast znikomym zaludnieniem charakteryzuje się zalesiona część gminy.

Wśród terenów osadniczych należy również wyszczególnić udział przestrzeni przemysłowej, której na terenie gminy jest znacznie mniej niż innych terenów, bo zaledwie 8,8%, jednak najmniejszy udział mają tereny rekreacyjno–wypoczynkowe, zajmujące około 5,4% powierzchni terenów osadniczych. Dominującym rodzajem zabudowy centrum miasta są budynki typu willowego, uzdrawiskowego - pensjonaty oraz jedno-

dwu- i kilkupiętrowe budynki mieszkalne; bogate architektonicznie otoczone ogrodami w tym wiele o cechach stylu tyrolskiego.

Zabudowa dawnych osad wiejskich charakteryzuje się jednokondygnacyjnymi domami wiejskimi z przydomowymi ogródkami oraz wielorodzinnymi kamienicami typu miejskiego związanymi z przemysłową przeszłością terenu.

Zabudowa architektoniczna na obszarze gminy w dużej części uległa znacznej dekapitalizacji, przede wszystkim zabudowa pochodząca sprzed 1945r., której na tym obszarze jest znaczna przewaga. Wiele obiektów zmieniło swoje pierwotne funkcje związane z uzdrawiskiem i turystyką, stan ten związany był z procesem społeczno – ekonomicznego zastoju, odebrania Jedlinie statusu uzdrawiska, migracji ludności, brakiem funduszy jak również brakiem utożsamienia się z terenem ludności napływowej.

W strukturze funkcjonalno – przestrzennej gminy Jedlina-Zdrój można wyodrębnić:

- obszary o wiodącej funkcji uzdrawiskowej – obejmujące jej część centralną,
- obszary o funkcji uzdrawiskowej oraz turystyczno – rekreacyjnej, związanej z funkcją leczniczą, atrakcjami turystycznymi i rekreacyjno-sportowymi,
- obszary osadnicze o wiodącej funkcji mieszkaniowo-usługowej, związane z działalnością produkcyjno – gospodarczą, dotyczy to byłych jednostek osadniczych i ich obszarów gospodarczo-przemysłowych (Jedlinka, Glinica, Kamieńsk i Suliszów),
- obszary upraw rolnych,
- obszary leśne.

Tereny przeznaczone pod działalność gospodarczą, działalność rekreacyjno-wypoczynkową i lecznictwo uzdrawiskowe

Niezbędnym elementem funkcjonowania każdego samorządu jest planowanie kierunków rozwoju, m.in. w związku z tym władze gminy Jedlina-Zdrój podjęły działania w celu wyznaczenia centrów aktywności gospodarczej miasta.

Priorytetem w działaniach władz samorządowych w najbliższym czasie będzie rozwój tych centrów poprzez poprawę stanu nawierzchni dróg, budowę kanalizacji i sieci wodociągowych oraz gazyfikację. Nacisk położony będzie również na działania w kierunku racjonalizacji zagospodarowania przestrzennego gminy, pozyskiwania środków finansowych z programów Unii Europejskiej, wprowadzenia usystematyzowanej gospodarki odpadami, oraz stworzenia przedsiębiorcom warunków do zwiększania zatrudnienia.

Miasto jest atrakcyjne także pod względem turystycznym. Do atrakcji turystycznych miasta oprócz podstawowej działalności leczniczo – uzdrawiskowej z zakładem przyrodolecznictwa i pijalnią wód można zaliczyć Uzdrawiskowy Szlak Turystyczno-Rekreacyjny, liczne alejki spacerowe, punkty widokowe, wyciąg narciarski „Karolinka”, szlaki rowerowe, wiele zabytków w tym: Pałac w Jedlinie oraz poewangelicki kościół z drugiej połowy XIX w. Także okolice Jedliny – Zdroju należą do jednych z

najciekawszych terenów Dolnego Śląska. Korzystne położenie miasta umożliwia dojazd do wielu atrakcyjnych miejsc, takich jak: Zamek Książ – trzeci co do wielkości zamek w Polsce, podziemne fabryki z okresu II wojny światowej w Walimiu i Głuszycy (odpowiednio 10 km i 6 km od Jedliny-Zdroju), Uzdrawisko z parkiem rododendronowym w Szczawnie - Zdroju oraz wiele zabytków w okolicznych miastach, w tym: Zamek Grodno nad zalewem w Zagórzu Śląskim (ok. 6 km od Jedliny-Zdroju), Zabytkowy Zespół Klasztorny w Krzeszowie (ok. 30 km). Goście lubiący wspinaczkę górską mogą się udać na Wielką Sowę (1015 m n.p.m.) – najwyższy szczyt Gór Sowich znajdujący się w odległości 10 km od Jedliny-Zdroju.

1) Planowanie w zakresie rozwoju gospodarczego.

Celem generalnym w planowaniu rozwoju gospodarczego miasta Jedlina- Zdrój jest uzyskanie ożywienia gospodarczego i zapewnienie zrównoważonego rozwoju gminy w oparciu o wiodący sektor uzdrawiskowo – turystyczny przy jednoczesnym pobudzaniu rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw prowadzących działalność nieuciążliwą dla otoczenia oraz inspirowaniu koniecznych przemian na obszarach rolniczych. Wsparciem dla tego procesu będzie:

- 1) szybki rozwój infrastruktury,
  - a) długofalowa polityka proekologiczna,
  - b) wzrost kwalifikacji i umiejętności zasobów rynku pracy,
  - c) przywrócenie dawnych funkcji turystyczno – wypoczynkowo – rekreacyjnych
  - d) odpowiednie zainwestowanie w obiekty turystyczne i sanatoryjne, oraz tereny pod powyższe funkcje (modernizacja istniejących obiektów, zapewnienie odpowiedniego standardu wypoczynku);
  - e) zapewnienie maksymalnego wsparcia dla tworzenia i rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw;
  - f) wspieranie przedsiębiorczości i jego promocja;
  - g) zapewnienie korzystnych warunków dla inwestorów zewnętrznych;
  - h) zapewnienie wsparcia dla tworzenia gospodarstw o charakterze agroturystycznym;
  - i) poprawa stanu jakości dróg komunikacyjnych.

2) Lokalne centra aktywności gospodarczej:

Wyznaczono następujące centra aktywności gospodarczej

- a) uzdrawiskowe,
- b) turystyczno – usługowe,
- c) produkcyjne.

3) Opis lokalnych centrów aktywności gospodarczej:

Centrum uzdrawiskowe zlokalizowane w bezpośrednim sąsiedztwie drogi gminnej (ul. Wałbrzyska i ul.

Piastowska) obejmuje:

- obszary o wiodącej funkcji uzdrawiskowej – ze względu na posiadany statut uzdrawiska; obejmują część centralną miasta Jedlina-Zdrój (wraz z obiektami pobytowo – leczniczymi takimi jak: szpital uzdrawiskowy, sanatoria, ośrodki sanatoryjno – wypoczynkowe i zakład przyrodolecniczy),
- obszary o funkcji turystyczno – rekreacyjnej – związanej z funkcją uzdrawiskową i atrakcjami turystycznymi (m.in. szlaki turystyczne).

Na terenie uzdrawiska znajdują się udokumentowane naturalne złoża wód leczniczych objętych koncesją 33/93 z dnia 15.04.1993r, które podlegają szczególnej ochronie.

Ze względu na wysokie walory turystyczno-uzdrawiskowe gminy priorytetem jest ochrona środowiska przyrodniczego i kulturowego gminy w szczególności poprzez dążenie do maksymalnego zachowania i ochrony terenów leśnych i parkowych.

Malownicze pasma górskie są idealnym miejscem wypoczynku i będą zachęcać gości do uprawiania turystyki pieszej i rowerowej. W okresie zimowym w mieście oraz w okolicznych miejscowościach goście mogą korzystać z dogodnych warunków do uprawiania narciarstwa zjazdowego i biegowego (w mieście Jedlina-Zdrój znajduje się wyciąg narciarski).

Atrakcyjne położenie miasta sprzyja przyciąganiu gości z obszaru całej Polski jak również kuracjuszy z innych państw w tym z terenu Niemiec. Dla tej ostatniej grupy ułatwieniem w dostępie do uzdrawiska może być autostrada A4 biegnąca od granicy Niemiec do Wrocławia oraz lotnisko pasażerskie we Wrocławiu. Jednocześnie bliskość dużych miast (Wrocław, Wałbrzych) powinna zapewnić gości jednodniowych i weekendowych chcących spędzić wolny czas w sposób aktywny w malowniczym górskim kurorcie uzdrawiskowym z dala od wielkich miast.

Centrum turystyczno - usługowe zlokalizowane w bezpośrednim sąsiedztwie drogi wojewódzkiej nr 381 (ul. Kłodzka), na trasie Kłodzko – Wałbrzych. Na terenie strefy znajduje się część Uzdrawiskowego Szlaku Turystyczno – Rekreacyjnego (zalew, bullodrom, kompleks sportowy wraz z parkingami), który przyciąga do Jedliny - Zdroju turystów i kuracjuszy. Niezbędne będzie powstanie kilku nowych działalności takich jak: nowe punkty sprzedaży, obiekty noclegowe oraz punkty gastronomiczne. Wydaje się, że w dalszej perspektywie czasu, poprzez rozwój potencjału uzdrawiskowego gminy, wzrośnie liczba miejsc pracy w tym sektorze poprzez rozwój działalności pensjonatów oraz małych firm usługowych, handlowych i gastronomicznych stanowiących swoiste wsparcie dla istniejącej infrastruktury turystycznej i uzdrawiskowej. Na terenie strefy znajdują się nieruchomości niezabudowane, lecz posiadające dostęp do wszelkich niezbędnych mediów, będące własnością Gminy Jedlina-Zdrój i przeznaczone na sprzedaż pod działalność usługową.

Centrum produkcyjne to teren związany z rozwojem gospodarczym położony wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 381, zamknięty ulicami: Kłodzką, Bolesława Chrobrego, Partyzantów i Barbary. Łączna powierzchnia gruntów wchodzących w skład centrum produkcyjnego wynosi 11,42 ha.

Centrum produkcyjne położone jest 1024 metry od odwiertu J-300 i 1357 metrów od odwiertu J-600.

Częściowo wchodzi w granicę terenu górniczego Jedlina-Zdrój na jej południowo-wschodnim krańcu.

Odległość Centrum Produkcyjnego od granicy strefy „A” wynosi 803 metry, a do granicy strefy „B” 55 metrów.

Na centrum produkcyjne składają się tereny przeznaczone w planie miejscowym pod działalność produkcyjną oraz usługowo-produkcyjną.

Tabela 9 Przeznaczenie planistyczne terenów wchodzących w skład Centrum Produkcyjnego

Symbol obszaru	Powierzchnia [ha]	Przeznaczenie w planie miejscowym
P1	5,44	Dla terenów oznaczonych na rysunku planu miejscowego symbolami: 1-3 P – tereny zabudowy produkcyjnej, baz i magazynów ustala się: 1) przeznaczenie podstawowe: tereny zabudowy produkcyjnej, bazy, magazyny; 2) przeznaczenie uzupełniające: rzemiosło, usługi z zakresu administracji oraz handlu związanego z prowadzoną działalnością, drogi, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej oraz obiekty i urządzenia towarzyszące;
P2	1,82	
P3	0,67	
1 U/P	0,22	Dla terenów oznaczonych na rysunku planu miejscowego symbolami: 1-2 U/P – tereny zabudowy usługowej z dopuszczeniem obiektów produkcyjnych, składów i magazynów ustala się: 1) przeznaczenie podstawowe: tereny zabudowy usługowej; 2) przeznaczenie uzupełniające: obiekty produkcyjne, składy i magazyny, rzemiosło, zieleń urządzona, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej oraz obiekty i urządzenia towarzyszące;
2 U/P	0,84	
16.8 U/P	2,34	Wyznacza się tereny zabudowy usługowo-produkcyjnej oznaczone na rysunku planu symbolami od 16.1U/P do 16.12U/P, w których granicach obowiązują następujące ustalenia szczegółowe: 1. Przeznaczenie podstawowe: 1) nieuciążliwe usługi podstawowe; 2) usługi inne niż nieuciążliwe usługi podstawowe - niemające negatywnego wpływu na właściwości lecznicze uzdrowiska lub obszaru ochrony uzdrowiskowej; 3) handel hurtowy, z zastrzeżeniem ustaleń § 6 pkt 9 uchwały; 4) produkcja, bazy, składy - niemające negatywnego wpływu na właściwości lecznicze uzdrowiska lub obszaru ochrony uzdrowiskowej; 5) stacje paliw; 6) obiekty sportu i rekreacji. 2. Przeznaczenie uzupełniające: 1) lokale mieszkalne związane z prowadzoną działalnością gospodarczą; 2) urządzenia i sieci infrastruktury technicznej; 3) urządzenia towarzyszące; 4) zieleń urządzona.
16.9 U/P	0,10	
16.10 U/P	0,58	
Razem	11,42	

Źródło: <https://mjedlinazdroj.e-mapa.net/>

Obszar jest częściowo wykorzystywany przez funkcjonujące tam podmioty gospodarze, w części stanowi niezabudowane tereny, które stanowią własność gminy. Obecnie funkcjonuje tam kilka firm, największa to LAPP INSULATORS SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ – specjalizujący się w produkcji izolatorów porcelanowych średniego i niskiego napięcia. Pozostałe podmioty to firmy małe i mikroprzedsiębiorstwa, wśród których dominują firmy usługowe oraz handlowe z branży budowlanej.

Tereny wchodzące w skład centrum posiadają dostęp do wszystkich mediów dostosowanych do potrzeb już działających, jak również powstających zakładów produkcyjnych i usługowych.

Wykaz czynności zabronionych w poszczególnych strefach ochrony uzdrawiskowej

Zgodnie z art. 38a ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o lecznictwie uzdrawiskowym, uzdrawiskach i obszarach ochrony uzdrawiskowej oraz gminach uzdrawiskowych (Dz. U. z 2016 roku, poz. 879) w poszczególnych strefach ochrony uzdrawiskowej zabrania się:

STREFA „A”:

- 1) budowy w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 7 lipca 1994 roku – Prawo budowlane:
  - a) zakładów przemysłowych;
  - b) budynków mieszkalnych jednorodzinnych i wielorodzinnych;
  - c) garaży wolno stojących;
  - d) obiektów handlowych o powierzchni użytkowania większej niż 400 m²;
  - e) stacji paliw oraz punktów dystrybucji produktów naftowych;
  - f) autostrad i dróg ekspresowych;
  - g) parkingów naziemnych o liczbie miejsc postojowych większej niż 15 % miejsc noclegowych w szpitalach uzdrawiskowych, sanatoriach uzdrawiskowych i pensjonatach, nie większej jednak niż 30 miejsc postojowych oraz parkingów naziemnych przed obiektami usługowymi o liczbie miejsc postojowych nie większej niż 10;
  - h) stacji bazowych telefonii ruchomej, stacji nadawczych radiowych i telewizyjnych, stacji radiolokacyjnych i innych emitujących fale elektromagnetyczne, z wyłączeniem urządzeń łączności na potrzeby służb bezpieczeństwa publicznego i ratownictwa, z zastrzeżeniem że urządzenia te będą oddziaływały na środowisko polami elektromagnetycznymi o poziomie nie wyższym niż określone dla strefy „B”;
  - i) obiektów budowlanych mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko, w szczególności takich jak: warsztaty samochodowe, wędzarnie, garbarnie, z wyjątkiem obiektów budowlanych służących poprawie stanu sanitarnego uzdrawiska, w szczególności takich jak: sieć wodno – kanalizacyjna, sieć gazowa, kotłownie gazowe, wiercenia wykonywane w celu ujmowania wód leczniczych;
  - j) zapór piętrzących wodę na rzekach oraz elektrowni wodnych i wiatrowych,
- 2) uruchamiania składowisk odpadów stałych i płynnych, punktów skupu złomu i punktów skupu produktów rolnych, składow nawozów sztucznych, środków chemicznych i składow opału;
- 3) uruchamiania pól biwakowych i campingowych, budowy domków turystycznych i campingowych;
- 4) prowadzenia targowisk, z wyjątkiem punktów sprzedaży pamiątek, wyrobów ludowych, produktów regionalnych, w formach i miejscach wyznaczonych przez gminę;
- 5) prowadzenia działalności rolniczej w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 11 marca 2004 roku o podatku od towarów i usług;
- 6) trzymania zwierząt gospodarskich w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 29 czerwca 2007 roku o organizacji hodowli i rozrodzie zwierząt gospodarskich;
- 7) organizacji rajdów samochodowych i motorowych;
- 8) organizowania imprez masowych w rozumieniu ustawy z dnia 20 marca 2009 roku o bezpieczeństwie

impres masowych, zakłócających proces leczenia uzdrawiskowego albo rehabilitacji uzdrawiskowej, i działalności o charakterze rozrywkowym zakłócającej ciszę nocną w godz. 22.00 – 6.00, z wyjątkiem imprez masowych znajdujących się w harmonogramie imprez gminnych;

- 9) pozyskiwania surowców mineralnych innych niż naturalne surowce lecznicze;
- 10) wyrębu drzew leśnych i parkowych, z wyjątkiem cięć pielęgnacyjnych;
- 11) prowadzenia robót melioracyjnych i innych działań powodujących niekorzystną zmianę istniejących stosunków wodnych;
- 12) prowadzenia działań mających negatywny wpływ na fizjografię uzdrawiska i jego układ urbanistyczny lub właściwości lecznicze klimatu.

STREFA „B”:

- 1) budowy w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 7 lipca 1994 roku – Prawo budowlane:
  - a) stacji paliw, bliżej niż 500 m od granicy strefy „A” ochrony uzdrawiskowej;
  - b) urządzeń emitujących fale elektromagnetyczne, będących przedsięwzięciami mogącymi zawsze znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, oddziałujących na strefę „A” ochrony uzdrawiskowej polami elektromagnetycznymi o poziomach wyższych niż dopuszczalne poziomy pól elektromagnetycznych – charakteryzowane przez dopuszczalne wartości parametrów fizycznych – dla miejsc dostępnych dla ludności, określone na podstawie art. 122 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku – Prawo ochrony środowiska;
  - c) parkingów naziemnych o liczbie miejsc postojowych powyżej 50, z wyjątkiem podziemnych i naziemnych parkingów wielopoziomowych;
  - d) wyrębu drzew leśnych i parkowych, z wyjątkiem cięć pielęgnacyjnych i wyrębu określonego w planie urządzenia lasu;
- 2) budowy lub innych czynności, o których mowa w strefie „A
- 3) ” – pkt 1 lit. a i d oraz pkt: 2, 9, 11 i 12.

STREFA „C”:

W strefie „C” ochrony uzdrawiskowej zabrania się budowy lub innych czynności, o których mowa w ust. 1 pkt 1 lit. a, pkt 9, 11 i 12 oraz w ust. 2 pkt 2

Zgodnie z Uchwałą NR XXXIX/208/2010 Rady Miasta Jedlina-Zdrój z dnia 10 listopada 2010 r. w sprawie uchwalenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Jedlina - Zdrój w poszczególnych strefach uzdrawiskowych zabrania się:

W strefie „A:

- ruchu pojazdów powyżej 2,5 t z wyłączeniem samochodów dostawczych i autobusów komunikacji publicznej oraz obsługujących kuracjuszy,

- handlu obnośnego i obwoźnego,
- przebudowy istniejącej zabudowy architektonicznej bez koncepcji i programu ich rewaloryzacji i rewitalizacji,
- wykonywania elewacji bez dokumentacji projektowej opracowanej w oparciu o miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego,
- prowadzenie działań inwestycyjnych w obrębie obszaru i terenu górniczego dla złoża wód leczniczych objętych koncesją bez uzgodnienia z Urzędem Górniczym,
- wszystkich czynności zabronionych, ujętych w wykazie dla strefy ochronnej „B” i „C”;

W strefie „B”:

- prowadzenia działań inwestycyjnych w obrębie obszaru i terenu górniczego dla złoża wód leczniczych bez uzgodnienia z Urzędem Górniczym,
- wszystkich czynności zabronionych ujętych w wykazie dla strefy ochronnej „C”.

W strefie „C”:

- prowadzenia działań inwestycyjnych w obrębie obszaru i terenu górniczego dla złoża wód leczniczych bez uzgodnienia z Urzędem Górniczym.

Kierunki i uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego gminy Jedlina-Zdrój

W Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Jedlina-Zdrój - załącznik Nr 1 do Uchwały Nr XXXIX/208/2010 Rady Miasta Jedlina- Zdrój z dnia 10 listopada 2010 r. określono kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy miejskiej Jedlina-Zdrój.

Nadrzędnym strategicznym celem Studium jest konsekwentna poprawa ładu przestrzennego, warunków życia mieszkańców oraz ożywienie gospodarcze i zapewnienie zrównoważonego rozwoju gminy w oparciu o wiodący sektor uzdrawiskowo – turystyczny, przy jednoczesnym pobudzeniu rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw.

Wsparciem dla tego procesu będzie rozwój infrastruktury, długofalowa polityka proekologiczna, a także wzrost kwalifikacji mieszkańców oraz promowanie pozytywnego wizerunku gminy.

Celem polityki przestrzennej, zapisanej w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Jedlina-Zdrój (Uchwały Nr XXXIX/208/2010 Rady Miasta Jedlina- Zdrój), jest w szczególności:

- stworzenie warunków dla racjonalnego rozwoju osadnictwa gminy - ekspansji terenów zabudowy, w szczególności mieszkaniowej oraz turystyczno – rekreacyjno - wypoczynkowej,
- rozwój gospodarczy na bazie własnych zasobów przyrodniczo-kulturowych, co w konsekwencji obniży bezrobocie,
- stworzenie warunków przestrzennych dla aktywizacji rozwoju funkcji uzdrawiskowej, tj. wzmocnienia i poszerzenia bazy usługowej i turystycznej,

- poprawa warunków zamieszkiwania m.in. poprzez stworzenie warunków dla rozwoju budownictwa mieszkaniowego oraz odpowiednie doposażenie terenów osadniczych w zakresie infrastruktury technicznej,
- racjonalne kształtowanie i ochrona walorów przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych gminy,
- zachowanie wartościowych zasobów dziedzictwa kulturowego oraz wykorzystanie ich do kształtowania pozytywnego wizerunku gminy,
- poprawa powiązań komunikacyjnych - zewnętrznych i wewnętrznych.

Główne przesłanki dla podejmowania decyzji planistycznych w kierunku osiągnięcia ww. celów to:

- podział ogólny terenów zainwestowanych na:
  1. obszary mieszkaniowe wraz z nieuciąźliwymi usługami - jako uzupełnienie istniejącej zabudowy lub jako tereny rozwojowe,
  2. obszary dla lokalizacji obiektów związanych z funkcją turystyczno-rekreacyjno-wypoczynkową,
  3. obszary dla rozwoju różnej działalności gospodarczej, a także obiektów infrastruktury technicznej i komunikacji;
- wskazanie rezerw terenów dla różnych inwestycji - głównie mieszkaniowych, turystyczno – rekreacyjno - wypoczynkowych i usługowych - zgodnie z zasadą:
  - z dogodną komunikacją,
  - w rejonach wymagających doinwestowania,
  - w rejonach największego zainteresowania inwestorów,
  - w rejonach stanowiących kontynuację terenów zainwestowanych;
- kolejność realizacji inwestycji zgodnie z zasadą:
  - w pierwszej kolejności - tereny uzbrojone lub łatwe do uzbrojenia oraz tereny, których zagospodarowanie może w istotny sposób przyczynić się do rozwoju gminy,
  - w drugiej - tereny odleglejsze, wymagające większych nakładów na komunikację i uzbrojenie oraz mające mniejsze znaczenie dla rozwoju gminy;
- ochrona zasobów i walorów gminy:
  - przyrodniczych:
    - kompleksów przyrodniczych o wysokich walorach (z propozycją ich ochrony),
    - gleb wyższych klas bonitacyjnych (II-III),
    - lasów istniejących, w tym wodochronnych i zadrzewień; wzrost powierzchni zalesionej,
    - wód powierzchniowych,
    - wód podziemnych,
    - rzeźby terenu,
    - złóż wód leczniczych;
  - kulturowych:
    - krajobrazu kulturowego,

- zabytkowych obiektów kubaturowych,
- zabytkowych obiektów i terenów archeologicznych,
- zespołów objętych ochroną konserwatorską;
- wskazanie powierzchni terenów z przeznaczeniem na zalesienie;
- wskazanie rozwiązań komunikacyjnych usprawniających powiązania wewnętrzne i zewnętrzne gminy (z uwzględnieniem nowych terenów przewidzianych pod rozwój osadnictwa i różnych aktywności gospodarczych);
- wskazanie zasad uzbrojenia terenów (z uwzględnieniem terenów rozwojowych osadnictwa i aktywności gospodarczych, w tym działalności górniczej).

Rozwój funkcji uzdrawiskowych znalazł również swoje odzwierciedlenie w Strategii Rozwoju Gminy Jedlina-Zdrój. Ze względu na uzdrawiskowy charakter gminy oraz walory przyrodniczo – kulturowe Strategia Gminy Jedlina – Zdrój skupia się na zrównoważonym rozwoju w oparciu o wiodący sektor uzdrawiskowo – turystyczny, z uwzględnieniem rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw prowadzących działalność nieuciążliwą oraz rozwoju infrastruktury.

Do głównych zadań o randze lokalnej należą:

W zakresie infrastruktury uzdrawiskowej i turystycznej:

- przywrócenie uzdrawisku Jedlina – Zdrój dawnej renomy,
- opracowanie i realizacja programu rozwoju branży turystycznej,
- inwestowanie i wspieranie inwestycji w zakresie obiektów obsługi ruchu turystycznego,
- wspieranie i rozwój agroturystyki,
- poprawa jakości i dostępności informacji turystycznej.

W zakresie infrastruktury społecznej:

- wspieranie działań mających na celu stworzenie nowych miejsc pracy i ograniczenie bezrobocia,
- wspieranie samozatrudnienia bezrobotnych,
- ułatwienie bezrobotnym dostępu w zdobywaniu kwalifikacji i umiejętności zaspokajających wymogi pracodawców,
- tworzenie i rozwój małych i średnich przedsiębiorstw oraz przemysłu nieuciążliwego,
- podnoszenie umiejętności i kwalifikacji pracowników.

W zakresie ochrony środowiska:

- wszelkiego rodzaju działania na rzecz ochrony środowiska przyrodniczego,
- zwiększanie ilości zieleni na terenie gminy Jedlina – Zdrój,
- przeciwdziałanie skutkom eksploatacji pokładów węgla.

W zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego:

- poprawa stanu zabytków architektury i budownictwa,
- rewaloryzacja i rewitalizacja zabytkowej części miasta.

W zakresie komunikacji:

- poprawa jakości dróg,
- podtrzymanie funkcji komunikacji kolejowej.

W zakresie infrastruktury technicznej:

- gazyfikacja terenu gminy,
- modernizacja sieci wodociągowej,
- rozwiązanie z zakresu gospodarki ściekowej.

Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów

Zmiany w strukturze użytkowania gruntów i układach osadniczych

- Zakłada się dalszy umiarkowany rozwój przestrzenny zainwestowania miasta Jedlina – Zdrój, w tym w szczególności zabudowy mieszkaniowej, uzdrawiskowej, usługowej oraz turystyczno – rekreacyjnej.
- Zakłada się podstawowy kierunek rozwoju miasta pod funkcje mieszkaniowe i turystyczne przy szczególnym uwzględnieniu walorów uzdrawiskowych i przyrodniczo – krajobrazowych miasta.
- Zakłada się dalszy rozwój przestrzenny jednostek osadniczych, w tym w szczególności zabudowy mieszkaniowej, agroturystycznej o wiodącej funkcji rolniczo – turystycznej.
- Rozwój terenów osadniczych powinien polegać przede wszystkim na uzupełnianiu zagospodarowania istniejących układów, a następnie na dodawaniu nowych terenów zainwestowanych do granic istniejących terenów osadniczych. Nowa zabudowa, powstająca na dodanych terenach powinna mieć charakter zabudowy skoncentrowanej, skupionej w układy osadnicze oraz zharmonizowanej z walorami otoczenia.
- Na skutek rozwoju przestrzeni osadniczej, terenów aktywności gospodarczej oraz komunikacji zmniejszy się dotychczasowa przestrzeń rolnicza.
- Największe enklawy nowych terenów pod rozwój osadnictwa zlokalizowane są wzdłuż dróg wojewódzkich nr 381 i 383 w obrębach Jedlina – Zdrój, Kamieńsk, Glinica i Jedlinka oraz w północnej i zachodniej części Jedlina – Zdrój.
- Zakłada się rozwój terenów zainwestowanych, nie wydzielonych na rysunku Studium pt. „Kierunki rozwoju przestrzennego”, wzdłuż projektowanych dróg.
- Na terenie gminy Jedlina – Zdrój dąży się do segregacji funkcji oraz zachowania charakteru zabudowy i historycznego układu urbanistycznego.
- Zakłada się możliwość objęcia wskazanych obszarów formami ochrony przyrody.

Zmiany w układach komunikacyjnych

1. Zakłada się modernizację istniejących dróg, polegającą głównie na poszerzeniu pasów dróg do klas ustalonych w Studium.
2. Przewiduje się możliwość przeprowadzenia drogi głównej, pokazanej jak na rysunku Studium „Kierunki rozwoju przestrzennego”.

3. Przewiduje się budowę nowych odcinków dróg, będących łącznikami projektowanej drogi głównej z drogą wojewódzką nr 381 relacji Wałbrzych – Kłodzko.
4. W wyniku przyrostu terenów zainwestowanych zwiększy się ilość miejsc postojowych dla samochodów.
5. Przewiduje się rozbudowę systemu tras rowerowych.

Zmiany w systemach infrastruktury technicznej

- W miarę przyrostu terenów zainwestowanych wzrośnie jednostkowe zużycie wody, w konsekwencji czego wzrośnie ilość wytwarzanych ścieków.
- Zakłada się rozbudowę sieci wodociągowej w miarę przyrostu terenów zabudowy oraz modernizację istniejącej sieci wodociągowej.
- Rozbudowa i modernizacja istniejącej sieci kanalizacyjnej wynikać będzie z nowych terenów zwodociągowanych oraz istniejących terenów zwodociągowanych a nie skanalizowanych.
- Zakłada się objęcie wszystkich gospodarstw domowych (istniejących i nowopowstających) systemem odbioru odpadów komunalnych.
- Rozbudowa sieci elektroenergetycznych, w miarę wzrostu potrzeb wynikających m.in. z przewidywanego przyrostu terenów zainwestowanych.
- Zakłada się możliwość zgazyfikowania gminy i przekształcenia dotychczasowych systemów ogrzewania na bardziej ekologiczne.
- Przewiduje się przyrost obiektów i urządzeń telekomunikacyjnych.

Kierunki rozwoju obszarów urbanizacji

Głównym celem będzie uzupełnienie oraz uporządkowanie istniejącej rozproszonej zabudowy osadniczej w układzie już istniejącym. Docelowo ma powstać zabudowa skoncentrowana, skupiona w układy osadnicze oraz zharmonizowana z otoczeniem.

W pierwszej kolejności należy uzupełnić obszary niezabudowane wzdłuż ciągów komunikacji drogowej. Powstająca zabudowa, uzupełniająca istniejący układ ma nawiązywać swoją formą, bryłą i architekturą do historycznej zabudowy.

Największy rozwój nowych terenów osadniczych proponuje się wzdłuż dróg wojewódzkich nr 381 i 383 oraz istniejących dróg, mogących obsłużyć nowo projektowane tereny osadnicze.

Główny kierunek rozwoju terenów osadniczych będzie miał na celu utworzenie nowych terenów pod zabudowę mieszkaniowo – usługową, usług turystyki oraz usług lecznictwa.

Ze względu na rozwój terenów osadniczych zmniejszą się tereny użytkowane dotychczas w sposób rolniczy.

Nowa zabudowa, która będzie powstawać ma nawiązywać swoją formą, bryłą i architekturą do istniejącej już historycznej zabudowy.

Kierunki rozwoju infrastruktury technicznej

Ustalenia studium nie określają szczegółowych rozwiązań technicznych systemów inżynierskich i szczegółowego przebiegu sieci infrastruktury. Wszelkie planowane projekty i wdrażane programy wymagają

specjalistycznych opracowań, dla których ustalenia studium należy traktować jako warunki wyjściowe.

- Należy zapewnić możliwość przyłączenia nowych odbiorców do sieci wodociągowej oraz podejmować niezbędne inwestycje służące rozbudowie i modernizacji systemów zaopatrzenia w wodę.
- Należy dążyć do odprowadzania i oczyszczania ścieków dla całego obszaru gminy poprzez:
  - modernizację istniejącej sieci kanalizacji,
  - budowę systemu kanalizacji sanitarnej na obszarach nie skanalizowanych wraz z podłączeniem do oczyszczalni ścieków w Jugowicach,
  - budowę i modernizację istniejącej kanalizacji deszczowej.
- Należy dążyć do zgazyfikowania tej części gminy, która nie posiada gazu przewodowego oraz modernizacji istniejącej sieci gazowej.
- Należy dążyć do przechodzenia na bardziej ekologiczne źródła ciepła np. ekologiczne kolektory słoneczne.
- Zaleca się by systemem odbioru i wywozu odpadów stałych zostały objęte wszystkie gospodarstwa domowe.
- Należy podejmować skuteczne działania administracyjne skłaniające do utrzymania czystości i porządku na terenie gminy.
- Należy dążyć do rozbudowy oraz modernizacji istniejącej sieci energetycznej.

I.4. Określenie projektowanych stref ochrony uzdrawiskowej wraz z określeniem koniecznych do zachowania terenów zieleni i terenów biologicznie czynnych

Strefy ochrony uzdrawiskowej

W ramach ochrony terenów uzdrawiskowych na obszarze gminy Rada Miasta Jedlina-Zdrój Uchwałą XXIX/158/09 dnia 29 października 2009 r. w sprawie ustanowienia Statutu Uzdrawiska Jedlina-Zdrój wydzieliła specjalne strefy ochrony uzdrawiskowej: A, B i C, których granice pokazano w części graficznej. Dla stref określone zostały konieczne do zachowania obszary biologicznie czynne oraz czynności zabronione w poszczególnych strefach.

Na obszarze uzdrawiska wydzielono następujące strefy:

- a. **strefę "A"** o powierzchni 81,58 ha, w granicach: wzdłuż granicy nieruchomości przy Al. Niepodległości 2, równoległe do ul. Piastowskiej, następnie przechodzi prostopadle do ul. Pięknej, gdzie załamuje się w kierunku zachodnim, dalej przebiega po granicy lasów komunalnych i przechodzi wzdłuż granicy działki lasów państwowych utrzymując kierunek zachodni do granicy obrębu geodezyjnego Jedlina-Zdrój, gdzie zmienia kierunek na południowy, a na przedłużeniu ul. Sienkiewicza zmienia kierunek na północny i biegnie do drogi powiatowej wzdłuż ul. Warszawskiej, tam załamuje się w kierunku południowym biegnąc wzdłuż granic nieruchomości zabudowanych i lasu, dochodząc do Pl. Zdrojowego przebiega po granicy nieruchomości Pl. Zdrojowy 4, 3, 2 w kierunku Al. Niepodległości 2. Strefa "A" wydzielona jest na działkach obrębu geodezyjnego Jedlina-Zdrój o nr: 2, 44/6, 60/1, 60/3, 60/4, 116, 118/3, 118/8, 118/10, 119/3, 119/4, 119/5, 181/3, 181/4, 182/1, 182/2, 183, 388, 403/1, 596, 597 i części działek 3/2, 120, 375/8, 416, 418 oraz 683.
- b. **strefę "B"** o powierzchni 147,45 ha, teren pomiędzy granicą strefy "A", a terenem w granicach: od nieruchomości przy ul. Piastowskiej 34 biegnie w kierunku wschodnim, a następnie wzdłuż granicy lasów komunalnych oraz ul. Chałubińskiego w kierunku północnym, następnie zmienia kierunek na zachodni w kierunku obrębu geodezyjnego Kamieńsk dochodząc do drogi leśnej Kamieńsk – Glinica, zmienia kierunek na południowy dochodząc do linii kolejowej Jedlina – Świdnica i biegnie wzdłuż tego torowiska, w pobliżu ul. Bolesława Chrobrego zmienia kierunek na północny i biegnie wzdłuż ul. Chopina do ul. Cmentarnej, zmienia kierunek na wschodni i ponownie zbliża się do nieruchomości Piastowska 34. Strefa "B" wydzielona jest w granicach działek obrębu geodezyjnego Jedlina-Zdrój o nr 3/1, 4/2, 4/3, 4/7, 4/8, 5/1, 6/2, 6/4, 6,5, 7, 8/1, 8/3, 8/4, 9/5, 9/6, 9/7, 9/8, 9/9, 9/10, 9/11, 9/12, 10, 11, 12, 13/1, 14/1, 14/2, 14/3, 15/1, 15/2, 15/3, 16/1, 16/2, 16/3, 16/4, 16/8, 16/9, 16/10, 16/11, 16/12, 16/13, 16/14, 16/15, 16/16, 16/17, 17/1, 17/2, 17/4, 17/5, 17/6, 17/7, 18/2, 19/1, 19/3, 19/5, 19/7, 19/8, 19/9, 19/10, 19/11, 20, 21, 22, 23/1, 23/2, 24, 25/2, 25/3, 25/4, 26/2, 26/3, 26/4, 27/6, 27/7, 27/8, 27/9, 28/2, 29/5, 29/6, 29/7, 29/8, 30/3, 31/6, 31/7, 31/8, 32/4, 32/5, 33/1, 33/2, 34/2, 34/3, 34/4, 35/2, 35/3, 35/4, 35/5, 36/1, 36/2, 37/1, 37/2, 37/4, 37/5, 38/1, 38/2, 39, 40/7, 40/8, 40/9, 40/10, 40/11, 40/12, 40/13, 41/4, 41/5, 41/6, 41/7, 42, 43/2, 43/3, 43/5, 43/6, 43/8, 43/9, 43/12, 43/14, 44/1, 44/2, 44/7,

44/9, 44/11, 48/1, 48/2, 49/1, 49/3, 50/1, 51/1, 51/2, 52, 53/1, 53/2, 54/1, 54/2, 55, 56/1, 56/3, 56/4, 56/5, 57/1, 57/2, 58, 59/2, 59/3, 59/4, 59/5, 59/6, 61/1, 61/2, 62/1, 62/2, 63, 64, 65, 69, 78, 79/1, 79/2, 79/3, 101/1, 101/2, 102, 103, 107, 108, 109, 110/2, 110/3, 112, 113/1, 113/2, 114/1, 114/3, 114/4, 114/5, 114/6, 114/7, 115, 121, 122, 123/1, 123/2, 124, 125, 126, 127/1, 127/2, 128/1, 128/2, 129, 130, 137, 138, 139, 140/1, 140/3, 140/5, 140/6, 140/8, 140/9, 141, 142, 143, 144, 145/1, 145/2, 146/1, 146/4, 146/5, 146/7, 146/8, 146/9, 147/,148, 149/1, 149/2, 149/3, 149/4, 150/1, 151, 157/1, 157/3, 157/4, 158/2, 159, 160/1, 160/3, 160/4, 161/1, 161/3, 161/4, 163/1, 163/2, 164, 165, 166, 167/1, 167/2, 168/2, 168/3, 168/4, 169/1, 169/2, 170/1, 170/2, 171, 172, 173/3, 173/4, 173/5, 173/6, 174, 175, 176, 177/2, 177/3, 177/4, 177/5, 178/2, 178/3, 178/4, 178/5, 178/6, 179, 180/1, 180/2, 180/4, 180/6, 180/7, 180/9, 180/11, 180/12, 184/2, 184/3, 184/4, 185/2, 185/3, 185/4, 186, 187, 188, 189/1, 189/3, 189/4, 190, 191/2, 191/4, 191/5, 191/7 191/8, 192, 193/1, 193/2, 194/1, 194/2, 194/3, 194/4, 194/5, 194/6, 195, 196, 197, 198, 199/2, 199/3, 200/1, 200/2, 201/1, 201/2, 202/1, 202/2, 203/1, 203/2, 204/2, 204/3, 205/1, 205/2, 205/4, 205/6, 205/7, 205/9, 205/11, 205/12, 206, 207/1, 207/2, 208, 209/3, 209/5, 209/6, 209/7, 209/8, 209/9, 209/10, 210, 211, 212, 213, 214/1, 214/2, 215, 216, 217/1, 217/3, 217/4, 217/6, 217/7, 217/8, 217/9, 217/10, 217/11, 218, 219, 220, 221, 222, 223/1, 223/2, 237/3, 237/4, 237/6, 237/7, 239/1, 239/2, 239/3, 240, 376/1, 377, 378/1, 379, 380, 381, 382, 383, 385, 386, 387, 388, 390, 391, 402, 404, 405, 406, 407, 414, 415, 417, 419, 420/1, 420/2, 421, 422, 423, 424, 425/1, 426/1, 427, 428, 675/1, 675/3, 675/5, 675/7, 675/8, 675/9, 675/10, 675/11, 675/12, 675/14, 675/15 i części działek 3/2, 44/12, 67, 68, 70, 120, 372, 375/8, 416, 418, 433, 471, 595; 683, obręb geodezyjnego Glinica o nr 1/1, 14, 15/1, 15/2, 16, 17/2, 17/3, 17/4, 18/1, 18/2, 18/3, 18/4, 18/7, 18/8, 18/9, 18/10, 20/1, 20/3, 20/4, 20/5, 20/7, 20/8, 20/9, 22/1, 22/2, 23, 24, 25, 26, 27/1, 28/1, 28/2, 28/3, 28/4, 29, 30, 31, 33, 34, 129, 130/2, 131, 133, 134, 164, 165, 283, 284 i część działki 126/8, obręb geodezyjnego Kamieńsk o nr 152, 153, 154, 155.

- c. **strefę "C"** o powierzchni 1510,82 ha, teren pomiędzy granicą strefy "B", a granicą administracyjną Miasta Jedlina-Zdrój.

Powierzchnie terenów zieleni w poszczególnych strefach ochrony uzdrawiskowej

W poszczególnych strefach ochrony uzdrawiskowej powierzchni zieleni kształtują się następująco:

- a) Strefa „A” ochrony uzdrawiskowej o powierzchni całkowitej 81,58 ha, z czego 78,21 ha stanowią tereny zieleni (**95,86%** powierzchni strefy „A”)
- b) Strefa „B” ochrony uzdrawiskowej o powierzchni całkowitej 147,45 ha, z czego 117,46 ha stanowią tereny zieleni (**79,66%** powierzchni strefy „B”),
- c) Strefa „C” ochrony uzdrawiskowej o powierzchni całkowitej 1 510,82 ha, z czego 1 256,40 ha stanowią tereny zieleni (**83,17%** powierzchni strefy „C”)

Przyjęto następujące wskaźniki terenów zieleni urządzonej oraz powierzchnię nowo wydzielanych działek:

- a) w strefie "A" minimalna powierzchnia nowo wydzielanych działek winna się kształtować od 0,15 ha, a wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej powinien wynosić minimum 75 % dla wszystkich rodzajów zabudowy;
- b) w strefie „B” stanowiącej otulinę strefy „A” minimalna powierzchnia nowo wydzielanych działek budowlanych winna wynosić od 0,1 ha , a wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej powinien wynosić minimum 55 % dla wszystkich rodzajów zabudowy;
- c) w obszarze „C” wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej powinien wynosić minimum 45% dla wszystkich rodzajów zabudowy przy wielkościach minimalnych działek:
  - siedliskowych - 0,10 ha,
  - rekreacyjnych - 0,05 ha,
  - pensjonatowych - 0,15 ha;

1.5. OPIS WŁAŚCIWOŚCI LECZNICZYCH NATURALNYCH SUROWCÓW LECZNICZYCH

Na terenie Jedliny-Zdroju, znajdują się udokumentowane naturalne złoża wód leczniczych, w tym objęte koncesją 33/93 z dnia 15.04.1993r wydanej przez Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa na eksploatację wód leczniczych ze złoża „Jedlina Zdrój”, zaktualizowaną decyzją MOŚZNiL Bk/MZ/668/97 z dnia 9.05.1997 r. w zakresie dotyczącym ustalenia granic obszaru i terenu górniczego, decyzją GK/hg/JW./487-609A/99 z dnia 18.02.1999 r. w zakresie dotyczącym komercjalizacji przedsiębiorstwa państwowego oraz decyzją Marszałka Województwa Dolnośląskiego nr 5/2013 z dnia 27 marca 2013 r. Koncesja upoważnia "Uzdrowisko Szczawno-Jedlina" S.A. do eksploatacji wód leczniczych ze złóż w miejscowości Jedlina-Zdrój, objętych obszarem górnicznym „Jedlina-Zdrój” którego powierzchnia wynosi 5 066 450 m².

Podstawowe dane geologiczne i hydrologiczne złoża.

Znane w rejonie Jedliny-Zdroju już od XVI wieku wody lecznicze można scharakteryzować jako szczawy węglanowe wapniowo-sodowe lub wapniowo-magnezowe a także słabo zmineralizowane szczawy radocenne. Złoże zlokalizowane jest w obrębie Niecki Śródsudeckiej na jej północno - wschodnim skrzydle, które graniczy w tym miejscu z blokiem gnejsowym Gór Sowich. W budowie geologicznej rejonu Jedliny biorą udział skały krystaliczne bloku gnejsowego Gór Sowich oraz kompleks skał osadowych i wylewnych formacji karbońskiej wchodzących w skład Niecki Śródsudeckiej.

Te dwie jednostki mają na terenie Jedliny kontakt tektoniczny wzdłuż dyslokacji Szczawno-Głuszycy, która dla genezy wód mineralnych ma znaczenie zasadnicze.

Skały krystaliczne bloku Gór Sowich na omawianym terenie składają się głównie z różnych odmian gnejsów. Przeważają częściowo zmineralizowane paragnejsy o monotonnym składzie mineralnym: kwarc, plagioklasy, łuszczyki lecz o dużym zróżnicowaniu strukturalnym i teksturalnym. Występują poza tym gnejsy warstewkowe, słoje oraz żyłkowane ze słabo zaznaczoną laminacją.

Zasadniczym zbiornikiem wód typu szczaw w rejonie jedliny są skały formacji karbońskiej, w tym głównie

karbonu górnego. Osady karbonu dolnego zalegają głęboko. W otworze J-600 dopiero na głębokości 624 m nawiercono jedynie najwyższe ogniwo tej serii – kulum ze Szczawna wykształcony w postaci zlepieńców i szarogłazów z przewarstwieniami mułowców i łupków ilastych.

Kompleks górnokarbońskich utworów osadowych rozpoczyna się warstwami wałbrzyskimi wykształconymi w postaci drobnoziarnistych mułów ilastych i piaszczystych z niewielkimi ławicami piaskowców oraz pokładów węgla.

W rejonie Jedliny pokłady te są nieliczne, poprzierastane łupkiem i nie mające znaczenia eksploatacyjnego. Ułożenie warstw wałbrzyskich szczególnie w bezpośrednim sąsiedztwie gnejsów sowiogórskich jest strome a nawet obserwuje się ich przewalanie.

Na warstwach wałbrzyskich zalegają niezgodne warstwy z Białego Kamienia wykształcone w postaci piaskowców i zlepieńców średnio i gruboziarnistych. W rejonie Jedliny budują one pasmo wzgórz okalających miasto od wschodu i północy.

Kolejnym ogniwem stratygraficznym górnego karbonu są warstwy żaclerskie o wykształceniu petrograficznym podobnym do warstw z Białego Kamienia z tym jednak, że osady te charakteryzują się drobniejszym ziarnem i zawierają wkładki węgla.

Oprócz omówionych skał osadowych w obrębie utworów górnokarbońskich stanowiących obszar krążenia wód mineralnych na terenie Jedliny występują liczne intruzje porfirów tworzących najczęściej sille i dajki. Porfiry te dzięki gęstej sieci ciosu termicznego i szczelinowatości stanowią dogodną drogę infiltracji wód powierzchniowych oraz odgrywają dużą rolę w krążeniu wód podziemnych i migracji dwutlenku węgla.

Dyslokacja Szczawno-Głuszycy określana również jako dyslokacja brzeżna gnejsów sowiogórskich oddzielająca blok Gór Sowich od Niecki Wałbrzyskiej stanowiącej wtórny element Niecki Śródsudeckiej, ma zasadnicze znaczenie dla genezy wód mineralnych tego rejonu.

Na obszarze występują również licznie inne uskoki i spękania. Układają się one w dwa wyraźne systemy: równoległy do krawędzi gnejsów oraz drugi do niej prostopadły.

Szczególnie te drugie przecinając główną strefę tektoniczną Głuszycy-Szczawno, stwarzają dogodne warunki migracji wód i gładów a w efekcie w ich obrębie notuje się najwięcej naturalnych pływów szczaw tego rejonu. Tak jest właśnie w okolicach Jedliny, gdzie uskoki poprzeczne o kierunku południowy zachód – północny wschód tworzą lokalny rów tektoniczny, z którym związane były naturalne źródła wód szczawnych – obecnie zdemineralizowane. Na większych głębokościach, gdzie nie sięgnęły wpływy eksploatacji górniczej, występują strefy wodonośne gromadzące wody mineralne.

Krażenie tych wód koncentruje się głównie w obrębie stref uskokowych. Stanowią one również drogi krążenia dwutlenku węgla, który pochodzi z reliktowych ekshalacji późnotrzeciorzędowego wulkanizmu. Wody są pochodzenia atmosferycznego, a główne obszary infiltracji to tereny otaczające Jedlinę od zachodu i południowego zachodu. Mineralizacja wód odbywa się w środowisku kompleksu skał karbońskich, gdzie migrujący z głębokiego podłoża siecią szczelin i uskoków dwutlenek węgla napotyka na swojej drodze

infiltrujące wody opadowe.

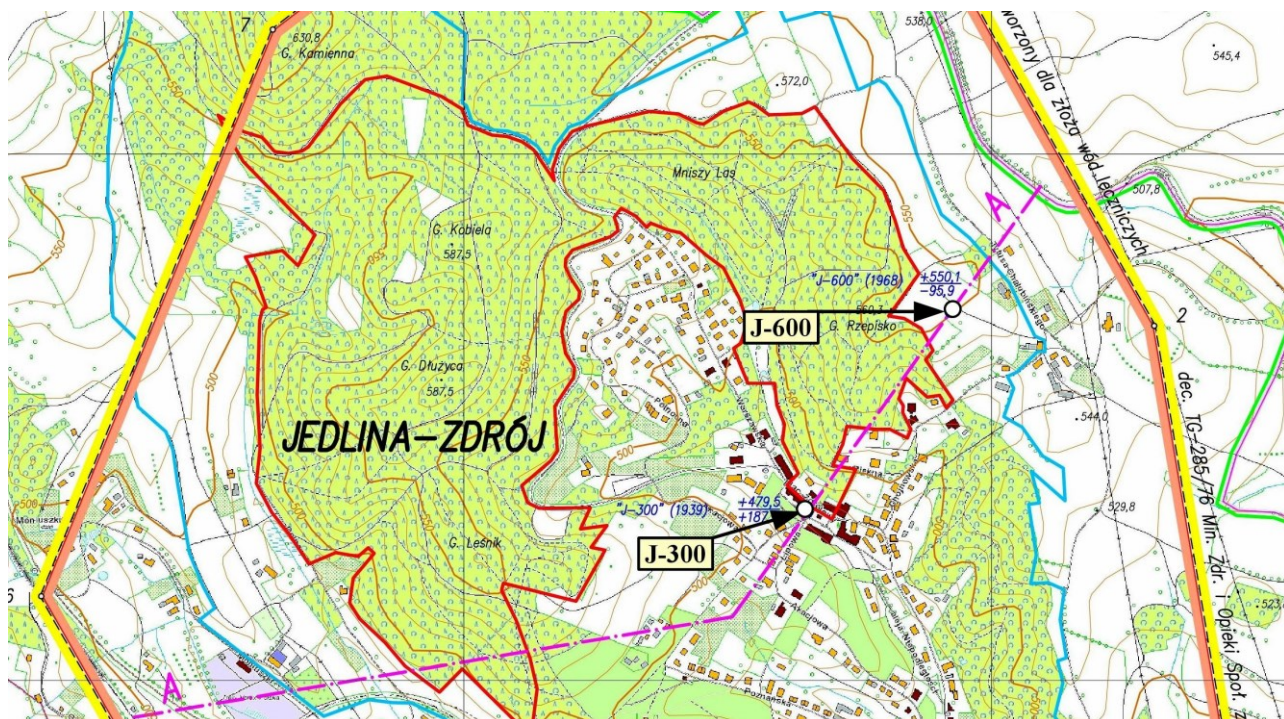
Ważną rolę w wędrówce wody i CO₂ w rejonie Jedliny odgrywają strefy szczelin towarzyszące intruzjom porfirowym.²

Wykonane w 1996 r. badania izotopowe pod kierunkiem prof. W. Ciężkowskiego i uzyskane wyniki z tych badań nie pozwoliły wprawdzie na jednoznaczne określenie obszarów zasilania szczaw Jedliny, ale też nie wykluczają poglądu o zasilaniu tych wód z kierunków południowy zachód lub zachód. Za tym opracowaniem można, więc przyjąć, że obszar zasilania wód leczniczych Jedliny to zespół wzniesień Rybnickiego Grzbietu w Górach Wałbrzyskich położony około 2-3 km na zachód i południowy zachód od otworu J-300.

Podstawowe dane techniczne o ujęciach wód leczniczych.

Ujęcia wód leczniczych na obszarze Jedliny-Zdroju zlokalizowane są w dwóch miejscach:

- na Placu Zdrojowym (odwiert J-300),
- na zboczu wzgórza Rzepisko (560,3 m. n.p.m.), w pobliżu ul. Chojnowskiej (odwiert J-600),

Rysunek 6. Ujęcia wód leczniczych (źródło: Uzdrawisko Szczawno-Jedlina S.A. - mapa sytuacyjno-wysokościowa powierzchni w granicach terenu górniczego Jedlina-Zdrój)

Odwiert J-300 znajduje się w centrum miasta. Rzędna terenu w miejscu odwiertu to 479,85 m. n.p.m. Jego głębokość wynosi 449 m. Wylot rur osłonowych w szybiku betonowym o wymiarach 4 x 2,5 x 3,22 m. Szybik połączony jest kanałem przelazowym z zakładem przyrodolecznym.

Konstrukcja otworu: 0-12 m p.p.t rura osłonowa stalowa średnicy 400 mm, 0-253 m p.p.t rura osłonowa

2 „Projekt zagospodarowania złoża wód leczniczych” – Biuro Projektów i Usług Technicznych Branży Uzdrawiskowej BALNEOPROJEKT

stalowa średnicy 245 mm, 250 – 298 m p.p.t rura nadfiltrowa stalowa średnicy 168 mm, 298 – 308 m p.p.t filtr stalowy tracony średnicy 168 mm z perforacją średnicy 8 mm, 308 – 312 m p.p.t rura podfiltrowa stalowa średnicy 168 mm, 312 – 449 m p.p.t – otwór bosy; na głębokości 250 – 253 m p.p.t uszczelnienie między rurami 245 mm i rurą nadfiltrową 168 mm; przelot 0 – 275 m p.p.t uszczelniony bentonitem; na głębokości 275 – 290 m p.p.t korek iłowy.

Eksploracja odwiertu odbywa się przy użyciu agregatu pompowego o wydajności 6 m³/h i wyporności 160 m zawieszono w głowicy średnicy 9 5/8” na rurach pompowych ze stali nierdzewnej średnicy 50 mm.

Odwiert J-600 zlokalizowany jest w pobliżu centrum miasta, w okolicach ul. Chojnowskiej. Rzędna terenu w miejscu odwiertu to 550,10 m. n.p.m.. Głębokość odwiertu wynosi 365 m.

Konstrukcja otworu jest następująca: 0-33,6 m. p.p.t. rura osłonowa stalowa średnicy 16” posadowiona w korku iłowym, 0-161,7 m. p.p.t. rura osłonowa stalowa średnicy 14” posadowiona w korku iłowym, 0-320,22 m. p.p.t. rura osłonowa stalowa średnicy 11 3/4” posadowiona w korku iłowym, do głębokości 365 m. p.p.t. otwór bosy średnicy 7,5/8”; na głębokości 265-285 m. p.p.t. perforacja rur osłonowych.

Nie przewiduje się eksploatacji odwiertu J-600.

Rodzaj i zasoby eksploatacyjne wód leczniczych Jedliny-Zdroju.

Kopalina główna - wody lecznicze:

- szczywy wodorowęglanowo - wapniowo – magnezowo- sodowe, żelaziste,
- szczywy radonowe

Brak kopalin towarzyszących.

Aktualne zasoby eksploatacyjne ujęć wód leczniczych wynoszą :

- otwór J-300: 5 m³/h - decyzja Prezesa Centralnego Urzędu Geologii KDH/013/92475/J/67 z dn. 26.06.1967 r.
- otwór J-600: 0,66 m³/h decyzja Prezesa Centralnego Urzędu Geologii KDH/013/3260/B/71 z dn. 19.01.1971 r.

Wielkość zasobów eksploatacyjnych potwierdza decyzja Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 27.05.1995 znak GOhg3/1706/95 zatwierdzająca Projekt zagospodarowania złoża.

Charakterystyka wody z odwiertu „J-300”

Wodę z odwiertu „J-300” przebadano zgodnie z zakresem badań określonym w załączniku nr 1 do rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 13 kwietnia 2006 roku w sprawie zakresu badań niezbędnych do ustalenia właściwości leczniczych naturalnych surowców leczniczych i właściwości leczniczych klimatu, kryteriów ich oceny oraz wzoru świadectwa potwierdzającego te właściwości (Dz.U. 2006 nr 80, poz 565).

Badanie wody z odwiertu „J-300” wykonał *Ośrodek Badań i Kontroli Środowiska sp. z o.o.*

Zawartość rozpuszczonych w wodzie składników mineralnych (stałych) wynosi 970,76 mg/dm³. Wśród anionów dominuje jon wodorowęglanowy 82,6% sumy miniwali, wśród kationów jon wapniowy

35,5% sumy miniwali i jon magnezowy 29,7% sumy miniwali oraz jon sodowy 25,1% sumy miniwali.

Wśród składników swoistych w stężeniach znaczących dla celów leczniczych występują w tej wodzie: żelazo w ilości 27,8 mg/dm³ a ponadto woda zawiera 1480 mg/dm³ wolnego dwutlenku węgla.

Na podstawie aktualnych wyników badań właściwości fizyko-chemicznych, chemicznych oraz stanu mikrobiologicznego wody z ujęcia „J-300” w Jedlinie-Zdroju stwierdzono, że woda mineralna swoista 0,097% szczawa wodorowęglanowo-wapniowo-magnezowo-sodowa, żelazista, [HCO₃-Ca-Mg-Na, Fe, CO₂] posiada właściwości lecznicze.

Na przestrzeni ostatnich dziesięciu lat zawartość jonu wodorowęglanowego jest mniej więcej stała, Dynamika zmian składu chemicznego wskazuje, iż zawartość fluorków jak też radonu uległa w tym okresie znaczącemu obniżeniu i nie stanowiąc aktualnie składników swoistych o znaczeniu dla celów leczniczych.

Woda z odwiertu „J-300” położonym w Jedlinie-Zdroju w zależności od zaleceń lekarskich należy wykorzystywać odpowiednio do schorzeń w postaci krenoterapii i balneoterapii w następujących przypadkach³:

- choroby skóry obejmujące zmiany zapalne skóry, zmiany skórne obserwowane w chorobach tkanki łącznej oraz łuszczycę,
- choroby układu ruchu, zwłaszcza zwyrodnienia układu kostno-stawowego oraz stany po mechanicznych uszkodzeniach układu kostno-stawowego, w tym stany pourazowe i pooperacyjne
- choroby układu krążenia, w tym nadciśnienie tętnicze, stany po przebytym zawale mięśnia sercowego, po założeniu bajpasów bądź stentów wewnątrznaczyniowych oraz choroby naczyń obwodowych, w tym mikrokrążenia,
- choroby układu oddechowego, obejmujące górne i dolne drogi oddechowe, w tym pylicę płuc, przewlekłe nieżyty górnych dróg oddechowych, dolnych dróg oddechowych oraz zatok.

1.6. OPIS WŁAŚCIWOŚCI LECZNICZYCH KLIMATU.

Klimat Jedliny-Zdroju jest górski, umiarkowanie bódźcowy, modyfikowany przez lasy przylegające do uzdrowiska. Miasto, położone na Pogórzu Wałbrzyskim w Sudetach Środkowych, w dolinie górskiej na wysokości 500-600 m n.p.m. pomiędzy pasmem Gór Wałbrzyskich i Gór Sowich; z trzech stron otaczają miejscowość zalesione stoki wzgórz: Rzepińska, Mniszego Lasu, Kobieli, Leśniaka i najwyższej Borowej (854 m n.p.m.). Dolina otwarta jest od południa i południowego wschodu, dzięki czemu osłonięta jest od ostrych wiatrów, ma łagodniejszy klimat i większe nasłonecznienie niż okoliczne miejscowości.

Uzdrowisko, charakteryzuje się korzystnymi warunkami klimatycznymi i bioklimatycznymi, które mają właściwości lecznicze i profilaktyczne w odniesieniu do chorób ortopedyczno-urazowych,

³Świadectwo nr 1/J potwierdzające właściwości lecznicze naturalnego surowca leczniczego – wody mineralnej swoistej z odwiertu J-300; Ośrodek Badań i Kontroli Środowiska sp. z o.o.

reumatologicznych, kardiologicznych (w tym nadciśnienia). Choroby górnych i dolnych dróg oddechowych mogą być leczone w ciepłej połowie roku. Bioklimat Jedliny-Zdroju ze względu na zróżnicowaną bodźcowość termiczną posiada także walory hartujące układ termoregulacyjny i może wspomagać leczenie chorób układu trawienia oraz chorób układu moczowego i nerek.

Właściwości lecznicze klimatu Uzdrawiska Jedlina-Zdrój potwierdziły wyniki badań przeprowadzonych przez Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania Polskiej Akademii Nauk. Badania przeprowadzono w okresie od 8 września 2016 roku do 7 września 2018 roku. Wykonano z wykorzystaniem kryteriów znajdujących się w załączniku nr 4 do Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 13 kwietnia 2006 r. w sprawie zakresu badań niezbędnych do ustalenia właściwości (...) leczniczych klimatu, kryteriów ich oceny oraz wzoru świadectwa potwierdzającego te właściwości (Dz. U. z 2006 r., nr 80, poz. 565).

Norma dotycząca usłonecznienia wynosząca dla uzdrawisk środkowej Europy 1500 godzin ze słońcem w roku w Jedlinie-Zdroju jest spełniona. Średnia roczna liczba godzin ze słońcem w trakcie 24 miesięcy pomiarów meteorologicznych wyniosła 1538.

Norma dotycząca opadów atmosferycznych w Jedlinie-Zdroju jest spełniona. Średnia roczna liczba dni z opadem $\geq 0,1$ mm w okresie objętym pomiarem meteorologicznym w tym uzdrawisku wyniosła 157 i była wyraźnie mniejsza od normy (≤ 183 dni).

Kolejne kryterium oceny właściwości leczniczych klimatu dotyczy częstości występowania mgły. W Jedlinie obserwacje tego zjawiska nie były prowadzone. Najbliższa stacja meteorologiczna z dostępnymi w tym zakresie znajduje się w Szczawnie-Zdroju, jednak obserwacje mgły prowadzono tam do końca 2014 r. Zgodnie z obowiązującą normą liczba dni z mgłą nie może przekraczać w uzdrawisku 50 w okresie od października do marca oraz 15 w okresie od kwietnia do września. W Szczawnie w latach 2008-2014 było ich średnio w tych okresach odpowiednio 30 i 18. Dane te mogą wskazywać, że w Jedlinie norma liczby dni z mgłą w półroczu chłodnym jest zachowana, natomiast w półroczu ciepłym nieznacznie przekroczone.

Średnia roczna temperatura powietrza w trakcie dwóch lat pomiarów meteorologicznych w Jedlinie-Zdroju wyniosła $8,1^{\circ}\text{C}$. Najwyższa temperatura powietrza w tym okresie wystąpiła 1 sierpnia 2017 r. o godzinie 13:50 UTC ($32,3^{\circ}\text{C}$), natomiast najniższa 7 stycznia 2017 r. o godzinie 4:10 i 6:50 UTC ($-19,8^{\circ}\text{C}$).

Dni gorące w Jedlinie-Zdroju występują dość często. Średnia roczna liczba tych dni wynosi 42 (11,5% dni w roku) i jest nieco większa od normy zaproponowanej przez IGiPZ PAN (≤ 35 dni).

Dni mroźne w Jedlinie-Zdroju występują rzadko, a dni bardzo mroźne bardzo rzadko. Średnia roczna liczba tych dni wynosi odpowiednio 11 i 2 (3,0 i 0,5% dni w roku).

Dni parne w Jedlinie-Zdroju występują rzadko. Średnia roczna liczba tych dni wynosi 17 (4,7% dni w roku). Pozytywne jest również to, że dni uciążliwe – ze stanem parności we wszystkich trzech terminach pomiarowych (6, 12, 18 UTC) – występują bardzo rzadko. W ciągu dwóch lat pomiarów zaledwie niespełna co dziewiąty dzień parny był dniem uciążliwym (2 z 17 dni parnych).

Średnia roczna prędkość wiatru w Jedlinie-Zdroju w ciągu dwóch lat pomiarów w uzdrawisku była bardzo mała i wyniosła $0,8 \text{ m}\cdot\text{s}^{-1}$ (średnia w pierwszym i drugim roku wyniosła odpowiednio $0,6$ i $1,0 \text{ m}\cdot\text{s}^{-1}$).

Dni z małą prędkością wiatru (średnia dobową prędkość wiatru $<2 \text{ m}\cdot\text{s}^{-1}$) w Jedlinie-Zdroju występują bardzo często. Średnia roczna liczba tych dni wynosi aż 327 (89,6% dni w roku).

Dni z ciszą atmosferyczną w choć jednym z trzech terminów pomiarowych w ciągu doby (6, 12, 18 UTC) w Jedlinie-Zdroju występują bardzo często. Średnia roczna liczba tych dni w ciągu dwóch lat pomiarów wyniosła aż 315 (86,3% dni w roku).

Dni z dużą prędkością wiatru w Jedlinie-Zdroju nie wystąpiły wcale.

Dni z burzą w rejonie Jedliny-Zdroju występują bardzo rzadko, natomiast dni z pokrywą śnieżną występują natomiast dość często.

W rejonie Jedliny-Zdroju dominują małe ($\leq 4 \text{ hPa}$) zmiany ciśnienia atmosferycznego z dnia na dzień (między godziną 12 UTC kolejnych dni), które są odczuwane jako słabe bodźce mechaniczne. Średnio w roku stanowią one 58,5% przypadków. Występują one najczęściej w sierpniu (72,6% przypadków), natomiast najrzadziej w marcu (47,1% przypadków). Bardzo duże międzydobowe zmiany ciśnienia najczęściej występują w grudniu (9,4% przypadków), a od maja do września – prawie nie występują.

W ciągu dwóch lat pomiarów meteorologicznych w uzdrowisku najczęściej (36,6%) występowały dni, w których amplituda temperatury powietrza była mała (4,0-7,9°C), co odpowiada słabym bodźcom termicznym. Średnia dobową amplitudą temperatury w latach 2008-2017 wyniosła 8,4°C. Ogólna częstość dni z małą i bardzo małą amplitudą temperatury jest nieznacznie większa niż suma częstości dni o dużej i bardzo dużej amplitudzie temperatury (odpowiednio 52,1 i 47,9%), co świadczy o przeciętnej bodźcowości klimatu Jedliny.

Stan sanitarny powietrza jest umiarkowanie korzystny dla klimatoterapii. Nie stwierdza się przekroczeń wartości dopuszczalnych i docelowych stężeń zanieczyszczeń określonych normą ze względu na ochronę zdrowia ludzi dla dwutlenku azotu, dwutlenku siarki, tlenku węgla, benzenu oraz metali ciężkich z wyjątkiem arsenu. Natomiast dane modelowane wykazują że średnioroczne stężenie PM10 i PM2,5 oscyluje wokół połowy normy. Należy się spodziewać, że liczba dni z przekroczeniem dopuszczalnej dobowej normy PM10 i wartości średnioroczne stężenia B(a)P nie są zachowane.

Brak jest bezpośredniego zagrożenia ponadnormatywnym poziomem hałasu na terenie strefy A. Jedynie w rejonie Placu Zdrojowego oraz wzdłuż ulicy Piastowskiej i w pewnym oddaleniu od niej hałas może być okresowo uciążliwy. Dlatego też konieczne jest tam okresowe, systematyczne monitorowanie klimatu akustycznego.

Na obszarze strefy uzdrawiskowej A gminy Jedlina-Zdrój spełnione są normy dotyczące poziomu pól elektromagnetycznych w środowisku.

1.7. ŚWIADECTWA POTWIERDZAJĄCE WŁAŚCIWOŚCI LECZNICZE NATURALNYCH SUROWCÓW LECZNICZYCH I KLIMATU

Kopie świadectw potwierdzających właściwości lecznicze naturalnych surowców leczniczych i

klimatu stanowią załączniki do Operatu Uzdrawiskowego gminy Jedlina-Zdrój.

I.8. INFORMACJE NA TEMAT DZIAŁAJĄCYCH ZAKŁADÓW LECZNICTWA UZDRAWISKOWEGO ORAZ URZĄDZEŃ LECZNICTWA UZDRAWISKOWEGO I DANE O PLANACH W TYM ZAKRESIE

Informacje na temat działających zakładów lecznictwa uzdrawiskowego

Na terenie Uzdrawiska Jedlina-Zdrój podmiotem prowadzącym działalność leczniczą jest "UZDRAWISKO SZCZAWNO-JEDLINA" SPÓŁKA AKCYJNA Numer księgi rejestrowej RPWDL 000000001149.

W Uzdrawisku prowadzi leczenie w zakresie chorób: ortopedyczno-urazowych, reumatologicznych, kardiologicznych i nadciśnienia, dolnych i górnych dróg oddechowych, układu trawienia, nerek i dróg moczowych.

Tabela 10. Zestawienie zakładów lecznictwa uzdrawiskowego działających na terenie Jedliny-Zdroju

Podmiot	Nazwa zakładu	Adres zakładu	Rodzaj zakładu	Liczba łóżek
Uzdrawisko "Szczawno-Jedlina" S.A, 58-310 Szczawno- Zdrój, ul. Sienkiewicza 1	Szpital Uzdrawiskowy z Oddziałem Sanatoryjnym „Dom Zdrojowy"	Pl. Zdrojowy 1, 58-330 Jedlina - Zdrój,	Szpital uzdrawiskowy	72
Uzdrawisko "Szczawno-Jedlina" S.A, 58-310 Szczawno- Zdrój, ul. Sienkiewicza 1	Uzdrawiskowy Wielospecjalistyczny Szpital Rehabilitacyjny z Oddziałem Sanatoryjnym/Szpital Rehabilitacji Kardiologicznej "Teresa"	Pl. Zdrojowy 9, 58-330 Jedlina - Zdrój,	Szpital uzdrawiskowy	40
Uzdrawisko "Szczawno-Jedlina" S.A, 58-310 Szczawno- Zdrój, ul. Sienkiewicza 1	Uzdrawiskowy Zakład Przyrodolecznicy/Centrum Rehabilitacji i Balneologii	Pl. Zdrojowy 1, 58-330 Jedlina - Zdrój,	Zakład Przyrodolecznicy	-

Źródło: Uzdrawiska "Szczawno- Jedlina" S.A., Ewidencji zakładów i urzędzeń lecznictwa uzdrawiskowego

Rysunek 7. Dom Zdrojowy w Jedlinie-Zdroju (źródło: materiały Uzdrawiska Szczawno-Jedlina S.A.)

Rysunek 8. Obiekt „Teresa” w Jedlinie-Zdroju (źródło: materiały Uzdrawiska Szczawno-Jedlina S.A.)

Charakterystyka obiektów uzdrawiskowych w Jedlinie-Zdroju

Nazwa zakładu	Szpital Uzdrawiskowy z Oddziałem Sanatoryjnym „Dom Zdrojowy” w Jedlinie Zdroju
Rodzaj zakładu	Szpital Uzdrawiskowy
Adres	Plac Zdrojowy 1, 58-330 Jedlina-Zdrój
Kierunki lecznicze	<ul style="list-style-type: none"> • choroby ortopedyczno-urazowe • choroby reumatologiczne • choroby kardiologiczne i nadciśnienie • choroby górnych dróg oddechowych • choroby dolnych dróg oddechowych • choroby układu trawiennego • choroby nerek i dróg moczowych
Liczba łóżek	72
Oddziały	<ul style="list-style-type: none"> • oddział szpitalny (liczba łóżek: 6) • oddział sanatoryjny (liczba łóżek: 66)
Charakterystyka obiektu	
Ogólna charakterystyka obiektu	Obiekt położony w strefie „A” ochrony uzdrawiskowej. Dom Zdrojowy to zabytkowy, czterokondygnacyjny budynek z XVIII wieku, którego powierzchnia użytkowa wynosi 3 368 m ² . Sanatorium to dysponuje 72 łózkami w 39 pokojach jedno, dwu i trzyosobowych, posiadających pełny węzeł sanitarny. Obiekt wyposażony w windę. W budynku funkcjonuje jadalnia, gabinet lekarski, oraz całodobowa dyżurka pielęgniarek.
Stan techniczny	Stan dobry; ostatnia modernizacja w latach 2013/2014
Przystosowanie dla osób niepełnosprawnych	<ul style="list-style-type: none"> • liczba kondygnacji: 4 • liczba wind: 1 • pokoje dla osób niepełnosprawnych poruszających się na wózkach inwalidzkich: 5 • pomieszczenia sanitarne dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich: jw. • szerokość korytarzy: 1,2-2,4 m • szerokość drzwi: 90 cm
Zabezpieczenie P/POŻ	system sygnalizacji alarmu pożaru
System ogrzewania gazowy	gazowy
Pomieszczenia pielęgnacyjne	
Gabinety lekarskie	liczba: 3
Punkty pielęgniarskie	liczba: 1
Gabinety zabiegowe	liczba: 1 wyposażenie gabinetu zabiegowego: aparat EKG, defibrylator, wózek inwalidzki, inhalator, ssak, AMBU, waga lekarska, aparaty RR, glukometr, inhalatory, laryngospokop
Sala intensywnego nadzoru lekarsko – pielęgniarskiego	liczba: 1 (gabinet zabiegowy: 1 stanowisko w gabinecie zabiegowym) wyposażenie: łóżko antystatyczne do intensywnej terapii, kardiomonitor, defibrylator, nożne urządzenie do ssania, zestaw do intubacji, zestaw do wentylacji (worek samorozprężalny), butla tlenowa

Pokoje łóżkowe liczba:	<ul style="list-style-type: none"> • pokoje jednoosobowe z węzłem sanitarnym: 9 • pokoje dwuosobowe z węzłem sanitarnym: 27 • pokoje wieloosobowe z węzłem sanitarnym: 3 razem: 39
Zbiorowe pomieszczenia sanitarne	liczba: 1
Zbiorowe WC	liczba: 2
Pokoje łóżkowe wyposażenie	<ul style="list-style-type: none"> • system sygnalizacji przywoławczej – liczba pomieszczeń: 39 • umywalka z zimną i ciepłą wodą lub pomieszczenie higieniczno-sanitarne – liczba pomieszczeń 39 • pojemnik na odpadki – liczba pomieszczeń 39
Pomieszczenia higieniczno-sanitarne wyposażenie	<ul style="list-style-type: none"> • system sygnalizacji przywoławczej – liczba pomieszczeń: 39 • natrysk, umywalka, miska ustępowa – liczba pomieszczeń 39 • dozownik z mydłem w płynie – liczba pomieszczeń 39 • pojemnik z ręcznikami jednorazowego użycia, pojemnik na zużyte ręczniki – liczba pomieszczeń 39
Inne komórki organizacyjne służące w udzielaniu świadczeń zdrowotnych	<ul style="list-style-type: none"> • Zakład Przyrodolecznicy „Dom Zdrojowy” w Jedlinie-Zdroju • Pijalnia Wód Leczniczych w Jedlinie-Zdroju • Jadalnia „Dom Zdrojowy” w Jedlinie Zdroju
Pomieszczenia zabiegowe/zakłady przyrodolecznicze	
Lokalizacja pomieszczeń zabiegowych	Zakład Przyrodolecznicy
Działy Zakładu Przyrodoleczniczego zlokalizowane w obiekcie	<ul style="list-style-type: none"> • Dział kąpieli leczniczych wannowych – ilość stanowisk: 1 • Dział hydroterapii – ilość stanowisk: 6 • Dział kąpieli/zawijań peloidowych – ilość stanowisk: 2 • Dział masażu leczniczego – ilość stanowisk: 1 masaż klasyczny, 1 Aquavibron • Dział kinezyterapii indywidualnej – ilość stanowisk: 10 • Dział kinezyterapii zbiorowej – ilość stanowisk: 10 • Dział fizykoterapii – ilość stanowisk: 7 • Dział światłolecznictwa: ilość stanowisk: 2 • Dział krioterapii: ilość stanowisk: 1
Pomieszczenia ogólne	
Jadalnia	liczba miejsc: 40 liczba zmian: 2
Pokoje pracowników medycznych i administracyjnych	liczba: 4
Pomieszczenia higieniczno-sanitarne dla personelu	liczba: 4
Pomieszczenia gospodarcze:	kotłownia, magazyny gospodarcze, pomieszczenia służące do przechowywania środków czystości
Inne pomieszczenia	sala relaksacyjna
Obsada personalna	
Lekarze prowadzący ogółem	liczba: 2
Lekarze prowadzący leczenie	<ul style="list-style-type: none"> • lekarz specjalista ortopedii i traumatologii – 26 godzin tygodniowo (kontrakt)

	<ul style="list-style-type: none"> lekarz w trakcie specjalizacji z traumatologii i ortopedii narządu ruchu – 20 godzin tygodniowo (kontrakt)
Lekarze pełniący dyżur - ogółem	<ul style="list-style-type: none"> 16 lekarzy (kontrakt)
Pielęgniarki liczba	liczba: 5
Pielęgniarki wyszczególnienie	<ul style="list-style-type: none"> pielęgniarka oddziałowa – umowa o pracę 0,5 etatu pielęgniarka – umowa o pracę 4,5 etatu
Personel zabiegowy ogółem	liczba: 6
Personel zabiegowy z tytułem magistra	<ul style="list-style-type: none"> młodszy asystent fizjoterapii – mgr fizjoterapii umowa o pracę – 4 etaty
Personel zabiegowy z tytułem licencjata	<ul style="list-style-type: none"> młodszy asystent fizjoterapii – licencjat fizjoterapii umowa o pracę – 1 etat
Masażyści	<ul style="list-style-type: none"> technik masażysta – umowa o pracę 1 etat
Dietetycy/specjaliści ds. żywienia	<ul style="list-style-type: none"> dietetyk – umowa zlecenia 1 osoba max do 10 godzin tygodniowo
Psycholodzy	<ul style="list-style-type: none"> psycholog – kontrakt 9 godzin tygodniowo
Pozostały personel	<ul style="list-style-type: none"> pracownicy administracji – umowa o pracę 6 etatów kelnerki pomoc-kuchenna – umowa o pracę 2 etaty kelnerka-pomoc kuchenna – umowa zlecenie – 1 os. do 40 godzin tygodniowo konserwator, pracownik gospodarczy – umowa o pracę 1 etat

Źródło: Uzdrawiska "Szczawno- Jedlina" S.A., Ewidencji zakładów i urzędzeń lecznictwa uzdrawiskowego

Nazwa zakładu	Uzdrowski Szpital Rehabilitacyjny – Szpital Rehabilitacji Kardiologicznej „Teresa”
Rodzaj zakładu	Szpital Uzdrawiskowy
Adres	Plac Zdrojowy 9, 58-330 Jedlina-Zdrój
Kierunki lecznicze	<ul style="list-style-type: none"> choroby ortopedyczno-urazowe choroby reumatologiczne choroby kardiologiczne i nadciśnienie choroby górnych dróg oddechowych choroby dolnych dróg oddechowych choroby układu trawiennego choroby nerek i dróg moczowych
Liczba łóżek	40
Oddziały	<ul style="list-style-type: none"> oddział rehabilitacji kardiologicznej (liczba łóżek: 37) oddział rehabilitacji (liczba łóżek: 1) łóżka intensywnej terapii (liczba łóżek: 2)
Charakterystyka obiektu	
Ogólna charakterystyka obiektu	Budynek zbudowany w XIX wieku, trzykondygnacyjny, wyposażony w windę. Do dyspozycji pacjentów przygotowano 40 miejsc w 17 pokojach. Pokoje wyposażone w łazienki. Oprócz gabinetów zabiegowych i lekarskich, na parterze budynku znajduje się jadalnia, sala gimnastyczna wyposażona w sprzęt rehabilitacyjny. Także na parterze

	znajduje się punkt żywienia i pokój spotkań z psychologiem.
Stan techniczny	Kapitałny remont obiektu przeprowadzono w 2006 roku, dostosowując obiekt do leczenia kardiologicznego.
Przystosowanie dla osób niepełnosprawnych	<ul style="list-style-type: none"> • liczba kondygnacji: 3 • liczba wind: 1 • pokoje dla osób niepełnosprawnych poruszających się na wózkach inwalidzkich: 1 • pomieszczenia sanitarne dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich: 3 • szerokość korytarzy: 1,6-2,5 m • szerokość drzwi: 90 cm
Zabezpieczenie P/POŻ	system sygnalizacji alarmu pożaru
System ogrzewania	gazowy
Pomieszczenia pielęgnacyjne	
Gabinety lekarskie	liczba: 2
Punkty pielęgniarskie	liczba: 1
Gabinety zabiegowe	liczba: 1 wyposażenie gabinetu zabiegowego: aparat EKG, kardiomonitor, defibrylator, wózek inwalidzki, inhalatory, resuscytator, ssak, AMBU, holter 3 szt., jednostka do odczytu badań holterowskich, USG
Gabinety/pracownie diagnostyczne	liczba: 1 rodzaj pracowni: pracownia prób wysiłkowych wyposażenie: oprzyrządowanie ASPEL, bieżnia, spirometr
Sala intensywnego nadzoru lekarsko – pielęgniarskiego	liczba: 1 wyposażenie: łóżko antystatyczne do intensywnej terapii szt. 2, kardiomonitor szt. 2, defibrylator, nożne urządzenie do ssania, zestaw do intubacji, zestaw do wentylacji (worek samorozprężalny), butla tlenowa, pompa infuzyjna
Pokoje łóżkowe liczba:	<ul style="list-style-type: none"> • pokoje jednoosobowe z węzłem sanitarnym: 2 • pokoje dwuosobowe z węzłem sanitarnym: 10 • pokoje wieloosobowe z węzłem sanitarnym: 5 razem: 17
Zbiorowe pomieszczenia sanitarne	liczba: 2
Zbiorowe WC	liczba: 2
Pokoje łóżkowe wyposażenie	<ul style="list-style-type: none"> • system sygnalizacji przywoławczej – liczba pomieszczeń: 17 • umywalka z zimną i ciepłą wodą lub pomieszczenie higieniczno-sanitarne – liczba pomieszczeń 17 • pojemnik na odpadki – liczba pomieszczeń 17
Pomieszczenia higieniczno-sanitarne wyposażenie	<ul style="list-style-type: none"> • system sygnalizacji przywoławczej – liczba pomieszczeń: 17 • natrysk, umywalka, miska ustępowa – liczba pomieszczeń 17 • dozownik z mydłem w płynie – liczba pomieszczeń 17 • pojemnik z ręcznikami jednorazowego użycia, pojemnik na zużyte ręczniki – liczba pomieszczeń 17
Inne komórki organizacyjne służące w udzielaniu świadczeń zdrowotnych	<ul style="list-style-type: none"> • Zakład Przyrodolecznicy „Teresa” w Jedlinie-Zdroju • Pijalnia Wód Leczniczych w Jedlinie-Zdroju • Jadalnia „Teresa” w Jedlinie Zdroju
Pomieszczenia zabiegowe/zakłady przyrodolecznicze	

Lokalizacja pomieszczeń zabiegowych	<ul style="list-style-type: none"> w obiekcie zlokalizowane są wybrane działy ZPL (pomieszczenia zabiegowe) ponadto: Zakład Przyrodoleczniczy zlokalizowany jest poza obiektem (ZPL Szpitala Uzdrawiskowego „Dom Zdrojowy”)
Działy Zakładu Przyrodoleczniczego zlokalizowane w obiekcie	<ul style="list-style-type: none"> Dział kinezyterapii zbiorowej – ilość stanowisk: 8 Dział kinezyterapii zbiorowej – ilość stanowisk: 10 Dział fizykoterapii – ilość stanowisk: 3 Dział światłolecznictwa – ilość stanowisk: 2
Pomieszczenia ogólne	
Jadalnia	liczba miejsc: 30 liczba zmian: 2
Pokoje pracowników medycznych i administracyjnych	liczba: 1
Pomieszczenia higieniczno-sanitarne dla personelu	liczba: 3
Pomieszczenia gospodarcze:	magazyny gospodarcze, pomieszczenia służące do przechowywania środków czystości
Programy dostosowawcze, plany inwestycyjne, plany modernizacji	Zakład wymaga dostosowania w zakresie utworzenia na każdej kondygnacji pomieszczeń higieniczno-sanitarnych dostępnych dla osób niepełnosprawnych poruszających się na wózkach inwalidzkich (brak pomieszczenia tego typu na I piętrze) – termin dostosowania: 31 grudnia 2021 roku.
Obsada personalna	
Lekarze prowadzący ogółem	liczba: 4
Lekarze prowadzący leczenie	<ul style="list-style-type: none"> lekarz specjalista kardiologii – 16 godzin tygodniowo (kontrakt) lekarz II stopnia choroby wewnętrzne – 37,55 godzin tygodniowo (kontrakt) lekarz II stopnia choroby wewnętrzne - 37,55 godzin tygodniowo (kontrakt)
Lekarze pełniący dyżur - ogółem	<ul style="list-style-type: none"> 16 lekarzy (kontrakt)
Pielęgniarki liczba	liczba: 7
Pielęgniarki wyszczególnienie	<ul style="list-style-type: none"> pielęgniarka oddziałowa – umowa o pracę 0,5 etatu pielęgniarka – umowa o pracę 4,5 etatu pielęgniarka – umowa cywilnoprawna dyżury maksymalnie 37,55 godzin tygodniowo (2 osoby)
Personel zabiegowy ogółem	liczba: 4
Personel zabiegowy z tytułem magistra	<ul style="list-style-type: none"> młodszy asystent fizjoterapii – mgr fizjoterapii umowa o pracę – 2 etaty starszy asystent fizjoterapii – specjalizacja z fizjoterapii 1 etat
Personel zabiegowy z tytułem technika	<ul style="list-style-type: none"> technik fizjoterapii - umowa o pracę – 1 etat
Dietetycy/specjaliści ds. żywienia	<ul style="list-style-type: none"> dietetyk – umowa zlecenia 1 osoba max do 10 godzin tygodniowo
Psycholodzy	<ul style="list-style-type: none"> psycholog – kontrakt 37,55 godzin tygodniowo psycholog – kontrakt 10 godzin tygodniowo
Pozostały personel	<ul style="list-style-type: none"> kelnerki pomoc-kuchenna – umowa o pracę 2 etaty

	<ul style="list-style-type: none"> • konserwator, pracownik gospodarczy – umowa o pracę 1 etat
--	---

Źródło: Ewidencji zakładów i urzędzeń lecznictwa uzdrawiskowego

Nazwa zakładu	Uzdrowski Zakład Przyrodolecniczy w Jedlinie-Zdroju
Rodzaj zakładu	Zakład Przyrodolecniczy
Adres	Plac Zdrojowy 1, 58-330 Jedlina-Zdrój
Kierunki lecznicze	<ul style="list-style-type: none"> • choroby ortopedyczno-urazowe • choroby reumatologiczne • choroby kardiologiczne i nadciśnienie • choroby górnych dróg oddechowych • choroby dolnych dróg oddechowych • choroby układu trawiennego • choroby nerek i dróg moczowych
Charakterystyka Zakładu Przyrodolecniczego	
Lokalizacja	<p>Zakład Przyrodolecniczy jest zlokalizowany w zespole budynków:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) na terenie zakładu lecznictwa uzdrawiskowego pn.: Szpital Uzdrawiskowy z Oddziałem Sanatoryjnym „Dom Zdrojowy” w Jedlinie-Zdroju, Plac Zdrojowy 1 2) wybrane działy zabiegowe zlokalizowane są w Uzdrawiskowym Szpitalu Rehabilitacyjnym „Teresa”, Plac Zdrojowy 9
Ogólna charakterystyka obiektu:	Zakład zlokalizowany jest w największym obiekcie uzdrawiskowym, w którym ponadto znajduje się baza noclegowa i jadalnia.
Układ funkcjonalny zakładu	<p>Główna część zakładu znajduje się na I piętrze budynku „Dom Zdrojowy”, poszczególne działy zabiegowe znajdują się również na parterze i na II piętrze oraz w budynku „Teresa” (na parterze obiektu).</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Szpital Uzdrawiskowy z Oddziałem Sanatoryjnym „Dom Zdrojowy”: <ol style="list-style-type: none"> a. PARTER – działy: dział balneologii, dział peloidoterapii, dział hydroterapii, dział termoterapii, dział kinezyterapii indywidualnej, dział masażu leczniczego, b. I PIĘTRO – działy: dział fototerapii, dział fizykoterapii, dział masażu leczniczego, dział kinezyterapii indywidualnej, c. II PIĘTRO – działy: dział kinezyterapii grupowej 2. Szpital Rehabilitacyjny „Teresa” <ol style="list-style-type: none"> d. PARTER – działy: dział kinezyterapii grupowej, dział kinezyterapii indywidualnej, dział fototerapii, dział fizykoterapii
Przystosowanie dla osób niepełnosprawnych	<ul style="list-style-type: none"> • liczba kondygnacji: 3 • windy: 1 • pomieszczenia sanitarne dla osób niepełnosprawnych poruszających się na wózkach inwalidzkich: 1
Zabezpieczenie P/POŻ	system sygnalizacji alarm pożaru
System instalacji przywoławczych:	tak (wanny)
Pomieszczenia medyczne	
Gabinety lekarskie	liczba: 1 (wspólny dla ZPL i szpitala)
Punkty pielęgniarskie	liczba: 1 (wspólny dla ZPL i szpitala)

Gabinet zabiegowy	liczba: 1 (wspólny dla ZPL i szpitala) wyposażenie: leki pierwszej pomocy, zestaw do udzielania pierwszej pomocy
Działy Zakładu Przyrodoleczniczego	
Dział balneoterapii	
Wanny do kąpieli leczniczych	1 – Dom Zdrojowy
Dział peloidoterapii	
Stanowiska do okładów peloidowych	2 – Dom Zdrojowy
Dział hydroterapii	
Wanny	3 – Dom Zdrojowy
Pozostałe stanowiska	3 – Dom Zdrojowy
Dział termoterapii	
Kriostymulacja	1 (elektryczne chłodzenie powietrzem)
Dział fototerapii	
Laseroterapia	1 – Dom Zdrojowy 1 – „Teresa”
Lampy do naświetlań	1 – Dom Zdrojowy 1 – „Teresa”
Dział fizykoterapii	
Elektroterapia	3 – Dom Zdrojowy 1 – „Teresa”
Magnetoterapia	3 – Dom Zdrojowy 2 – „Teresa”
Ultradźwięki	1 – Dom Zdrojowy 1 – „Teresa”
Dział masażu leczniczego	
Stanowisko do masażu leczniczego	2 (masaż klasyczny, masaż Aquavibron) – Dom Zdrojowy
Dział kinezyterapii	
Kinezyterapia indywidualna	liczba stanowisk: 18 (Dom Zdrojowy: 10, „Teresa”: 8) wyposażenie: UGUL-e, bieżnie, rowery rehabilitacyjne, stepery, wioślarz, stoliki manualne, cykloelgometry, PUR
Kinezyterapia grupowa	liczba stanowisk: 20 (Dom Zdrojowy: 10, „Teresa”: 10) wyposażenie: materace, drabinki, piłki, taśmy, przybory do ćwiczeń
Pomieszczenia ogólne	
Pomieszczenia higieniczno-sanitarne	liczba: 2
Inne pomieszczenia	sala relaksacyjna
Wykaz realizowanych zabiegów	
hydromasaż podwodny segmentarny – 2 stanowiska (28 zabiegów dziennie), kąpiel perełkowa – 1 stanowisko (14 zabiegów dziennie), kąpiel solankowa – 1 stanowisko (14 zabiegów dziennie), kąpiel wirowa kończyn dolnych – 1 stanowisko (15 zabiegów dziennie), kąpiel wirowa kończyn górnych – 1 stanowisko (15 zabiegów dziennie), kąpiel zmiennostrumieniowa – 1 stanowisko (15 zabiegów dziennie), okłady borowinowe – 2 stanowiska (30 zabiegów dziennie), masaż klasyczny – 1 stanowisko (22 zabiegi dziennie), ćwiczenia zbiorowe – 2 stanowiska (100 zabiegów	

dzienni), urządzenia do ćwiczeń ogólnousprawniających indywidualnych – 16 stanowisk (200 zabiegów dziennie), ćwiczenia indywidualne – 1 stanowisko (15 zabiegów dziennie), pole magnetyczne – 4 stanowiska (62 zabiegi dziennie), laseroterapia – 2 stanowiska (45 zabiegów dziennie), ultradźwięki – 2 stanowiska (32 zabiegi dziennie), elektroterapia – 4 stanowiska (90 zabiegów dziennie), lampa do naświetlań promieniowaniem podczerwonym – 2 stanowiska (32 zabiegi dziennie), diatermia – 1 stanowisko (14 zabiegów dziennie), Aquavibron – 1 stanowisko (9 zabiegów dziennie), krioterapia elektrycznie schłodzonym powietrzem – 1 stanowisko (50 zabiegów dziennie)	
Wykaz aparatury/sprzętu zabiegowego	
wanna do hydromasażu podwodnego – 2 sztuki, wanna do kąpieli perełkowej – 1 sztuka, wanna do kąpieli solankowej – 1 sztuka, podgrzewacz do okładów borowinowych – 1 sztuka, wanna do kąpieli wirowej kończyn górnych – 1 sztuka, wanna do kąpieli wirowej kończyn dolnych – 1 sztuka, wanna do kąpieli zmiennostrumieniowej – 1 sztuka, aparaty do elektroterapii – 4 sztuki, aparaty do magnetoterapii 2 sztuki (4 stanowiska), lampa do naświetlań promieniowaniem podczerwonym – 2 sztuki, laser – 2 sztuki, aparat do terapii ultradźwiękowej – 2 sztuki, Diatermie – 1 sztuka, Aquavibron – 1 sztuka, stół do ćwiczeń indywidualnych – 1 sztuka, stoliki do ćwiczeń manualnych – 3 sztuki, krzyżak – 1 sztuka, atlas – 1 sztuka, stepper – 1 sztuka, cykloergometr – 1 sztuka, wioślarz – 1 sztuka, UGUL – 2 sztuki, bieżnia – 1 sztuka	
Rodzaje wykorzystywany tworzyw leczniczych	
Wody lecznicze	<ol style="list-style-type: none"> 1. woda lecznicza, mineralna, swoista 0,11% wodorowęglanowo-wapniowo-magnezowo-sodowa, fluorkowa, żelazista, radonowa, szczawa pozyskiwana ze źródła „Charlotta” w Jedlinie-Zdroju, stosowana do kuracji pitnej (krenoterapii) na podstawie koncesji 2. wody lecznicze pozyskiwane ze źródeł „Mieszko” i „Dąbrówka” w Szczawnie-Zdroju, stosowane do kuracji pitnej (krenoterapii) na podstawie koncesji 3. woda lecznicza: solanka jodkowa swoista 7,5% chlorkowo-sodowa stosowana do kąpieli solankowych – zakup od Spółki Uzdrawisko Połczyn S.A. – Grupa PGU
Torfy lecznicze	<ol style="list-style-type: none"> 1. borowina: złożo „Bronowo” Połczyn-Zdrój, stosowana do okładów borowinowych na podstawie umowy ze Spółką Uzdrawiskową Połczyn S.A. – Grupa PGU
Zdolność zabiegowa	
Szacowana ogólna zdolność zabiegowa	liczba: 810
Średnia ilość zabiegów wydawanych dziennie	liczba: 420
Programy dostosowawcze, plany inwestycyjne, plany modernizacyjne	
Zakład nie wymaga dostosowania	

Źródło: Ewidencji zakładów i urządzeń lecznictwa uzdrawiskowego

Informacje na temat działających urządzeń lecznictwa uzdrawiskowego

Tabela 11 Zestawienie urządzeń lecznictwa uzdrawiskowego działających na terenie Jedliny-Zdroju

Podmiot	Nazwa urządzenia	Typ urządzenia leczniczego	Lokalizacja urządzenia
Uzdrowisko "Szczawno- Jedlina" S.A., 58-310 Szczawno- Zdrój, ul. Sienkiewicza 1	Pijalnia Wód Mineralnych	Pijalnia uzdrawiskowa	Pl. Zdrojowy 4, 58-330 Jedlina - Zdrój,
Gmina Jedlina - Zdrój Urząd Miasta Jedlina - Zdrój ul. Poznańska 2, 58-330 Jedlina - Zdrój	Park Północny	Park uzdrawiskowy	Działki geodezyjne: nr 64, 388, 3/1, obręb Jedlina-Zdrój
Gmina Jedlina - Zdrój Urząd Miasta Jedlina - Zdrój ul. Poznańska 2, 58-330 Jedlina - Zdrój	Uzdrowiskowy Szlak Turystyczno-Rekreacyjny w Jedlinie-Zdroju	Ścieżki ruchowe	Uzdrowisko Jedlina-Zdrój

Źródło: Ewidencji zakładów i urządzeń lecznictwa uzdrawiskowego

Pijalnia Wód Mineralnych ul. Plac Zdrojowy 58-330 Jedlina-Zdrój

Pawilon Pijalni na Placu Zdrojowym w Jedlinie-Zdroju przez wiele lat nazywany był przez mieszkańców "grybkiem". Z uwagi na swoją architekturę stanowił charakterystyczny element miasta.

Rysunek 9. Pawilon pijalni

W 1607 roku naturalnie wypływające wody z porfirowego podłoża, uznano za lecznicze. Medyk Georg Jachmann ze Świdnicy w 1726 roku jako pierwszy zbadał i opisał skład mineralny i właściwości lecznicze

wody. W 1785 roku było już w Jedlinie siedem źródeł leczniczych. Jak pisano: ...”woda jest smaczna, klarowna i ma orzeźwiający zapach, jest lekko słona i gazowana”....

Wody wypływające pośrodku miejscowości ujęte były w jeden strumień drewnianą rurą, wpływały do studni, omurowanej kamiennymi płytami i zaopatrzonej w pompę, za pomocą, której czerpano wodę do picia i kąpieli. Źródło z wodą osłonięte był pawilonem, otoczonym kratą i zwieńczony kopułą z wieżyczką.

Kolejna informacja o budynku, w którym znajdowało się ujęcie pochodzi z 1830 roku. Był to ośmioboczny, wykonany z kamiennych ciosów pawilon.

Główne źródło nosiło imię pierwszej właścicielki Zdroju Charlotty. W 1837 r. aptekarz i badacz leczniczych walorów miejscowości dr Beinert w czasie przebudowy obiektu „Dom Zdrojowy” odkrył nowe źródło, któremu nadano imię Elizy. Wtedy to dla obu źródeł wybudowano nowy pawilon wraz z halą spacerową.

W latach 1934–1936 zrealizowano gruntowną przebudowę m.in. hali spacerowej i pawilonu pijalni wód mineralnych, które w nadanym im wtedy kształcie przetrwały do 1945 roku.

Po 1945 roku zaniechano eksploatacji wód mineralnych, a po 1962 roku wody lecznicze dowożono do Jedliny–Zdroju z Uzdrawiska w Szczawnie–Zdroju.

W 2003 roku na zlecenie Zarządu Spółki Akcyjnej „Uzdrawisko Szczawno-Jedlina” dokonano odwiertu dawnych źródeł do głębokości ok. 500 m. Dwa lata później rozpoczęto eksploatację wód do kąpieli leczniczych. Wcześniej, w 1995 roku samorząd miasta podejmował próby przywrócenia nieczynnej budowli pijalni wód mineralnych jej dawnej funkcji, jednak dopiero w 2006 roku ze środków UE zrealizowano kompleksową przebudowę pawilonu oraz jego otoczenia. Wymieniono uszkodzone elementy drewnianej konstrukcji, wykonano nowe pokrycie dachowe, w miejsce powierzchni między słupami wmontowano oszklone witryny. W środku ułożono posadzkę oraz wykonano źródło do czerpania wody. Na zewnątrz odnowiono ogrodzenie oraz nawierzchnię z kostki kamiennej.

Pawilon do dnia dzisiejszego zachował swoją architektoniczną formę.

W Pijalni dostępne są następujące wody mineralne: Mieszko, Charlotta, Dąbrówka. Woda Charlotta pochodzi z odwiertu J-300, pozostałe przywożone są ze Szczawna-Zdroju.

Pijalnia czynna jest w godz. od 9⁰⁰ do 17⁰⁰. Personel obiektu 8 osób (kierownik, 2 konserwatorów oraz 5 pracowników obsługi Pijalni Wód Mineralnych).

Park Uzdrawiskowy

Park Zdrojowy w Jedlinie-Zdroju stanowi obszar Parku Północnego obejmującego działki geodezyjne nr 64, 388, 3/1, obręb Jedlina-Zdrój, zagospodarowane jako park miejski z elementami małej architektury i utwardzonymi alejkami. Powierzchnia Parku wynosi 24,715 ha.

Park stanowi wzgórze Rzepisko (560 m n.p.m.) porośnięte wspaniałymi starymi drzewami. Dolną jego część porastają buki i dęby o potężnych konarach i rozłożystych koronach. W górnej części Parku nad innymi drzewami górują modrzewie sięgające do 40 metrów wysokości. W głębi parku uwagę przyciągają piękne szpalery brzoź, dębów i drzew modrzewiowych. Brzoza, wysmukła o białej korze, osiąga wysokość do 20 m., gatunek najliczniej występujący to brzoza brodawkowata, której nazwa wzięła się od brodawek

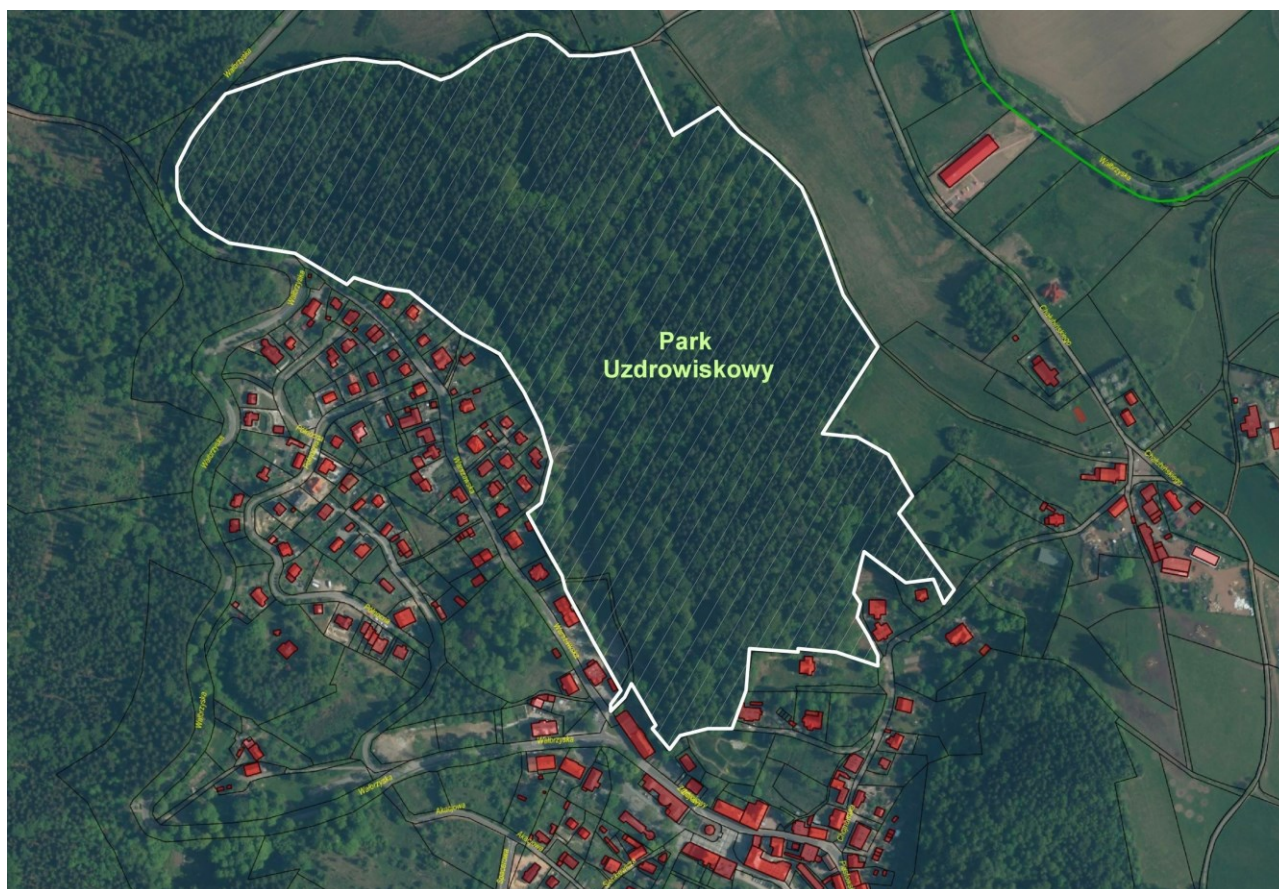

pokrywających jej młode pędy. Idąc aleją brzozową w górę trafiamy na „Słoneczną Polanę”. Schodzą się tu trzy aleje drzew: brzozowa, modrzewiowa i dębowa. Mieszająca się w tym miejscu woń liści brzozy, dębu i igliwia modrzewiowego daje wspaniały mikroklimat.

Uroku dolnej części parku dodają oczka wodne powstałe na naturalnych stawach, jak również miejsca spacerowe i wypoczynkowe. Znajdują się tu także obeliski starochrześcijańskie. Park jest także miejscem, w którym organizuje się wiele imprez miejskich.

Przy głównym wejściu do parku znajduje się amfiteatr z widownią, która jest kontynuowana w formie prostych drewnianych ławek na stoku wzgórza. W ostatnim czasie park został poddany rewitalizacji.

Historia Parku sięga połowy XIX wieku, gdy na tyłach kamienic przy ul. Warszawskiej założono park o powierzchni około 10 ha z placem zabaw i stawem. Inicjatorem i fundatorem był kupiec Teodor Düring. W trzeciej ćwierci XIX wieku park ten, już jako park zdrojowy, został powiększony. Osiągnięto to poprzez poprowadzenie wydłużenie ścieżek parkowych na zalesiony stok góry Rzepisko. Powiększenie parku nastąpiło z inicjatywy i fundacji właściciela dóbr w Jedlinie i Jedlinie – Zdroju Engelsa. W roku 1899 powierzchnia parku wynosiła 28 ha, a na jego terenie znajdowały się: fontanna, staw, pomnik bohaterów wojny i punkty widokowe. Na początku XX wieku na terenie parku wybudowano kort tenisowy i boisko do krykieta.

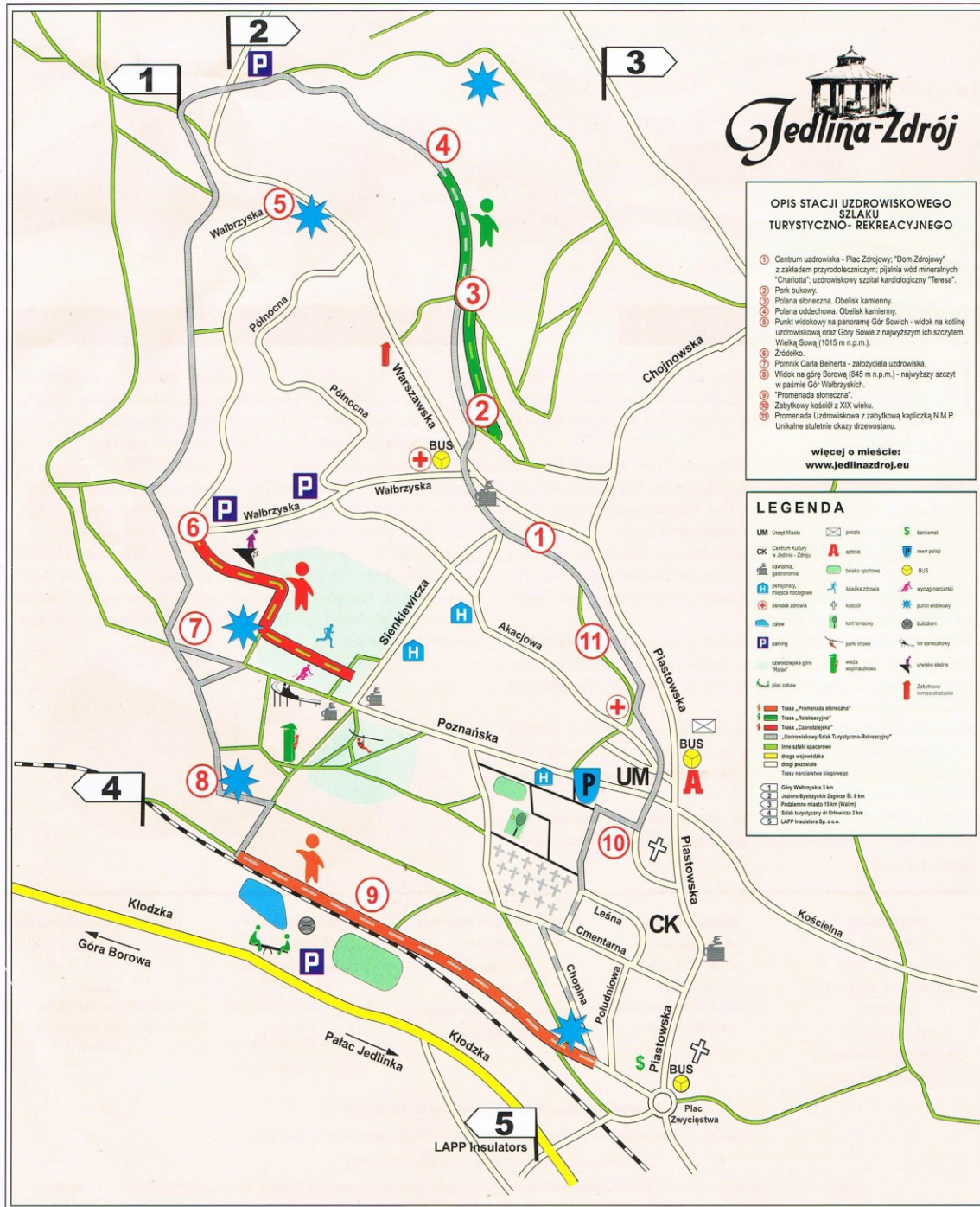

Rysunek 10. Park Uzdrawiskowy (Północny) w Jedlinie-Zdroju (źródło: Internetowy serwis mapowy Powiatu Wałbrzyskiego - <https://ewid.powiat.walbrzych.pl/>)

Uzdrowski Szlak Turystyczno-Rekreacyjny

Uzdrowski Szlak Turystyczno-Rekreacyjny prowadzi przez najciekawsze i najpiękniejsze miejsca Jedliny-Zdroju. Szlak powstał w II połowie XVIII wieku. Do dnia dzisiejszego na szlaku zachowały się unikatowe pomniki przyrody, zabytkowe budynki, źródła wód mineralnych, obeliski i miejsca do wypoczynku. Trasa szlaku zaczyna się w centrum uzdrowiska, na Placu Zdrojowym, zaś kończy się w zabytkowej alei z kapliczką Najświętszej Marii Panny. Na szlaku znajdują się punkty, zwane potocznie przystankami.

Rysunek 11. Uzdrowski Szlak Turystyczno-Rekreacyjny (źródło: gmina Jedlina-Zdrój)

Licząca ponad 5 km trasa okala niemal całą Jedlinę-Zdrój. Jej przejście zajmuje około 2,5 godziny. Trasa prowadzi przez Park Południowy i Park Północny z historycznym drzewostanem. Z wielu miejsc Szlaku możemy podziwiać panoramę Gór Wałbrzyskich i Gór Sowich.

Główne odcinki szlaku:

1. Trasa czarodziejska – trasa prowadzi od źródła i uroczego urwiska do „Czarodziejskiej Góry Relax” – kompleksu sportowego z parkami linowymi, torem saneczkowym, wyciągiem narciarskim i innymi atrakcjami.
2. Trasa Promenada Słoneczna – trasa biegnie wzdłuż zalewu i kompleksu boisk sportowych, w tym boiska do gry w bule. Z Promenady roztacza się widok na najwyższy szczyt w paśmie Gór Wałbrzyskich – Górę Borową (845 m n.p.m) zaliczaną do korony Sudetów Polskich. Powyżej promenady znajdują się lasy bukowe.
3. Trasa relaksacyjna – trasa biegnie od Parku Bukowego do Polany Oddechowej (skrzyżowanie trzech alei: Brzozowej, Dębowej i Modrzewiowej). To miejsce, gdzie można pobudzić siły vitalne organizmu poprzez kontakt z drzewami. Na trasie można zobaczyć dwa starochrześcijańskie pomniki.

Dane o planach w zakresie zakładów lecznictwa uzdrawiskowego oraz urządzeń lecznictwa uzdrawiskowego

Zestawienie planów inwestycyjnych Uzdrawiska "Szczawno- Jedlina" S.A, znajdujących się w Jedlinie-Zdroju prezentuje poniższa tabela.

Tabela 12. Zestawienie planowanych inwestycji w zakresie zakładów oraz urządzeń lecznictwa uzdrawiskowego znajdujących się w Jedlinie-Zdroju

Nazwa zadania	Lokalizacja	Szacowana wartość
Modernizacja budynku Domu Zdrojowego w Jedlinie-Zdroju z termomodernizacją i z adaptacją piwnic na część zabiegową	pl. Zdrojowy 1, 58-330 Jedlina-Zdrój	2 837 000 zł
Przebudowa i modernizacja budynku sanatoryjnego "Teresa 2" w Jedlinie-Zdroju	pl. Zdrojowy 9 58-330 Jedlina-Zdrój	3 465 929 zł
Kompleksowa przebudowa i modernizacja obiektu "Warszawianka"	pl. Zdrojowy 3 58-330 Jedlina-Zdrój	3 000 000 zł
Budowa łączników pomiędzy obiektami "Dom Zdrojowy" a obiektami "Warszawianka" i "Teresa" oraz pomiędzy obiektami "Teresa 2" a Punktem Żywienia w Jedlinie-Zdroju	pl. Zdrojowy 1, 3, 9 58-330 Jedlina-Zdrój,	1 000 000 zł
Modernizacja budynku "Halina" wraz z budową łączników do budynku Dom Zdrojowy	al. Niepodległości 1 58-330 Jedlina-Zdrój,	3 000 000 zł

Źródło: Uzdrawiska "Szczawno- Jedlina" S.A

1.9. WSKAZANIE KIERUNKÓW LECZNICZYCH I PRZECIWWSKAZAŃ DLA UZDRAWISKA

W art. 13 Ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o lecznictwie uzdrawiskowym, uzdrawiskach i obszarach ochrony uzdrawiskowej oraz o gminach uzdrawiskowych (Dz.U. z 2017r. poz. 1056), ustawodawca zawarł katalog kierunków leczniczych dla uzdrawisk.

Dla uzdrawiska Jedlina-Zdrój obecnie ustalono następujące kierunki lecznicze:

- ortopedyczno-urazowe,
- reumatologiczne,
- kardiologiczne i nadciśnienie,
- dolnych i górnych dróg oddechowych,
- układu trawienia,
- nerek i dróg moczowych

Zasady kierowania i kwalifikowania pacjentów do zakładów lecznictwa uzdrawiskowego oraz przeciwwskazania dla leczenia uzdrawiskowego oraz rehabilitacji uzdrawiskowej określa Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia z dnia 5 stycznia 2012 roku w sprawie sposobu kierowania i kwalifikowania pacjentów do zakładów lecznictwa uzdrawiskowego (Dz. U. z 2012r. poz.14)

Zgodnie z Rozporządzeniem przy kwalifikowaniu pacjenta do zakładu lecznictwa uzdrawiskowego lekarz ocenia:

- 1) stan zdrowia pacjenta;
- 2) możliwość leczenia uzdrawiskowego przy wykorzystaniu właściwości naturalnych surowców leczniczych;
- 3) przebieg choroby będącej wskazaniem do leczenia uzdrawiskowego lub rehabilitacji uzdrawiskowej, w ramach kierunków leczniczych uzdrawisk;
- 4) efekty przebytego w przeszłości leczenia uzdrawiskowego lub rehabilitacji uzdrawiskowej, jeżeli pacjent korzystał z tej formy leczenia lub rehabilitacji;
- 5) zdolność pacjenta do samoobsługi i samodzielnego poruszania się lub zdolność pacjenta do samoobsługi i samodzielnego przemieszczania się na wózku inwalidzkim.

Przeciwwskazania do leczenia uzdrawiskowego oznaczają te grupy chorób i jednostek chorobowych, które wymagają leczenia innymi metodami niż stosowane w uzdrawisku. Choroby te wymagają zwykle intensywnego leczenia w szpitalu.

Zgodnie z § 5 Rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia z dnia 5 stycznia 2012 roku w sprawie sposobu kierowania i kwalifikowania pacjentów do zakładów lecznictwa uzdrawiskowego (Dz. U. z 2012r. poz.14)

przeciwwskazania leczenia uzdrawiskowego albo rehabilitacji uzdrawiskowej stanowią:

- 1) stan chorobowy, w którym leczenie uzdrawiskowe albo rehabilitacja uzdrawiskowa przy wykorzystaniu właściwości naturalnych surowców leczniczych mogłyby spowodować pogorszenie stanu zdrowia pacjenta;
- 2) choroba zakaźna w fazie ostrej;
- 3) ciąża i połóg;
- 4) czynna choroba nowotworowa oraz okres przed upływem:
  - a) 5 lat w przypadku: czerniaka złośliwego, białaczki, ziarnicy złośliwej, chłoniaków złośliwych, nowotworów nerki,
  - b) 12 miesięcy w przypadku innych nowotworów złośliwych
- od zakończenia leczenia operacyjnego, chemioterapii lub radioterapii, z wyłączeniem leczenia hormonalnego.

Szczegółowe przeciwwskazania do leczenia uzdrawiskowego w poszczególnych rodzajach zakładów lecznictwa uzdrawiskowego zostały określone w załączniku nr 1 do rozporządzenia. Załącznik nr 1 do Rozporządzenia określa następujące przeciwwskazania szczegółowe do leczenia uzdrawiskowego dla kierunków leczniczych prowadzonych w uzdrawisku Jedlina-Zdrój:

I. Choroby ortopedyczno-urazowe (ortopedia)

- C40, C41 – nowotwory złośliwe kości lub chrząstki stawowej w okresie do 12 miesięcy od zakończenia leczenia operacyjnego, chemioterapii lub radioterapii;
- M84, T10, T12 – stany po złamaniach kości kończyn z opóźnionym zrostem, stawem rzekomym lub powikłane zapaleniem kości lub szpiku kostnego;
- M86 – zapalenie kości lub szpiku kostnego z odczynem ogólnym lub czynnymi przetokami;
- M99 – stany po zabiegach operacyjnych ortopedycznych z niezdolnością do samoobsługi;
- T09 – stany po urazach kręgosłupa z objawami tetraplegii, z odleżynami lub z niezdolnością do samoobsługi.

III. Choroby reumatologiczne (reumatologia)

- 1) M05, M06 – reumatoidalne zapalenie stawów w IV stopniu sprawności czynnościowej (unieruchomienie w łóżku);
- 2) M05, M06 – zaostrzenie stanu zapalnego w reumatoidalnym zapaleniu stawów z odczynem ogólnym (stany gorączkowe, świeże wysięki, duże obrzęki stawowe);
- 3) M05, M06, M14, M45 – ograniczenie funkcji ruchowych w przebiegu reumatoidalnego zapalenia stawów, zeszywniającego zapalenia stawów kręgosłupa i innych artropatii, z całkowitą niepełnosprawnością;
- 4) M05, M06, M14 – zaawansowane zmiany narządowe w przebiegu schorzeń reumatoidalnych;
- 5) M30-M36 – układowe choroby tkanki łącznej w fazie ostrej;

- 6) M13, M89 – infekcyjne zapalenie kości lub stawów w fazie ostrej;
- 7) M96 – stan przebiegu chorób reumatycznych wymagającej pilnej interwencji chirurgicznej lub ortopedycznej.

IV. Choroby kardiologiczne i nadciśnienie (kardiologia)

- 1) I11 – nadciśnienie tętnicze III stopnia nieunormowane farmakologicznie z chwiejnym przebiegiem oraz z co najmniej dwoma czynnikami ryzyka powikłań sercowo-naczyniowych;
- 2) I11 – nadciśnienie tętnicze złośliwe;
- 3) I21 – ostry zawał serca, w tym stany po upływie 40 dni od przebycia zawału z upośledzoną funkcją wyrzutową lewej komory (LVEF) < 35% bez zabezpieczenia kardiowerterem-defibrylatorem (ICD);
- 4) I24 – niestabilna choroba wieńcowa;
- 5) I25 – przewlekła choroba niedokrwienna serca wg klasyfikacji CCS – III albo IV okres;
- 6) I27 – nadciśnienie płucne dużego stopnia;
- 7) I38, I30 – ostre zapalenie wsierdzia lub osierdzia;
- 8) I42 – kardiomiopatia przerostowa albo roztrzeniowa w klasie niewydolności sera III lub IV według NYHA
- 9) I44 – zespół chorego węzła zatokowego, blok przedsionkowo-komorowy III stopnia, blok trójwiązkowy, blok przedsionkowo-komorowy II stopnia typu Mobitz, blok przedsionkowo-komorowy II stopnia 2:1 – w przypadku braku usuwalnej przyczyny bloku i bez zabezpieczenia układem stymulującym serca;
- 10) I47 – częstoskurcze utrwalone lub częste napady częstoskurczu w wywiadzie;
- 11) I48 – napadowe migotanie albo trzepotanie przedsionków z towarzyszącym zespołem WPW lub obecnością dodatkowej drogi przewodzącej (przy braku skutecznego leczenia ablacją);
- 12) I48 – napadowe migotanie albo trzepotanie przedsionków (u chorych bez dodatkowej drogi przewodzenia) z nawrotami arytmii w ciągu ostatnich 6 miesięcy;
- 13) I49 – złośliwe. Komorowe zaburzenia rytmu serca w wywiadzie, przy braku usuwalnej ich przyczyny (zaburzenia elektrolitowe, tyreotoksykozy i inne), bez zabezpieczenia kardiowerterem-defibrylatorem (ICD);
- 14) I50 – niewydolność serca w klasie niewydolności serca III albo IV według NYHA;
- 15) I71 – tętniak rozwarstwiający aorty;
- 16) I72 – tętniak serca;
- 17) I82 – ostre powikłania zatorowo-zakrzepowe;
- 18) Q24 – wady serca w klasie niewydolności serca III albo IV według NYHA lub ze złośliwymi zaburzeniami rytmu serca.

VI. Choroby górnych dróg oddechowych (laryngologia),

- C09- C14 – nowotwory złośliwe górnych dróg oddechowych przed upływem 12 miesięcy od zakończenia leczenia operacyjnego, chemioterapii lub radioterapii;
- J00 – J06 – ostre infekcje górnych dróg oddechowych, wymagające intensywnej farmakoterapii;
- J39 – choroby górnych dróg oddechowych z upośledzoną drożnością w wyniku znacznego przerostu adenoidalnego lub skrzywienia przegrody nosa, wymagające zabiegu operacyjnego;
- H81, H82 – Zespół Meniera lub zespoły pseudomenierowskie.

VII. Choroby dolnych dróg oddechowych (pulmonologia)

- 1) A 15 – gruźlica płuc lub opłucnej w okresie aktywnym;
- 2) C34 – C39 – nowotwory złośliwe dolnych dróg oddechowych przed upływem 12 miesięcy od zakończenia leczenia operacyjnego, chemioterapii lub radioterapii;
- 3) I27 – pełnoobjawowa niewydolność oddechowa lub oddechowo-krążeniowa;
- 4) J12-J18, J20 – J22 – ostre zapalenie oskrzeli, płuc lub opłucnej;
- 5) J45 – dychawica oskrzelowa o ciężkim przebiegu, ze stanami astmatycznymi w wywiadzie;
- 6) J47, A15 – rozstrzenie oskrzeli na tle gruźliczym;
- 7) R04 – krwawienie lub krwotok z górnych dróg oddechowych oraz stany po krwotokach płucnych.

XV. Choroby nerek i dróg moczowych (nfrologia i urologia)

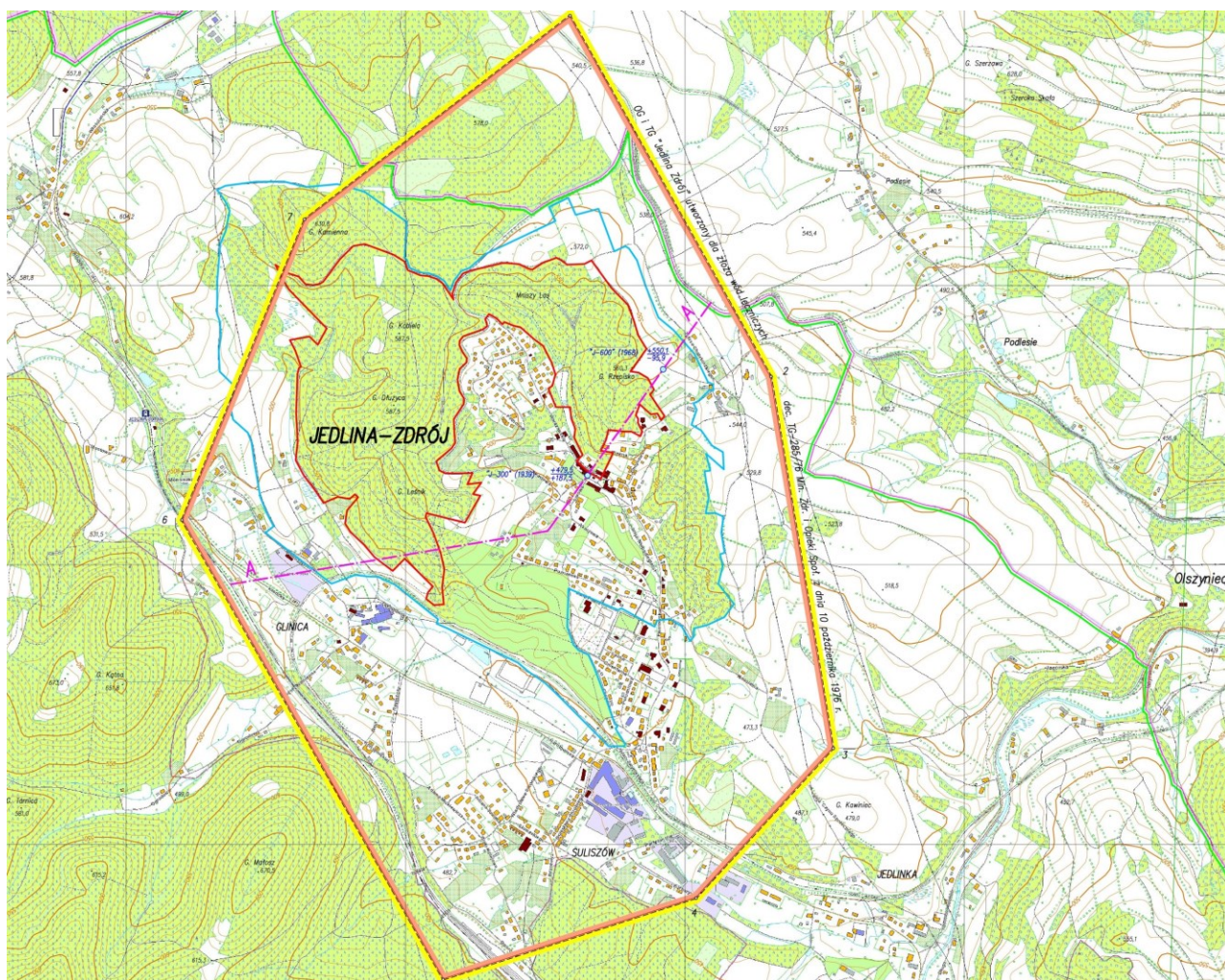
- 1) C64, C64 – nowotwór złośliwy nerki przed upływem 5 lat od zakończenia leczenia operacyjnego, chemioterapii, radioterapii;
- 2) C66 – C68 – nowotwór złośliwy moczowodu, pęcherza moczowego, nieokreślonych narządów moczowych przed upływem 12 miesięcy od zakończenia leczenia operacyjnego, chemioterapii lub radioterapii;
- 3) N00, N01, N10, N30, N34 – ostre stany zapalne nerek i dróg moczowych;
- 4) I12, I15 – choroby nerek z utrwalonym wysokim nadciśnieniem tętniczym;
- 5) N18 – schyłkowa niewydolność nerek w stadium V – z objawami mocznicy, dotyczy pacjentów, którzy nie rozpoczęli leczenia nerkozastępczego;
- 6) N20 – N22 – kamica nerkowa zagrażająca powstaniem wodonercza lub roponercza, wymagająca leczenia operacyjnego;
- 7) N00, N01, N03 – ostre kłębuszkowe zapalenie nerek lub zaostrzenie przewlekłego zapalenia nerek;
- 8) K60 – przetoki pochwowo-pęcherzowe lub pochwowo-odbytnicze;
- 9) N004, N17 – N19 – zespół nerczycowy z niewydolnością nerek;
- 10) N02 – krwimocz nawracający o nieustalonej etiologii.

1.10. OPIS ISTNIEJĄCYCH OBSZARÓW I TERENÓW GÓRNICZYCH ZE WSKAZANIEM, ZGODNIE Z PRZEPISAMI PRAWA GEOLOGICZNEGO I GÓRNICZEGO, ICH WYZNACZONYCH GRANIC LUB PROJEKTOWANEGO POŁOŻENIA, NAZWY KOPALINY

Obszar górniczy określa przestrzeń niezbędną do prawidłowej gospodarki wodami leczniczymi, zapewniającą ochronę złoże tych wód, z uwzględnieniem bezpieczeństwa eksploatacji. Obszar górniczy stanowi strefę chroniącą złoże przed szkodliwymi wpływami mogącymi pogorszyć parametry fizyczno - chemiczne i eksploatacyjne wód leczniczych. Teren górniczy jest ustanawiany w celu ochrony środowiska naturalnego w sąsiedztwie zakładu prowadzącego działalność górnictwem.

Obszar i teren górniczy "Jedlina Zdrój" obejmuje swoim zasięgiem miasto Jedlina-Zdrój. Działalność prowadzona na podstawie koncesji nr 33/93 z dnia 15.04.1993 r. wydanej przez Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa na eksploatację wód leczniczych ze złoże „Jedlina Zdrój”, zaktualizowaną decyzją MOŚZNiL BKK/MZ/668/97 z dnia 9.05.1997 r. w zakresie dotyczącym ustalenia granic obszaru i terenu górniczego, decyzją GK/hg/JW./487-609A/99 z dnia 18.02.1999 r. w zakresie dotyczącym komercjalizacji przedsiębiorstwa państwowego oraz decyzją Marszałka Województwa Dolnośląskiego nr 5/2013 z dnia 27 marca 2013 r.

Rysunek 12. Obszar i teren górniczy "Jedlina Zdrój" (źródło: Uzdrawisko Szczawno-Jedlina S.A. - mapa sytuacyjno-wysokościowa powierzchni w granicach terenu górniczego Jedlina-Zdrój)

Koncesja upoważnia "Uzdrowisko Szczawno-Jedlina" S.A. do eksploatacji wód leczniczych ze złóż w miejscowości Jedlina-Zdrój, objętych obszarem górniczym „Jedlina-Zdrój”, którego powierzchnia wynosi 5 066 450 m².

Przebieg granic obszaru i terenu górniczego wyznaczono w oparciu o dane z Decyzji Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej o utworzeniu obszaru górniczego „Jedlina Zdrój”.

Teren i obszar górniczy pokrywają się w swoich granicach, wyznaczają je linie łączące 7 punktów załamania o współrzędnych określonych w układzie współrzędnych geodezyjnych, a jego powierzchnia wynosi 5 066 450 m².

Tabela 13. Współrzędne punktów granicznych obszaru górniczego „Jedlina-Zdrój”

Nr punktu	X	Y
1	5623963,48	5594771,65
2	5622711,61	5595560,31
3	5621394,69	5595854,65
4	5620832,53	5595393,24
5	5620492,08	5594504,74
6	5622084,37	5593481,57
7	5623183,54	5593861,74
Powierzchnia = 5 066 450 m ²		

Źródło: Uzdrowiska "Szczawno- Jedlina" S.A.

Morfologia terenu charakteryzuje się zróżnicowanym ukształtowaniem pionowym. Występuje tu duża zmienność form i charakteru rzeźby terenu. Rzędne terenu w granicach obszaru górniczego wynoszą od 630 do 430 m n.p.m.

Większość powierzchni obszaru górniczego odwadniana jest przez potok Jedlina należący do zlewni Bystrzycy oraz przez jego bezimienne dopływy. Północny fragment obszaru należy do zlewni Pełcznicy – wody odprowadzane są przez Dokuczliwy Potok.

Brak jest powierzchniowych naturalnych zbiorników wodnych.

Z punktu widzenia budowy geologicznej oraz warunków hydrogeologicznych zasięg obszaru górniczego obejmuje osadowo-wylewne utwory karbonu produktywnego będące kolektorem wód leczniczych, w obrębie rowu tektonicznego utworzonego przez uskoki o kierunku SW-NE poprzeczne do dyslokacji brzeżnej gnejsów sowiogórskich. W części wschodniej obszar górniczy obejmuje również tę właśnie dyslokację, która jest ważną strefą szczelinowego krążenia wód. W części zachodniej i południowo-zachodniej natomiast obejmuje obszary infiltracji.

Centrum obszaru i terenu górniczy „Jedlina Zdrój” charakteryzuje się wysokim stopniem urbanizacji. Bezpośrednie sąsiedztwo ujęć wód leczniczych stanowi park zdrojowy oraz obiekty sanatoryjne. Wokół

rozciąga się strefa zabudowy mieszkaniowej - usługowej. Północną część obszaru stanowią lasy. W części południowo- zachodniej obszaru dominuje zabudowa mieszkaniowa. Tu też znajduje się jedyny zakład przemysłowy – fabryka porcelany technicznej.

Ujęcia wód leczniczych zlokalizowane są na Placu Zdrojowym (odwiert J-300) oraz na zboczu wzgórza Rzepisko (560,3 m n.p.m.) w pobliżu ul. Chojnowskiej (odwiert J-600). W okresie ważności planu ruchu przewiduje się wyłącznie eksploatację otworu J-300.

I.11. INFORMACJE O STANIE INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ, UJĘCIACH WODY, SIECI WODNOKANALIZACYJNEJ, OCZYSZCZALNIACH ŚCIEKÓW, GOSPODARCE ODPADAMI ORAZ O MOGĄCYCH WYSTĄPIĆ ZAGROŻENIACH EKOLOGICZNYCH

Informacje o stanie infrastruktury technicznej

Infrastruktura drogowa:

Pod względem sieci drogowej obszar gminy jest dobrze skomunikowany zarówno z punktu widzenia połączeń lokalnych jak również regionalnych.

Przez gminę przebiegają dwie drogi wojewódzkie: nr 381 i 383.

Droga wojewódzka nr 381: Wałbrzych (DK 35) – Jedlina–Zdrój – Głuszycza – Nowa Ruda – Kłodzko (DK 8). Droga ma kluczowe znaczenie w rejonie Sudetów Środkowych. Umożliwia rozprorowadzenie ruchu z rejonu Wałbrzycha w kierunku Kłodzka, wiążąc ze sobą główne ośrodki gospodarcze i turystyczne tej części Sudetów. Obecnie droga nr 381 posiada parametry klasy „G” (główna), nawierzchnię bitumiczną, a dopuszczalne obciążanie pojazdów wynosi 80 kN/oś.

Droga wojewódzka nr 383: Jedlina – Zdrój (DW 381) – Walim – Pieszycze – Dzierżoniów (DW 382) pełni ważną rolę w układzie drogowym południowej części województwa dolnośląskiego, szczególnie w rejonie Sudetów Środkowych. Umożliwia rozprorowadzenie ruchu z rejonu Dzierżoniowa, a wcześniej Wrocławia. Obecnie droga nr 383 posiada parametry klasy „Z” (zbiorcza), nawierzchnię bitumiczną, a dopuszczalne obciążanie pojazdów wynosi 80 kN/oś.

Poza drogami wojewódzkimi na terenie gminy Jedlina-Zdrój znajdują się 53 drogi gminne. Łączna długość dróg gminnych wynosi 27,218 km. Struktura ich nawierzchni przedstawia się następująco:

- bitumiczna 22,288 km (81,89 %);
- bitumiczna i kostka 2,410 km (8,85 %);
- bitumiczna i gruntowa 0,885 km (3,25 %);
- kostka 1,205 km (4,43 %);
- tłuczniowa 0,380 km (1,40 %);
- gruntowa 0,050 km (0,18 %).

Na terenie gminy występują także drogi, którym nadano nazwę, ale nie zostały one zakwalifikowane do kategorii dróg gminnych. Ich łączna długość nieznacznie przekracza 1 km:

Stan dróg na terenie Gminy pod względem możliwości obsługi przez nie poszczególnych obszarów zabudowy (drogi wojewódzkie, gminne i wewnętrzne) jest zadowalający. Niewielka część dróg nie posiada jednak odpowiedniej wytrzymałości i jest w złym stanie technicznym. Jakość nawierzchni na wybranych odcinkach dróg wojewódzkich i gminnych wymaga pilnych napraw i modernizacji. Poza głównymi rejonami zwartej zabudowy w dużej mierze drogi wojewódzkie, gminne i wewnętrzne nie posiadają chodników i ruch pieszy odbywa się na poboczu lub jezdni. Ponadto nie występują tu drogi rowerowe.

Infrastruktura kolejowa:

Przez teren gminy Jedlina-Zdrój przebiegają dwie linie kolejowe:

- nr 286: Kłodzko Główne – Nowa Ruda – Głuszyca – Jedlina-Zdrój – Wałbrzych Główny.
- nr 285: Wrocław Główny – Sobótka – Świdnica – Jedlina-Zdrój.

Linia kolejowa nr 286 na terenie gminy Jedlina – Zdrój sklasyfikowana jest jako linia normalnotorowa, jednotorowa, kategorii drugorzędnej (2), niezelektryfikowana. Na terenie gminy długość szlaku kolejowego nr 286 wynosi 4,552 km (km: 44+250 – 48+802). Na analizowanym terenie infrastrukturę kolejową dla podróżnych stanowi stacja kolejowa Jedlina – Zdrój i przystanek Jedlina Górna. Na trasie tej linii znajdują się dwa tunele kolejowe: pierwsze pod Górą Mały Kozioł (północna granica gminy) i drugi pod Górą Wawrzyniak (południowa granica gminy).

Linia kolejowa nr 285 na terenie gminy Jedlina – Zdrój sklasyfikowana jest jako linia normalnotorowa, jednotorowa, niezelektryfikowana, lokalnego znaczenia. Na terenie gminy długość szlaku kolejowego nr 285 wynosi około 5,5 km. Obecnie linia jest nieczynna na całym odcinku, ale planowany jest jej remont.

Sieć gazowa:

Na terenie gminy zgasyfikowane są obręby Jedlina – Zdrój i Jedlinka. Rozdzielcza sieć gazowa zasilana jest ze stacji gazowej I stopnia zlokalizowanej przy ul. Noworudzkiej (obręb Jedlinka, działki ewidencyjne nr 210/2 i 211/6) o przepustowości 1500 m³/h oraz stacji gazowej II stopnia zlokalizowanej przy ul. Południowej (obręb Jedlina – Zdrój, działka ewidencyjna nr 283/7) o przepustowości 1200 m³/h.

Polska Spółka Gazownictwa (PSG) sp. z o.o., Oddział Zakład Gazowniczy we Wrocławiu, posiada na terenie gminy następujące urządzenia gazownicze:

- gazociągi podwyższonego średniego ciśnienia DN 200 i DN 100 o ciśnieniu do 1,6 MPa – długość 2,7 km;
- gazociągi średniego ciśnienia o ciśnieniu do 0,5 MPa – długość 7,8 km;

- gazociąg średniego ciśnienia, będący własnością Gminy Jedlina – Zdrój, o ciśnieniu do 0,5 MPa – długości 0,2 km; □ gazociągi niskiego ciśnienia o ciśnieniu do 0,5 MPa – długości 11,1 km;
- stacja redukcyjno – pomiarowa I stopnia;
- stacja redukcyjno – pomiarowa II stopnia;
- przyłącza gazownicze w ilości 423 sztuk zasilające obiekty mieszkalne i gospodarcze.

Sieć elektryczna:

Gmina Jedlina – Zdrój zasilana jest z rozdzielni sieciowej 110/20 kV zlokalizowanej poza jej granicami. Odbiorcy energii elektrycznej zasilani są bezpośrednio z sieci niskiego napięcia 0,4 kV wyprowadzonych ze stacji transformatorowych 20/0,4 kV lub abonenckich stacji transformatorowych 20/0,4 kV, będących własnością odbiorców energii. Stacje transformatorowe 20/0,4 kV zasilane są liniami średniego napięcia 20 kV.

Operator Tauron Dystrybucja SA na terenie gminy Jedlina – Zdrój posiada następującą infrastrukturę energetyczną:

- linia wysokiego napięcia 110 kV (S–251), napowietrzna jednotorowa, relacji GPZ R–Głuszycza – GPZ R– Matylda o długości 3,3 km;
- linie średniego napięcia 20 kV (L–248, L–249, L–250), napowietrzne i kablowe o łącznej długości 18,9 km, z czego 13,6 km linii napowietrznych i 5,3 km linii kablowych;
- linie niskiego napięcia 0,4 kV, napowietrzne i kablowe o łącznej długości 52,8 km, z czego 34,6 km linii napowietrznych i 18,2 km linii kablowych;
- stacje transformatorowe 20/0,4 kV, - 9 stacji słupowych i 13 stacji wewnętrznych.

Energetyka grzewcza

Miasto nie posiada scentralizowanego systemu ciepłowniczego opartego na jednym dużym źródle ciepła. System opiera się na wielu rozproszonych systemach dostarczania energii. Na obszarze miasta funkcjonują dwie większe kotłownie. Pierwszy z nich zasila 3 budynki Spółdzielni Mieszkaniowej „Górnik” o łącznej mocy 460 kW, druga to kotłownia Uzdrawiska Szczawno – Jedlina SA o mocy 920 kW, zasilająca budynki sanatoryjne.

Na terenie gminy występuje ponadto kilka mniejszych systemów ciepłych opartych na pojedynczych, mniejszych kotłowniach lokalnych, obsługujących np.: obiekty noclegowe, obiekty produkcyjne czy obiekty usług publicznych.

W ostatnich latach sukcesywnie przeprowadzono modernizacje tych kotłowni, zasilanych dotychczas paliwem stałym, na nowoczesne kotłownie gazowe. Nadal jednak zauważalnym problemem w okresie zimowym jest niska emisja, której źródłem są piece zainstalowane w starszej tkance mieszkaniowej, w tym wielorodzinnej.

Informacje o ujęciach wody i sieci wodno – kanalizacyjnej, oczyszczalniach ścieków

Cała gmina Jedlina-Zdrój jest zwodociągowana. Główne zasilanie przebiega siecią wodociągową z Głuszycy i Unisławia, także w północnej i zachodniej części miasta znajdują się ujęcia wodne. Woda przeznaczona do spożycia nie budzi zastrzeżeń pod względem podstawowych wskaźników bakteriologicznych, fizykochemicznych oraz zanieczyszczeń specyficznych. Długość sieci wodociągowej wraz z przyłączami wynosi ok. 42 km. Tylko nieliczna część obiektów korzysta z własnych ujęć wody.

Zidentyfikowano następujące potrzeby:

- modernizacja sieci wodociągowej dla wyeliminowania zjawiska wtórnego zanieczyszczenia wody w sieci oraz ograniczenia awaryjności systemu,
- rozbudowa sieci wodociągowej dla zapewnienia mieszkańcom dostępu do wody pitnej o wymaganej jakości,
- dobrojenie sieci dla poprawy hydrauliki pracy systemu.

Gmina Jedlina-Zdrój jest członkiem Wałbrzyskiego Związku Wodociągów i Kanalizacji z siedzibą w Wałbrzychu, dla którego zadania zaopatrzenia w wodę i odprowadzenia ścieków wykonuje Wałbrzyskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji z siedzibą w Wałbrzychu.

Jak wskazano wyżej wykonywanie zadań służących zaspokajaniu potrzeb mieszkańców w zakresie zaopatrzenia w wodę, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych oraz utrzymania związanych z tym urządzeń realizowane jest przez Wałbrzyski Związek Wodociągów i Kanalizacji w Wałbrzychu. Zadania „Związku” zostały określone w jego statucie:

„STATUT WAŁBRZYSKIEGO ZWIĄZKU WODOCIĄGÓW I KANALIZACJI

W celu zrealizowania zbiorowych potrzeb mieszkańców w zakresie zadań obejmujących sprawy wodociągów, zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych oraz utrzymania związanych z tym urządzeń, obiektów i sieci zakładając, że działanie w tej strukturze organizacyjnej i prawnej przyczyni się do:

- obniżenia kosztów tej działalności,
- racjonalnego wykorzystania posiadanych zasobów wodnych,
- ochrony środowiska naturalnego, działając na podstawie ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jedn. Dz. U. z 2013r. poz. 594 ze zm.) postanawia się, co następuje:

CZĘŚĆ I.**POSTANOWIENIA OGÓLNE****§1.**

Tworzy się Związek między gminny pod nazwą "Wałbrzyski Związek Wodociągów i Kanalizacji", zwany dalej Związkiem.

§2.

Członkami Związku są następujące Gminy:

- 1./ Boguszów-Gorce,
- 2./ Czarny Bór
- 3./ Głuszycza
- 4./ Jedlina Zdrój,
- 5./ (uchylony),
- 6./ (uchylony),
- 7./ Stare Bogaczowice,

8./ Szczawno Zdrój,
9./ Świebodzice,
10./ Walim
11./Wałbrzych

§3.

Siedzibą Związku jest Miasto Wałbrzych

§4.

Związek posiada osobowość prawną. Przy wykonywaniu przypisanych mu zadań Związek działa w imieniu własnym i na własną odpowiedzialność.

§5.

Nadzór nad Związkiem sprawuje Prezes Rady Ministrów, Wojewoda Dolnośląski oraz Regionalna Izba Obrachunkowa we Wrocławiu, w trybie i na zasadach określonych w odrębnych przepisach.

§6.

Związek tworzy się na czas nieoznaczony.

§7.

1. Do zadań Związku należy:

- *Bieżące i stałe dostarczanie wody dla jej odbiorców,*
- *Odbiór ścieków od odbiorców wody oraz ich usuwanie i oczyszczanie,*
- *Utrzymanie i eksploatacja pozostającej w dyspozycji Związku sieci wodociągowo - kanalizacyjnej i innych urządzeń służących zaopatrzeniu w wodę oraz usuwaniu i oczyszczaniu ścieków,*
- *Dysponowanie i gospodarowanie zasobami wodnymi eksploatowanymi na potrzeby sieci wodociągowej, zgodnie z pozwoleniami wodno prawnymi*
- *Utrzymanie i eksploatacja urządzeń wodociągowo-kanalizacyjnych służących ochronie wód przed zanieczyszczeniem, będących w dyspozycji Związku*
- *Utrzymanie i eksploatacja gminnej kanalizacji deszczowej na podstawie zlecenia właściwej gminy*
- *Podejmowanie i prowadzenie inwestycji w zakresie gospodarki wodno ściekowej oraz ochrona wód przed ich zanieczyszczeniem*
- *Opracowanie, realizacja i stała aktualizacja programu racjonalnej i oszczędnej gospodarki posiadanymi zasobami wodnymi*
- *Planowanie działań Związku i Gmin będących jego członkami w zakresie rozwoju, rozbudowy i bieżącej eksploatacji sieci wodociągowo-kanalizacyjnej oraz urządzeń służących usuwaniu i oczyszczaniu ścieków a także ochrony wód przed zanieczyszczeniem*
- *Poszukiwanie nowych zasobów i źródeł wody oraz prowadzenie w tym zakresie odpowiednich badań i analiz*
- *Prowadzenie stałej i bieżącej kontroli wód w całym procesie technologicznym w celu utrzymania odpowiedniej jakości wody dostarczanej odbiorcom*
- *Prowadzenie stałej i bieżącej kontroli parametrów odbieranych do sieci ścieków oraz utrzymanie odpowiednich parametrów ich oczyszczania*
- *Kierowanie do właściwych organów wniosków o ukaranie w przypadku wprowadzenia do sieci kanalizacyjnej ścieków o stopniu zanieczyszczenia przekraczającym dopuszczalne normy*
- *Prowadzenie działalności usługowej związanej z eksploatacją sieci wodociągowo-kanalizacyjnej, dostarczaniem wody oraz przyjmowaniem ścieków, w szczególności w zakresie wykonywania podłączeń do sieci, zakładania, napraw i legalizacji wodomierzy oraz innych urządzeń wodno kanalizacyjnych*
- *Współpraca z innymi związkami komunalnymi, organizacjami gospodarczymi, naukowymi, samorządowymi i społecznymi z kraju i z zagranicy.*
- *Do zadań Związku należą także zadania niewymienione w ust. 1, a których wykonanie technologicznie i technicznie jest niezbędne dla odpowiedniego utrzymania sieci wodociągowo- kanalizacyjnej, zaopatrzenia odbiorców w wodę oraz odbioru i oczyszczania ścieków..”*

Gmina Jedlina-Zdrój jest skanalizowana w około 70%. Obecnie gmina Jedlina – Zdrój wyposażona jest w sieć kanalizacji sanitarnej o długości 23,5 km z 360 przyłączami od budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania. W 2016 roku odprowadzono siecią 141,2 dam³ ścieków. Bez kanalizacji sanitarnej

pozostają ulice: Górna (obręb Glinica), Mostowa i Pokrzywianki (obręb Kamieńsk) oraz Zagórska (obręb Jedlinka). Częściowo kanalizacji sanitarnej nie posiadają ulice: Chałubińskiego, Chrobrego i Dworcowa (obręb Jedlina – Zdrój), Ogrodowa (obręb Glinica) oraz Świdnicka (obręb Jedlinka). Gospodarka ściekowa opiera się tam na powszechnym, przejściowym gromadzeniu ścieków w wybieralnych zbiornikach bezodpływowych i wywożeniu ich przez specjalistyczne uprawnione podmioty taborem asenizacyjnym do oczyszczalni ścieków w Jugowicach.

Główne utrudnienie dla przeprowadzenia pełnej kanalizacji gminy wynika z jej górzystego terenu. Kolektory ściekowe rozprowadzone po terenie doprowadzone są do głównego kolektora ściekowego przebiegającego przez wschodnią część gminy. Długość sieci kanalizacyjnej wynosi około 27 km.

Ścieki odprowadzone są do oczyszczalni ścieków zlokalizowanej w Jugowicach, poza terenem gminy Jedlina-Zdrój. Jest to oczyszczalnia mechaniczno – biologiczna o podwyższonym usuwaniu biogenów. Przepustowość projektowa oczyszczalni wynosi 16 000 m³/dobę. Aktualne pozwolenie wodnoprawne dla oczyszczalni ścieków z dnia 07.04.2017r. (TOŚ.6223/40/10/11) obowiązuje do 30.09.2026r.

Zidentyfikowane braki w zakresie gospodarki ściekowej:

- niedostateczny stopień skanalizowania gminy,
- zagrożenie dla środowiska gruntowo-wodnego spowodowane istnieniem dużej ilości szamb,
- zły stan techniczny fragmentów sieci kanalizacyjnej. Zidentyfikowane potrzeby:
- rozbudowa kanalizacji sanitarnej i likwidacja zbiorników bezodpływowych,
- modernizacja sieci kanalizacyjnej.

Tabela 14. Inwestycje planowane w gminie Jedlina-Zdrój w 2018 r. (wg uchwały budżetowej WZWiK)

Zadanie	Budżet (PLN)
Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w ul.Ogrodowej, Jedlina-Zdrój	365 925
Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w ul.Chrobrego, Jedlina-Zdrój	620 800
Budowa stacji uzdatniania wody dla ujęcia „Szyb Pokój” w Jedlinie – Zdroju	3 000 000

Źródło: Wałbrzyski Związek Wodociągów i Kanalizacji w Wałbrzychu

Tabela 15 Inwestycje zaplanowane w gminie Jedlina-Zdrój na lata 2018 - 2023 (wg wieloletniego planu modernizacji i rozwoju urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacji sanitarnej WZWiK)

Zadanie	Szacowane nakłady (PLN)
Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w rejonie ul. Świdnickiej, Jedlina-Zdrój	700 000
Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w ul. Chrobrego, Jedlina-Zdrój	638 512
Budowa stacji uzdatniania wody dla ujęcia „Szyb Pokój” w Jedlinie – Zdroju	8 000 000
Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w ul. Ogrodowej, Jedlina-Zdrój	528 000

Budowa sieci oczyszczania ścieków przy ul. Pokrzywianki, Jedlina-Zdrój	1 637 000
Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w ul. Kamiennej, Jedlina-Zdrój	99 000

Źródło: Wałbrzyski Związek Wodociągów i Kanalizacji w Wałbrzychu

Informacje o gospodarce odpadami

W ciągu roku na terenie gminy powstaje około 1650 Mg odpadów komunalnych. Na terenie gminy nie ma i nie planuje się budowy składowiska odpadów oraz innych instalacji do odzysku i unieszkodliwiania odpadów. Odpady komunalne z obszaru gminy deponowane są obecnie na składowiskach (RIPOK) w miejscowościach Ścinawka Średnia i Zawiszów, zaś teren gminy w zakresie zbiórki i wywozu odpadów obsługuje stosowny podmiot wybrany poprzez postępowanie przetargowe.

Odpady komunalne gromadzone są przez mieszkańców w 4 zasadniczych frakcjach (segregacja przydomowa): odpady zmieszane, papier, szkło, metal i plastik oraz popiół. Każda nieruchomość wyposażona jest w stosowne pojemniki na poszczególne frakcje.

Częstotliwość odbierania odpadów komunalnych uzależniona jest od szybkości ich zapełniania, lokalizacji i frakcji. Zasadniczo odpady zmieszane odbierane są raz w tygodniu, metal i plastik raz na 2 tygodnie, a szkło i papier raz na miesiąc. Dodatkowo przy ul. Kłodzkiej 25b funkcjonuje Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK). Mieszkańcy gminy mogą deponować tam między innymi: odpady wielkogabarytowe, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, baterie oraz gruz.

Odpady z sektora usługowego odbierane są na zasadzie odrębnych umów. Odpady przemysłowe i niebezpieczne wywożone są przez wyspecjalizowane podmioty spoza terenu gminy na podstawie zawartych umów z lokalnymi przedsiębiorstwami.

W rejonie ul. Kłodzkiej (obręb Glinica, działki ewidencyjne nr 2 i 3/1) zlokalizowane było składowisko odpadów komunalnych. Teren składowiska został zrekultywowany.

Gospodarka odpadami pochodzącymi z zabiegów z wykorzystaniem surowców naturalnych

W Uzdrawisku Jedlina-Zdrój do wykonywania zabiegów z wykorzystaniem surowców naturalnych stosuje się borowinę, która pochodzi z Uzdrawiska Połczny Grupa PGU S.A. oraz naturalną wodę leczniczą, jaką jest "Charlotta" dostępna z odwiertu J-300 w Jedlinie Zdroju.

W poszczególnych latach w zależności od zakontraktowanych usług ilość wykorzystywanej do zabiegów borowiny była następująca :

- 2016r. – 667 szt. – 300,15 kg,
- 2017r. – 3874 szt. – 1743,3 kg,
- 2018r. – 6324 szt. - 2845,8 kg.

Do zabiegów stosuje się borowinę w plastrach, waga plastra wynosi 450 g.

Borowina po zabiegowa wykorzystywana jest do użyźniania i nawożenia terenów zielonych, parków i skwerków przynależnych do obiektów uzdrawiskowych spółki Uzdrawisko Szczawno-Jedlina S.A.

W obiektach uzdrawiskowych w Jedlinie Zdroju wykonywane są kąpiele lecznicze na bazie naturalnej wody leczniczej. W związku z tym, że kąpiele wykonywane są wyłącznie na naturalnej wodzie leczniczej ścieki po zabiegowe odprowadzane są bezpośrednio do kanalizacji.

Ilość kąpeli na bazie naturalnej wody leczniczej była następująca :

- 2016r. – 2392 szt.
- 2017r. – 9041 szt.
- 2018r. – 9869 szt.

Różnice w poszczególnych latach w ilości zabiegów z zastosowaniem surowców naturalnych wynikają z różnych profili leczniczych realizowanych w obiektach w Jedlinie Zdroju w poszczególnych latach. W 2016 r. realizowany był profil rehabilitacji kardiologicznej, a w latach 2017-2018 profil rehabilitacji narządu ruchu.

W obiektach uzdrawiskowych w Jedlinie Zdroju wytwarzane są też odpady medyczne.

Na odbiór odpadów medycznych Uzdrawisko ma podpisaną umowę z wyspecjalizowanym podmiotem.

Informacje o mogących wystąpić zagrożeniach ekologicznych

Zagrożenia ekologiczne to jeden z najbardziej poważnych problemów obecnych czasów. Zagrożenie dla zdrowia i życia ludzi oraz dla jakości środowiska przyrodniczego mogą stanowić katastrofy naturalne jak też awarie infrastruktury technicznej. Zachodzi zatem konieczność przeciwdziałania tym zjawiskom. Szczególnie pożądane jest podejmowanie działań zapobiegawczych i zabezpieczających, wynikających z przewidywania skali i skutków potencjalnych zagrożeń.

I. Zagrożenie powodziowe

Zagrożenie powodziowe występuje przede wszystkim we wschodniej części gminy Jedlina – Zdrój ze względu na możliwość występowanie rzeki Bystrzycy oraz jej dopływów. W pozostałej części gminy zagrożenie jest niewielkie o dotyczy lokalnych podtopień, które mogą być konsekwencją:

- niedrożnością rowów odwadniających,
- zarośniętymi brzegami, a nawet korytami rowów, kanałów i rzek,
- zatkaniem przepustów drogowych i studzienek i kanalizacji deszczowej;

Działania zapobiegawcze obejmują przeglądy i konserwację urządzeń melioracyjnych i odwadniających.

II. Hałas

Uzdrawisko położone jest w granicach miasta Jedlina-Zdrój. W związku z tym na jego obszarze występuje potencjalne zagrożenie hałasem przemysłowym oraz komunikacyjnym.

Z punktu widzenia hałasu przemysłowego na jego natężenie na obszarze miasta mają wpływ następujące czynniki:

- działalności produkcyjne związane z przetwórstwem przemysłowym
- bazy sprzętowo – transportowe obsługujące przemysł, rolnictwo i leśnictwo;
- sprzęt mechaniczny (rolnictwo);
- instalacje wentylacyjne i chłodzące w obiektach: handlowych, sportowych czy gastronomicznych, a także mieszkaniowych i usługowych (baza noclegowa, administracja samorządowa, itp.);
- drobne zakłady rzemieślnicze, rozproszone na obszarze miasta.

Wśród najbardziej uciążliwych akustycznie obiektów wymienionych przez Raporty WIOŚ we Wrocławiu nie ma obiektów z gminy Jedlina – Zdrój.

Źródłem hałasu komunikacyjnego jest ruch drogowy, a lokalnie także ruch kolejowy. Na terenie gminy ruch pojazdów o największym natężeniu występuje na drodze wojewódzkiej nr 381: Wałbrzych (DK 35) – Jedlina–Zdrój – Głuszyca – Nowa Ruda – Kłodzko (DK 8). Według danych Dolnośląskiej Służby Dróg i Kolei we Wrocławiu w 2015 roku średni dobowy ruch pojazdów na drodze nr 381 w rejonie gminy wynosił od 6528 (odcinek Jedlinka, droga nr 383 – Głuszyca, droga nr 380) do 7108 (odcinek Jedlinka, droga nr 383 – Wałbrzych).

W obowiązującym Planie zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego – perspektywa 2020 wskazana została planowana obwodnica Jedliny – Zdrój w ciągu drogi wojewódzkiej nr 381 (Uchwała Sejmiku Województwa Dolnośląskiego Nr XLVIII/1622/2014) .

Przez obszar gminy Jedlina – Zdrój przebiega czynna linia kolejowa 286 (Kłodzko – Wałbrzych). Natężenie ruchu na linii 286 jest niewielki.

III. Zanieczyszczenie powietrza

Emisja zanieczyszczeń na terenie gminy Jedlina – Zdrój występuje w postaci:

- emisji punktowej – działalność produkcyjna i sektor komunalny;
- emisji powierzchniowej – indywidualne źródła grzewcze;
- emisji liniowej – komunikacja;
- emisji z rolnictwa (w ograniczonym zakresie).

Emisja punktowa

Obecnie działalność gospodarcza na terenie gminy Jedlina – Zdrój związana jest przede wszystkim z III sektorem gospodarki narodowej czyli usługami. Są to przede wszystkim usługi publiczne, uzdrawiskowo – turystyczne i handlowe. Ponadto działalność gospodarczą prowadzi tu jedno większe przedsiębiorstwo przemysłowe (LAPP Insulators sp. z o.o.) oraz kilka mniejszych (przetwórstwo przemysłowe). Nie są to jednak podmioty emitujące zwiększone ładunki zanieczyszczeń do atmosfery. Taka struktura gospodarcza powoduje, że nie występują tu lokalne źródła zanieczyszczeń na dużą skalę.

Emisja powierzchniowa

Znaczne ilości zanieczyszczeń na terenie Gminy pochodzi z lokalnych źródeł emisji niskiej. Niska emisja

zanieczyszczeń wywołwana jest przez indywidualne źródła grzewcze (piece kaflowe, kotły węglowe, olejowe, gazowe) zasilające budynki mieszkalne i użyteczności publicznej. Zanieczyszczenie powietrza wzrasta w okresie zimowym, kiedy do atmosfery przedostają się związki pochodzące z palenisk domowych i lokalnych kotłowni. Warunki meteorologiczne półroczu chłodnego sprzyjają przemianom chemicznym zanieczyszczeń gazowych w atmosferze na związki bardziej szkodliwe np.: szybsza przemiana dwutlenku siarki w kwas siarkowy i siarczany, często obecne w postaci kwaśnych deszczów, mgieł i osadów.

Na terenie Jedliny-Zdroju sukcesywnie przeprowadza się termomodernizację obiektów użyteczności publicznej oraz budynków mieszkalnych. Modernizacja obejmuje także wymianę źródeł ciepła. Proces ten przyczynia się do sukcesywnego (choć powolnego) ograniczania emisji powierzchniowej.

Emisja liniowa

Obok energetyki i ciepłownictwa do największych źródeł zanieczyszczenia powietrza zalicza się komunikacja drogowa. Na terenie gminy Jedlina – Zdrój najsilniej obciążone ruchem lokalnym i tranzytowym są drogi wojewódzkie nr 381 i 383. Skuteczną barierę w rozprzestrzenianiu się między innymi ołowiu z dróg stanowią zwarte pasy zadrzewień ochronnych o szerokości 15 m (minimum 10 m), składające się z kilku rzędów drzew obrzeżonych z obu stron rzędami krzewów.

Emisja z rolnictwa

Działalność rolnicza na terenie Jedliny-Zdroju prowadzona jest w niewielkim zakresie i nie oddziałuje w sposób istotny na jakość powietrza.

VI. Zanieczyszczenie wód podziemnych

Stopień podatności wód podziemnych na zanieczyszczenia zależy między innymi od uwarunkowań geologicznych, stopnia skażenia pozostałych komponentów środowiska (powietrze, wody powierzchniowe, gleby) oraz od zagospodarowania terenu.

Istotnym zagrożeniem dla wód podziemnych jest rolnictwo, jednak na obszarze Jedliny-Zdroju działalność tego typu prowadzona jest na niewielką skalę. Podobne zagrożenie stanowią nieszczelne szamba wykorzystywane w rejonach pozbawionych kanalizacji ściekowej.

Stacje i składowiska paliw, bazy i składy maszyn, zwłaszcza te zlokalizowane w strefie zagrożenia powodziowego, są także potencjalnym źródłem zanieczyszczeń substancjami ropopochodnymi.

Istotne jest, że na całym obszarze gminy Jedlina – Zdrój nie występują grunty podatne na infiltrację zanieczyszczeń do wód podziemnych, a przepuszczalność gruntów określa się tu jako słabą.

VII. Zanieczyszczenie wód powierzchniowych

Największym zagrożeniem jakości wód powierzchniowych są: zrzuty nieoczyszczonych ścieków bytowych, zanieczyszczenia pochodzenia rolniczego, wysypiska odpadów gospodarczych i przemysłowych oraz ścieki przemysłowe. Obszar położony wzdłuż dna doliny Bystrzycy i jej większych dopływów objęty jest siecią kanalizacji sanitarnej. Największe oczyszczalnie zlokalizowane w tym rejonie Bystrzycy posiadają: Głuszycza,

Jedlina – Zdrój i Walim. Pozostałe, to oczyszczalnie zakładowe, które zrzucają do cieków powierzchniowych wody niedostatecznie oczyszczone.

Na obszarze gminy Jedlina-Zdrój brak jest większych zbiorników wód stojących. Występujące na terenie gminy niewielkie zbiorniki wodne są pochodzenia antropogenicznego.

I.12. INFORMACJE O STANIE CZYSTOŚCI POWIETRZA ORAZ NATĘŻENIU HAŁASU

Zgodnie z art. 89 Ustawy Prawo Ochrony Środowiska z dnia 27 kwietnia 2001r. (Dz. U. 2018 poz. 799, z późn. zm.) Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska w terminie do dnia 30 kwietnia każdego roku, dokonuje oceny poziomów substancji w powietrzu w danej strefie za rok poprzedni oraz dla każdej substancji dokonuje klasyfikacji stref według określonych kryteriów.

W celu oceny jakości powietrza oraz opracowania na jej podstawie programów ochrony powietrza na terenie kraju zostały wyznaczone strefy.

Obejmują one aglomeracje – miasta o liczbie mieszkańców powyżej 250 tys., miasta o liczbie mieszkańców powyżej 100 tys. oraz pozostałe obszary mieszczące się w granicach województwa.

Województwo dolnośląskie zostało podzielone na 4 strefy: aglomeracja wrocławska, miasto Legnica, miasto Wałbrzych i strefa dolnośląska.

Tabela 16. Lista stref na terenie województwa dolnośląskiego

Strefy dla celów oceny jakości powietrza pod kątem zawartości SO ₂ , NO ₂ , NO _x , CO, C ₆ H ₆ , O ₃ , pyłu PM _{2.5} , pyłu PM ₁₀ oraz zawartego w pyłe PM ₁₀ ołowiu, arsenu, kadmu, niklu i benzo(a)pirenu					Obszar strefy	Klasyfikacja wg kryteriów dot. ochrony
Nazwa	Kod	Typ strefy ¹	Powierzchnia ² [km ²]	Ludność ²		
aglomeracja wrocławska	PL0201	A	293	637 683	Wrocław – miasto na prawach powiatu	nie
miasto Legnica	PL0202	M	56	100 718	Legnica – miasto na prawach powiatu	nie
miasto Wałbrzych	PL0203	M	85	114 568	Wałbrzych – miasto na prawach powiatu	nie
strefa dolnośląska	PL0204	P	19 513	2 050 741	pozostały obszar woj. dolnośląskiego	tak

¹ - Typ strefy: A – aglomeracja, M – miasto > 100 tys. mieszkańców, P – pozostałe

² - Źródło: GUS „Powierzchnia i ludność w przekroju terytorialnym w 2017 r.”

Miejscowość Jedlina-Zdrój jest zlokalizowana jest w strefie dolnośląskiej, stanowiącej pozostały obszar województwa, niewchodzący w skład aglomeracji wrocławskiej oraz miast: Legnica i Wałbrzych.

Jakość powietrza

Lista zanieczyszczeń uwzględnionych w ocenie rocznej dokonywanej pod kątem spełnienia kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia ludzi obejmuje:

- benzen (C₆H₆),
- dwutlenek azotu (NO₂),
- dwutlenek siarki (SO₂),
- tlenek węgla (CO),
- ozon (O₃),
- pył zawieszony PM₁₀,
- pył zawieszony PM_{2.5},
- ołów (Pb) w pyle PM₁₀,
- arsen (As) w pyle PM₁₀,
- nikiel (Ni) w pyle PM₁₀,
- kadm (Cd) w pyle PM₁₀,
- benzo(a)piren (BaP) w pyle PM₁₀.

Do zanieczyszczeń uwzględnionych w ocenie rocznej dokonywanej pod kątem spełnienia kryteriów określonych w celu ochrony roślin zalicza się:

- dwutlenek siarki (SO₂),
- tlenki azotu (NO_x),
- ozon (O₃).

Podstawą klasyfikacji stref w rocznej ocenie jakości powietrza są wartości:

- **Poziom dopuszczalny** oznacza poziom substancji w powietrzu ustalony na podstawie wiedzy naukowej, w celu unikania, zapobiegania lub ograniczania szkodliwego oddziaływania na zdrowie ludzkie lub środowisko jako całość, który powinien być osiągnięty w określonym terminie i po tym terminie nie powinien być przekraczany.
- **Poziom docelowy** oznacza poziom substancji w powietrzu ustalony w celu unikania, zapobiegania lub ograniczania szkodliwego oddziaływania na zdrowie ludzkie lub środowisko jako całość, który ma być osiągnięty tam, gdzie to możliwe w określonym czasie.
- **Poziom celu długoterminowego** oznacza poziom substancji w powietrzu, który należy osiągnąć w dłuższej perspektywie – z wyjątkiem przypadków, gdy nie jest to możliwe w drodze zastosowania proporcjonalnych środków – w celu zapewnienia skutecznej ochrony zdrowia ludzkiego i środowiska.

W dyrektywie 2008/50/WE oprócz w/w poziomów określony jest również **poziom krytyczny**, po przekroczeniu którego mogą wystąpić bezpośrednie niepożądane skutki w odniesieniu do niektórych receptorów, takich jak drzewa, inne rośliny lub ekosystemy naturalne, jednak nie w odniesieniu do człowieka. W prawie krajowym, odpowiednikami poziomu krytycznego są: poziom dopuszczalny, poziom docelowy, poziom celu długoterminowego – określone w odniesieniu do ochrony roślin.

W wyniku klasyfikacji, w zależności od analizy stężeń w danej strefie, można wydzielić następujące klasy stref:

1. Dla substancji dla których określone są poziomy dopuszczalne lub docelowe:
  - **klasa A** – stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy nie przekraczają poziomów dopuszczalnych i poziomów docelowych,
  - **klasa C** – stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalne i poziomy docelowe.
2. Dla substancji, dla których określone są poziomy celu długoterminowego:
  - **klasa D1** – stężenia ozonu i współczynnik AOT40 nie przekraczają poziomu celu długoterminowego,
  - **klasa D2** – stężenia ozonu i współczynnik AOT40 przekraczają poziom celu długoterminowego.
3. Dla PM_{2,5} dla którego określono poziom dopuszczalny dla fazy II:
  - **klasa A1** – stężenia PM_{2,5} na terenie strefy nie przekraczają poziomu dopuszczalnego dla fazy II,
  - **klasa C1** – stężenia PM_{2,5} przekraczają poziom dopuszczalny dla fazy II.

Klasy stref i wymagane działania w zależności od poziomów stężeń zanieczyszczenia, uzyskanych w rocznej ocenie jakości powietrza, dla przypadków, gdy dla zanieczyszczenia jest określony poziom dopuszczalny (SO₂, NO₂, CO, C₆H₆, pył PM₁₀, pył PM_{2.5}, Pb w pyle PM₁₀ – ochrona zdrowia ludzi; SO₂, NO_x – ochrona roślin)

Klasa strefy	Poziom stężeń zanieczyszczeń	Wymagane działania
A	nie przekraczający poziomu dopuszczalnego*	<ul style="list-style-type: none"> • – utrzymanie stężeń zanieczyszczenia poniżej poziomu dopuszczalnego oraz dążenie • do utrzymania najlepszej jakości powietrza zgodnej ze zrównoważonym rozwojem
C	powyżej poziomu dopuszczalnego*	<ul style="list-style-type: none"> • określenie obszarów przekroczeń poziomów dopuszczalnych • – opracowanie lub aktualizacja programu ochrony powietrza POP w celu osiągnięcia • odpowiednich poziomów dopuszczalnych substancji w powietrzu • – kontrolowanie stężeń zanieczyszczenia na obszarach przekroczeń i prowadzenie działań • mających na celu obniżenie stężeń przynajmniej do poziomów dopuszczalnych

* z uwzględnieniem dozwolonych częstości przekroczeń określonych w rozporządzeniu MŚ w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu

Klasy stref i oczekiwane działania w zależności od poziomów stężeń zanieczyszczenia, uzyskanych w rocznej ocenie jakości powietrza, dla przypadków gdy dla zanieczyszczenia jest określony poziom docelowy (O₃ – ochrona zdrowia ludzi, ochrona roślin; As, Cd, Ni, BaP w pyle PM₁₀ – ochrona zdrowia ludzi)

Klasa strefy	Poziom stężeń zanieczyszczeń	Wymagane działania
A	nie przekraczający poziomu docelowego*	brak
C	powyżej poziomu docelowego*	<ul style="list-style-type: none"> • dążenie do osiągnięcia poziomu docelowego substancji w określonym czasie za

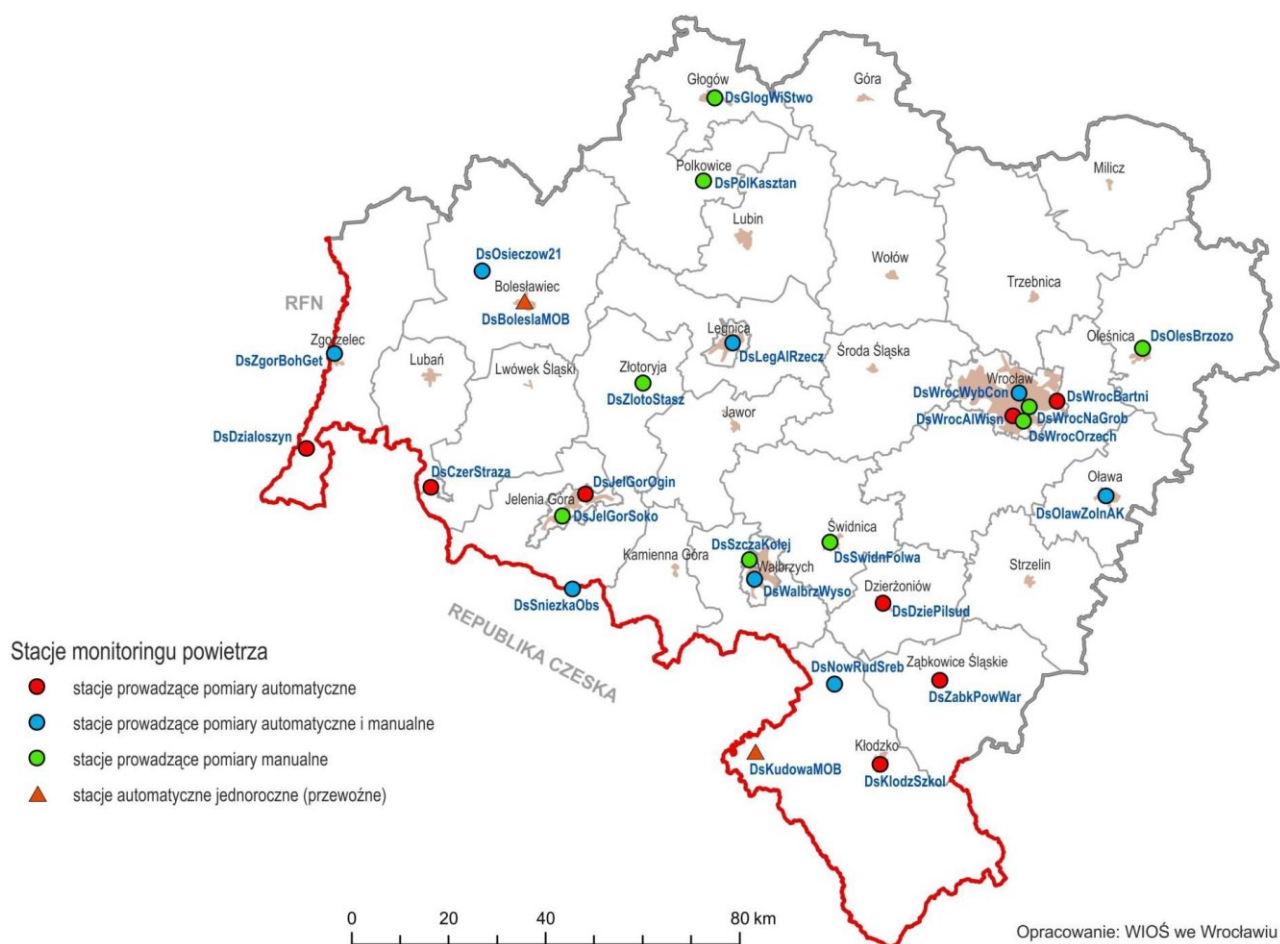
		pomocą ekonomicznie uzasadnionych działań technicznych i technologicznych <ul style="list-style-type: none"> opracowanie lub aktualizacja programu ochrony powietrza, w celu osiągnięcia odpowiednich poziomów docelowych w powietrzu
--	--	--

* z uwzględnieniem dozwolonych częstotliwości przekroczeń określonych w rozporządzeniu MS w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu

Klasy stref i wymagane działania w zależności od poziomów stężeń ozonu z uwzględnieniem poziomu celu długoterminowego

Klasa strefy	Poziom stężeń zanieczyszczeń	Wymagane działania
D1	nie przekraczający poziomu celu długoterminowego	brak
D2	powyżej poziomu celu długoterminowego	<ul style="list-style-type: none"> dążenie do osiągnięcia poziomu celu długoterminowego do roku 2020

Na terenie gminy Jedlina-Zdrój nie zlokalizowano stacji monitoringu zanieczyszczenia powietrza. Lokalizację stacji wykorzystanych w województwie dolnośląskim do prowadzenia monitoringu powietrza w 2017 roku przedstawia rysunek poniżej.

Rysunek 13. Stacje pomiarowe na terenie stref woj. dolnośląskiego, wykorzystane w ocenie za 2017 r.

Ocenę jakości powietrza dokonuje się w oparciu o kryteria ustanowione w celu ochrony zdrowia, w ocenie uwzględnia się poziom zanieczyszczenia SO₂, NO₂, CO, C₆H₆, O₃, pył PM₁₀, pył PM_{2,5}, Pb w

PM10, As w PM10, Cd w PM10, Ni w PM10, BaP w PM10. Ocena w celu ochrony roślin obejmuje zanieczyszczenia SO₂, NO_x oraz O₃.

Klasyfikacja strefy dolnośląskiej, w której zlokalizowana jest Jedlina-Zdrój została przedstawiona w poniższej tabeli.

W celu porównania jakości powietrza pod kątem kryteriów ustanowionych ze względu na ochronę zdrowia ludzi na przestrzeni lat, przeanalizowano wyniki za okres 2015-2017.

Tabela 17 Klasy strefy dolnośląskiej z uwzględnieniem parametrów kryterialnych ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzi 2015 - 2017 r

Rodzaj zanieczyszczenia powietrza	Klasa strefy dla poszczególnych zanieczyszczeń		
	2015	2016	2017
SO ₂	A	A	A
NO ₂	A	A	A
CO	A	A	A
C ₆ H ₆	A	A	A
O ₃ ^{1/}	C	C	C
PM ₁₀	C	C	C
PM _{2.5} ^{2/}	C	A	A
Pb	A	A	A
As	C	C	C
Cd	A	A	A
Ni	A	A	A
BaP	C	C	C

1/ wg poziomu docelowego

2/ klasyfikacja podstawowa wg poziomu dopuszczalnego (faza I)

W analizowanych latach (2015-2017) w strefie dolnośląskiej stężenie ozonu, zanieczyszczenie pyłem PM₁₀, oraz B(a)P i As w pyłe PM₁₀ zaklasyfikowano do klasy C, co świadczy o tym, że stężenie zanieczyszczeń stale przekraczało poziom dopuszczalny/docelowy. Zaznaczyć należy, że stężenie zanieczyszczeń nie jest jednolite na obszarze całej strefy.

Podstawowym celem oceny poziomów substancji w powietrzu zgodnie z art. 89 ustawy – Prawo ochrony środowiska jest dokonanie klasyfikacji stref, dającej podstawę do zaplanowania działań na rzecz poprawy jakości powietrza w strefach, w których są przekraczane wartości kryterialne określone dla ochrony zdrowia ludzi lub ochrony roślin.

Na podstawie klasyfikacji stref województwa dolnośląskiego za rok 2017 stwierdzono potrzebę realizacji działań naprawczych mających na celu poprawę jakości powietrza ze względu na **ochronę zdrowia ludzi** dla wszystkich czterech stref województwa, w tym w strefie dolnośląskiej (PM₁₀, arsen, benzo(a)piren, ozon). Największym problemem w skali województwa dolnośląskiego pozostaje wysoki poziom zanieczyszczenia powietrza **pyłem zawieszonym** oraz **benzo(a)pirenem**. Główną przyczyną występowania przekroczeń w okresie zimowym jest emisja z systemów indywidualnego ogrzewania budynków i utrudnione warunki rozprzestrzeniania zanieczyszczeń (szczególnie w kotlinach). Inne przyczyny występowania przekroczeń to

m.in. emisja zanieczyszczeń z transportu drogowego oraz niezorganizowana emisja pyłu z dróg i terenów przemysłowych.

Hałas

Hałas, to zgodnie z definicją zawartą w Ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska dźwięki o częstotliwościach od 16 Hz do 16 000 Hz.

W zależności od źródła hałasu można dokonać jego podziału na następujące (podstawowe) kategorie:

- hałas komunikacyjny, w tym:
  - drogowy
  - szynowy
  - lotniczy
- hałas przemysłowy

Szerzej pojęcie hałasu definiuje Dyrektywa 2002/49/WE, w której zapisano m.in., że „hałas w środowisku” oznacza niepożądane lub szkodliwe dźwięki powodowane przez działalność człowieka na wolnym powietrzu, w tym hałas emitowany przez środki transportu, ruch drogowy, ruch kolejowy, ruch samolotowy oraz hałas pochodzący z obszarów działalności przemysłowej.

Dopuszczalne poziomy emisji hałasu do środowiska dotyczące klimatu akustycznego określa Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz.U.2014 poz. 112). Określa ono dopuszczalny poziom hałasu dla następujących rodzajów terenów przeznaczonych:

- pod zabudowę mieszkaniową,
- pod szpitale i domy opieki społecznej,
- pod budynki związane ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży,
- na cele uzdrawiskowe,
- na cele rekreacyjno-wypoczynkowe,
- na cele mieszkaniowo-usługowe;

Natężenie hałasu w środowisku określa się wartością poziomu dźwięku mierzoną w decybelach.

Podstawowym wskaźnikiem klimatu akustycznego jest równoważny poziom dźwięku, który również może być wyznaczony jako suma poziomów odnoszących się do różnych źródeł. Równoważny poziom dźwięku ściśle związany jest również z czasem jego trwania. Przenikający do środowiska hałas może być uciążliwy, czyli utrudniający życie, dokuczliwy, czyli powodujący szkodliwą uciążliwość oraz szkodliwy. Tereny, na których eksponowany jest hałas o szczególnie wysokim poziomie, przy którym zauważa się wyraźny wpływ na zdrowie, zaliczamy do terenów o szczególnej uciążliwości hałasu

Znaczącym elementem kształtującym klimat akustyczny Jedliny-Zdroju są przede wszystkim zakłady przemysłowe w rejonie ul. Kłodzkiej oraz drobne zakłady rzemieślnicze, które często bywają zlokalizowane na terenach przeznaczonych pod mieszkalnictwo.

Uciążliwości powodowane hałasem przemysłowym (przetwórstwo przemysłowe, usługi transportowe na

potrzeby działalności produkcyjnych) są sukcesywnie ograniczane. Funkcjonujący prawno – administracyjny sposób postępowania oraz sankcje ekonomiczne przyczyniają się do ograniczenia emisji ponadnormatywnych.

Źródłem hałasu komunikacyjnego jest ruch drogowy, a lokalnie także ruch kolejowy. Na terenie gminy Jedlina – Zdrój największy ruch pojazdów występuje zdecydowanie na drodze wojewódzkiej nr 381. Duże, aczkolwiek mniejsze niż na drodze nr 381, natężenie ruchu występuje także na drodze wojewódzkiej nr 383.

Dolnośląska Służba Dróg i Kolei we Wrocławiu przeprowadziła w 2015 roku badania natężenia ruchu na drogach wojewódzkich nr 381 i 383. Lokalizacja jednego z punktów pomiarowych wyznaczona została w Jedlinie – Zdroju przy ul. Kłodzkiej (droga wojewódzka nr 383). Stwierdzony poziom równoważny hałasu odpowiadał 63,0 dB przy natężeniu ruchu 527 pojazdów/h i 6,1 % udziale pojazdów ciężkich w ogólnym strumieniu ruchu, a więc dotrzymana była wartość dopuszczalna.

Przez obszar gminy Jedlina – Zdrój przebiega czynna linia kolejowa 286 (Kłodzko – Wałbrzych). Strefa zagrożona hałasem o poziomie wyższym niż dopuszczalny dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej (powyżej 56 dB(A)) rozciąga się na szerokość 225 m od torowiska. Powyższe oznacza, że najbliższe położone od linii kolejowej wybrane fragmenty ulic: Bloki Kolejowe, Dworcowej, Fredry, Górnej, Kamiennej, Kłodzkiej, Konopnickiej, Moniuszki, Mostowej, Ogrodowej, Reymonta i Słowackiego zlokalizowane są w strefie oddziaływania hałasu, aczkolwiek linia nr 286 nie jest obciążona znacznym ruchem pociągów, zarówno osobowych jak i towarowych.

Informacje w zakresie hałasu uzyskiwane są na podstawie badań monitoringowych realizowanych w ramach „Państwowego monitoring środowiska”. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu, zgodnie z dyrektywą INSPIRE, gromadzi w ramach systemu EKOINFONET1 w bazie EHAŁAS dane dotyczące hałasu drogowego, kolejowego, lotniczego i przemysłowego wykonywane w ramach prac własnych, jak i dane pozyskiwane od podmiotów zewnętrznych zobowiązanych prawnie do przekazywania danych do WIOŚ.

W PODSUMOWANIE 5-LETNIEGO CYKLU MONITORINGU HAŁASU NA TERENIE WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO W LATACH 2012-2016 wyniki dla Jedliny-Zdroju nie przekroczyły maksymalnego poziomu dopuszczalnego.

W roku 2017 Dolnośląski Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska nie przeprowadzał pomiarów natężenia hałasu na terenie Jedliny-Zdroju.

Podsumowanie

I. Niniejsza operat uzdrawiskowy stanowi podstawę do przedłożenia go Ministrowi Zdrowia w celu potwierdzenia wymogów Ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrawiskowym, uzdrawiskach i obszarach ochrony uzdrawiskowej oraz o gminach uzdrawiskowych.

II. Uzdrawisko Jedlina-Zdrój spełnia wymogi art. 34 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrawiskowym, uzdrawiskach i obszarach ochrony uzdrawiskowej oraz o gminach uzdrawiskowych:

- Uzdrawisko Jedlina-Zdrój posiada złoża wód leczniczych, co potwierdza Świadectwo nr 1/J wydane przez OŚRODEK BADAŃ I KONTROLI ŚRODOWISKA Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością.
- Uzdrawisko Jedlina-Zdrój posiada klimat o właściwościach leczniczych, co potwierdza ŚWIADECTWO wydane przez Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania im. Stanisława Leszczyckiego
- Na terenie Uzdrawiska Jedlina-Zdrój znajdują się zakłady lecznictwa uzdrawiskowego oraz urządzenia lecznictwa uzdrawiskowego, ponadto planowana jest rozbudowa ww. infrastruktury.
- Jedlina-Zdrój posiada infrastrukturę techniczną, niezbędną do realizacji funkcji uzdrawiskowej.

II. Spis załączników:

SPIS DOKUMENTÓW

1. Świadectwo nr 1/J potwierdzające właściwości lecznicze naturalnego surowca leczniczego – wody mineralnej swoistej odwiertu „J-300” na terenie miejscowości Jedlina-Zdrój
2. Świadectwo potwierdzające właściwości lecznicze klimatu
3. Ewidencja zakładów i urządzeń lecznictwa uzdrawiskowego oraz personelu medycznego

SPIS MAP

1. Mapa w skali 1:2 000 Uzdrawisko Jedlina-Zdrój Strefa „A” Ochrony uzdrawiskowej.
2. Mapa w skali 1:5 000 Uzdrawisko Jedlina Zdrój Strefa „A” i „B” Ochrony Uzdrawiskowej
3. Mapa w skali 1:10 000 Uzdrawisko Jedlina-Zdrój Strefa „A” i „B” Ochrony uzdrawiskowej.
4. Mapa w skali 1:10 000 Uzdrawisko Jedlina-Zdrój Strefa „A”, „B” oraz „C” Ochrony uzdrawiskowej.
5. Mapa w skali 1:10 000 Uzdrawisko Jedlina-Zdrój Strefa „A”, „B” i „C” Ochrony uzdrawiskowej oraz Centrum produkcyjne
6. Mapa w skali 1:10 000 Uzdrawisko Jedlina-Zdrój - zakłady lecznictwa uzdrawiskowego oraz urządzenia lecznictwa uzdrawiskowego